

UNIwersytet Papiński Jana Pawła II w Krakowie

Wydział Nauk Społecznych

KS. DR TOMASZ PODLEWSKI

BIURO PRASOWE KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI
– UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE,
PRAWNE I ORGANIZACYJNE DO ROKU 2023

PUBLIKACJA STANOWI CZĘŚĆ (ROZDZIAŁ IV) ROZPRAWY DOKTORSKIEJ
Z NAUK O KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ I MEDIACH PT.

„ROLA RZECZNIKA PRASOWEGO KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI
Z PERSPEKTYWY TEORII I PRAKTYKI KOMUNIKOWANIA SPOŁECZNEGO
ORAZ MISJI KOŚCIOŁA”

NAPISANEJ POD KIERUNKIEM ŚP. KS. PROF. DR. HAB. MICHAŁA DROŹDŹA,
OBRONIONEJ W ROKU 2023

Kraków 2023

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
WYKAZ SKRÓTÓW	4
WSTĘP	8
ROZDZIAŁ IV	
Biuro prasowe Konferencji Episkopatu Polski	
– uwarunkowania prawne i organizacyjne	24
4.1. Instytucja Konferencji Episkopatu Polski	25
4.2. Historia biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski	27
4.2.1. Geneza BP KEP	28
4.2.2. BP KEP w latach 1968-1993	29
4.2.3. BP KEP w latach 1993-1998	32
4.2.4. Kontekst działalności BP KEP w ostatnich latach XX wieku	38
4.3. Specyfika funkcjonowania biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski	40
4.3.1. BP KEP w perspektywie dokumentów KEP	40
4.3.2. Instytucjonalne aspekty działalności BP KEP	44
4.3.2.1. BP KEP wobec dyrektora, rzecznika KEP i sekretarza generalnego KEP	44
4.3.2.2. BP KEP wobec wybranych podmiotów powołanych przez KEP	47
4.3.2.2.1. BP KEP wobec <i>Katolickiej Agencji Informacyjnej i Opoki</i>	47
4.3.2.2.2. BP KEP wobec Biura Delegata KEP ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży	51
4.3.2.2.3. BP KEP wobec Biura ds. Komunikacji Zagranicznej KEP	52
4.3.2.3. Finansowanie działalności BP KEP	54
4.3.3. Zatrudnienie i kompetencje pracowników BP KEP	54
4.3.4. Zadania BP KEP	59
4.3.4.1. Ogólny zarys podstawowych zadań BP KEP	60
4.3.4.2. Działalność wydawnicza BP KEP	62
4.3.4.3. Kanały komunikacyjne BP KEP	70
4.3.4.3.1. Komunikacja telefoniczna z BP KEP	71
4.3.4.3.2. Komunikatory BP KEP	71
4.3.4.3.3. Poczta elektroniczna BP KEP	72

4.3.4.3.4. Strona internetowa prowadzona przez BP KEP	73
4.3.4.3.5. Konta BP KEP na wybranych platformach internetowych	76
4.3.4.3.6. Konta w mediach społecznościowych prowadzone przez BP KEP	78
4.4. Podsumowanie	92

WYKAZ SKRÓTÓW

AN	instrukcja pt. <i>Aetatis novae</i> Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu (1992)
BP KEP	biuro prasowe Konferencji Episkopatu Polski
CD	dekret pt. <i>Christus Dominus</i> Soboru Watykańskiego II (1965)
CP	instrukcja pt. <i>Communio et progressio</i> Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu (1971)
EKŚSP	dokument pt. <i>Ewangelizacja kultury i środków społecznego przekazu</i> II Polskiego Synodu Plenarnego (1999)
EN	adhortacja apostolska pt. <i>Evangelii nuntiandi</i> papieża Pawła VI (1975)
FB	<i>Facebook</i>
GS	konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym pt. <i>Gaudium et spes</i> Soboru Watykańskiego II (1965)
IAR	<i>Informacyjna Agencja Radiowa</i>
IDK	<i>Internetowy Dziennik Katolicki</i>
IM	dekret pt. <i>Inter mirifica</i> Soboru Watykańskiego II (1963)
IPN	Instytut Pamięci Narodowej
KAI	<i>Katolicka Agencja Informacyjna</i>
KEP	Konferencja Episkopatu Polski

KKH	Kościelna Komisja Historyczna
KKK	<i>Katechizm Kościoła Katolickiego</i> (1992)
KPK	<i>Kodeks Prawa Kanonicznego</i> (1983)
LG	konstytucja dogmatyczna o Kościele pt. <i>Lumen gentium</i> Soboru Watykańskiego II (1964)
LGBT	środowisko lesbijek, gejów, osób biseksualnych i transpłciowych
MP	encyklika pt. <i>Miranda prorsus</i> papieża Piusa XII (1957)
MR	<i>media relations</i>
ODSP	papieskie <i>Orędzie na Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu</i>
ODSP, 24/1990	<i>Orędzie na 24. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu</i> papieża Jana Pawła II (1990)
ODSP, 39/2005	<i>Orędzie na 39. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu</i> papieża Jana Pawła II (2005)
ODSP, 44/2010	<i>Orędzie na 44. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu</i> papieża Benedykta XVI (2010)
ODSP, 53/2019	<i>Orędzie na 53. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu</i> papieża Franciszka (2019)

ODSP, 54/2020	<i>Orędzie na 54. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu papieża Franciszka (2020)</i>
ODSP, 56/2022	<i>Orędzie na 56. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu papieża Franciszka (2022)</i>
ODSP, 57/2023	<i>Orędzie na 57. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu papieża Franciszka (2023)</i>
PAP	<i>Polska Agencja Prasowa</i>
PB	konstytucja apostolska pt. <i>Pastor Bonus</i> papieża Jana Pawła II (1988)
PR	<i>public relations</i>
RH	encyklika pt. <i>Redemptor hominis</i> papieża Jana Pawła II (1979)
RP KEP	rzecznik prasowy Konferencji Episkopatu Polski
SB	Służba Bezpieczeństwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej
SC	<i>SoundCloud</i>
SG KEP	sekretarz (<i>vel</i> sekretariat) generalny Konferencji Episkopatu Polski
ŚDM	Światowe Dni Młodzieży
TK	Trybunał Konstytucyjny
TT	<i>Twitter</i>

TW	tajny współpracownik Służby Bezpieczeństwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej
UKSW	Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
YT	<i>YouTube</i>

Wybrane uwagi autora do publikacji elektronicznej rozdziału IV:

- Poniższy wstęp zawiera jedynie najistotniejsze fragmenty pierwotnej wersji wstępu zawartego w pełnej wersji rozprawy doktorskiej.
- Narracja w poniższych wywodach, oprócz formy uwzględniającej trzecią osobę liczby pojedynczej, konsekwentnie realizowana będzie także w liczbie mnogiej. Stosowanie tego zabiegu (bliższego nie tyle tzw. *pluralis maiestaticus*, ile raczej tzw. *pluralis modestiae*) podyktowane jest kilkoma względami:
 - 1) zarówno pierwszą (por. T. Podlewski, *Filozoficznoetyczne ujęcie problematyki kłamstwa obronnego na tle ogólnej charakterystyki kłamstwa w myśli filozoficznej Wojciecha Chudego*, Częstochowa 2016), jak i drugą (por. T. Podlewski, *Informacyjne i formacyjne funkcje diecezjalnego portalu internetowego na przykładzie archidiecezji częstochowskiej*, Kraków 2020) z dotychczasowych prac magisterskich, opracowaliśmy właśnie przy zastosowaniu liczby mnogiej, do czego każdorazowo, ani promotorzy, ani też recenzenci, nie mieli zastrzeżeń;
 - 2) wszystkie z opublikowanych przez nas dotychczas artykułów naukowych również uwzględniały ten właśnie styl narracji, skutecznie przyzwyczajając nas do stosowania tzw. *pluralis modestiae*;
 - 3) styl ten, właściwy naukom humanistycznym, jakkolwiek nieco już dziś archaiczny, stanowi językowy zabieg inkluzywny, służący włączeniu czytelnika w tok myślenia autora, co jawi się jako walor;
 - 4) podobnego stylu narracji używa się niekiedy także we współcześnie publikowanych tekstach naukowych (w tym medioznawczych), jak choćby opracowania związanego z teologią i medioznawstwem ks. dr. hab. Rafała Kowalskiego (por. R. Kowalski, *Ewangelizować skuteczniej: psychologia komunikacji w służbie ewangelizacji*, w: *Studia Salvatoriana Polonica*, 4, 2010, s. 73-86).
- Narracja mnoga zostanie przeredagowana do liczby pojedynczej w przypadku opublikowania rozprawy drukiem.
- W przypisach odstąpiono od stosowania skrótowych form odnoszących się zarówno do cytowanych wcześniej źródeł (w przypisach nie będą używane zapisy „dz. cyt.”, ani „op. cit.”), jak również do cytowanych w poprzednich przypisach dzieł bądź autorów (w przypisach nie będą używane zapisy „tamże”, „tenże”, „taż”). Mimo że odstąpienie od wspomnianych skrótowców każdorazowo multiplikuje nazwiska autorów oraz adresy bibliograficzne dotyczące źródeł, to zapowiedzianą praktykę realizować będziemy ze względu na elektroniczne indeksowanie prac dyplomowych za pomocą systemów informatycznych nierozpoznających opisów adresów bibliograficznych zawierających skróty w rodzaju: „tenże”, „taż”, „tamże” czy „dz. cyt.”.
- Zasoby aneksu rozprawy, przede wszystkim zaś transkrypcje cytowanych poniżej wywiadów, pozostają w prywatnym archiwum badawczym autora dysertacji.

WSTĘP

Komunikacja, stanowiąc dla społeczeństw oraz ich rozwoju proces tyleż rudymenarny, ileż dynamizujący, pozostaje jednocześnie wieloaspektowym przedmiotem różnorodnych przedsięwzięć badawczych oraz wynikających z nich interpretacji i praktycznych implikacji. Wielokierunkowość, żywotność i newralgiczność komunikacji eksponują ją jako jeden z najbardziej strategicznych determinantów rozwoju zasobów ludzkich, a wskutek tego, także cywilizacji i kultury. Nieustannym przeobrażeniom podlegają nie tylko technologiczne i zapośredniczone medialnie

wymiary komunikacji, lecz także konstytutywne dla niej elementy podmiotowo-egzystencjalne. Coraz liczniejsze stają się płaszczyzny aktywności medialnej, na których wyraźna do niedawna granica między twórcą a odbiorcą traci jednoznaczność i ostrość, a osoby korzystające z najnowszych kanałów komunikacyjnych coraz częściej nazywa się użytkownikami czy też nawet uczestnikami mediów¹.

Następująca w ostatnich dekadach intensyfikacja rozwoju mediosfery i komunikowania wzmaga nie tylko akcelerację przemian mentalnościowych czy odpowiedniej infrastruktury, lecz implikuje również rozwój adekwatnych dziedzin i dyscyplin naukowych. Przestrzeń medialna staje się ponadto specyficznym środowiskiem funkcjonowania tzw. mediów tradycyjnych, gdzie z powodu ich koegzystencji z tzw. nowymi mediami (oraz wynikających z niej charakterystycznych uwarunkowań dalszego rozwoju tych pierwszych) dochodzi do okoliczności wyczerpujących znamiona zjawiska tzw. konwergencji multimedialnej.

Dostrzegana współcześnie dynamizacja ewolucji mediów i komunikowania oraz uwarunkowane nią transformacje wydatnie wpływają także na pole dziennikarskie, dokonując w tym względzie *sui generis* przedefiniowań: z jednej strony proponują one nowe formaty i gatunki medialne, a z drugiej zacierają między nimi granice. Ponadto, jakkolwiek umożliwiają coraz większej liczbie osób aktywność dziennikarską *sensu largo*, w pewnym sensie deprofesjonalizują jednak dziennikarstwo *sensu stricto*.

Zauważyć należy również, iż „«poszerzenie świata» o tzw. rzeczywistość wirtualną i o nowe narzędzia, daje nową przestrzeń i nową materię do tworzenia nowych intencji oraz nowych efektów działań”², jak trafnie ujmuje to M. Wyrostkiewicz. Dostrzeżone zjawiska, siłą rzeczy, generują nie tylko wzmożenie troski o samą jakość publikacji medialnych, lecz pociągają za sobą także uzasadnione pytania o związane z nimi aspekty etyczne. Warunkują bowiem nowego rodzaju napięcia prawne i moralne, zwłaszcza gdy idzie o szeroko rozumianą odpowiedzialność w obszarze komunikacji i mediów, a przede wszystkim w Internecie, „pozwalającym podejmować takie aktywności, które poza siecią są nawet nie do pomyślenia”³. Konieczność pogłębionej refleksji etyczno-prawnej w odniesieniu do rozwoju mediów znajduje swoje potwierdzenie w perspektywie zjawisk takich, jak m. in.: tabloidyzacja⁴ czy pauperyzacja

¹ Por. T. Podleński, *Media i duchowość: powiązania, wyzwania, obszary troski. Refleksja teoretyczna*, w: *Ludzie mediów – media to ludzie*, red. M. Drożdż, Tarnów 2021, s. 397-420.

² M. Wyrostkiewicz, *Internet i (nie)moralność*, Lublin 2015, s. 7-8.

³ M. Wyrostkiewicz, *Internet i (nie)moralność*, Lublin 2015, s. 8.

⁴ Por. A. Łaszyn, *Media i ty. Jak zarządzać kontaktem osobistym z dziennikarzami*, Warszawa 2017, s. 24-25.

mediów⁵; dezinformacja, manipulacja i *fake-newsy*⁶; stalking⁷ i spaming⁸; siecioholizm⁹; trywializacja śmierci w przekazach medialnych¹⁰; szeroko pojęta cyberprzestępczość¹¹.

Omawiane okoliczności, wzmagając i kreując nowego rodzaju wyzwania w tak licznych obszarach funkcjonowania społeczeństw, nie pomijają także państwowych, prywatnych czy kościelnych podmiotów instytucjonalnych, które z uwagi na swój charakter, realizowaną misję bądź pełnione zadania, wykorzystują w swojej pracy formułowane reaktywnie i proaktywnie komunikaty publikowane w mediach oraz prowadzą szeroko rozumiany dialog z właściwym sobie otoczeniem zewnętrznym i wewnętrznym. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest wzrost znaczenia biur i rzeczników prasowych czy też struktur i pracowników ds. *public relations* oraz *media relations*, a także coraz szerszy zakres spoczywającej na nich odpowiedzialności. Od osób podejmujących tego rodzaju zadania oczekuje się nie tylko adekwatnego wykształcenia i odpowiedniego doświadczenia, lecz także należytych cech i kompetencji sprzyjających odnalezieniu się we właściwej rzecznictwu multizadaniowości oraz związanej z nią komunikacyjnej poliobszarowości koncepcyjno-operacyjnej.

Powzięte i zrealizowane przedsięwzięcie badawcze dąży do wypełnienia dostrzegalnej na gruncie polskiego medioznawstwa luki badawczej uwarunkowanej brakiem naukowego i dostatecznie obszernego opracowania dotyczącego bezpośrednio urzędu i roli rzecznika prasowego Konferencji Episkopatu Polski. Projekt badawczy z jednej strony osadzony jest w obszarach badań medioznawczych takich jak: teoria i praktyka komunikowania społecznego (w tym komunikowanie instytucjonalne), *public relations* i *media relations*, teoria i praktyka rzecznictwa prasowego, zarządzanie informacją (w tym zarządzanie kryzysowe), organizacja biur prasowych oraz historia i rozwój mediów. Z tego powodu jest to projekt ściśle ułożony w obszarach

⁵ Por. K. Dudek, *Rola rzeczników prasowych w komunikacji masowej*, Sosnowiec-Praga 2015, s. 9.

⁶ Por. M. Cichocki, *Znaczenie i funkcje kłamstwa w komunikacji interpersonalnej*, w: *Kultura i Wartości*, nr 24/2017, s. 23-44. Por. także: K. Cymanow-Sosin, M. Ciechanowski, T. Podlewski, *Prawda, postprawda, fałsz – konteksty medialnych kryzysów wizerunkowych na przykładzie kampanii promocyjnej i reklamowej filmu pt. „Botoks”*, w: *Studia de Cultura: Annales Universitatis Pedagogicae Cracoviensis*, 11 (1), 2019, s. 90-100. Por. także: T. Podlewski, *Filozoficznoetyczne ujęcie problematyki kłamstwa obronnego na tle ogólnej charakterystyki kłamstwa w myśli filozoficznej Wojciecha Chudego*, Częstochowa 2016, s. 33, 61, 123-124.

⁷ Por. M. Wyrostkiewicz, *Internet i (nie)moralność*, Lublin 2015, s. 226-229.

⁸ Por. M. Wyrostkiewicz, *Internet i (nie)moralność*, Lublin 2015, s. 230-231.

⁹ Por. M. Wyrostkiewicz, *Internet i (nie)moralność*, Lublin 2015, s. 264-272. Por. także: G. Śniadach, *Parafia w dobie Internetu*, Warszawa 2019, s. 41-69.

¹⁰ Por. T. Podlewski, *Media Representation of the Moment of Death: Dying Person's Dignity in the Teaching of the Church and Journalistic Practice. A Case Study*, w: *Perspektywy kultury*, nr 2 (33), s. 91-108.

¹¹ Por. M. Wyrostkiewicz, *Internet i (nie)moralność*, Lublin 2015, s. 223-225.

badawczych oraz przedmiocie dyscypliny nauk o komunikacji społecznej i mediach. Z drugiej strony jest on skupiony wokół urzędu rzecznika realizowanego w instytucji eklezjalnej, jaką jest Konferencja Episkopatu Polski i z tego tytułu uwzględnia także specyfikę, misję oraz adekwatne dokumenty Kościoła. Kwestie te czynią z naszego badania projekt *sensu largo* interdyscyplinarny, jakkolwiek należy podkreślić, iż mimo przedmiotowego powiązania z urzędem rzecznika instytucji eklezjalnej oraz treściowych konotacji z dokumentami kościelnymi, niniejsza dysertacja nie jest pracą w żadnej mierze teologiczną, przez co nie posługuje się metodami właściwymi naukom teologicznym.

Wspomniana interdyscyplinarność wyrażać się będzie raczej w charakterze pracy, która z jednej strony dążyć będzie do osadzenia funkcji rzecznika KEP w teorii i praktyce rzecznictwa oraz *public relations*, a z drugiej, podejmie próbę spojrzenia na jego rolę z perspektywy misji Kościoła, w którym jest realizowana. Ponadto, w zasadniczej swej części (czyli w empirycznych rozdziałach czwartym i piątym), pragnie ona w sposób szczegółowy scharakteryzować specyfikę jego roli na podstawie wyników przeprowadzonych badań. Dodatkowo, przez pozyskanie, interpretację i prezentację danych historycznych wywołanych w drodze adekwatnych analiz oraz wywiadów naukowych (które scharakteryzujemy w rozdziale trzecim), siłą rzeczy, włączy się ona także w naukowy obszar historii mediów.

Mając na względzie powyższe doprecyzowania oraz biorąc pod uwagę dwa zasadnicze nurty obecne w badaniach medioznawczych¹², pragniemy nadmienić, iż charakteru niniejszej pracy, zgodnie z zamierzeniem autora, należy upatrywać w tzw. nurcie podstawowym (teoretycznym), czyli bliższym bardziej refleksjom akademickim¹³ niż projektom ściśle praktycznym bądź wdrożeniowym, lokującym się w tzw. nurcie stosowanym¹⁴. Wszakże nauka o komunikacji społecznej i mediach, jakkolwiek traktująca o sprawach częstokroć praktycznych, policzalnych i mających zastosowanie choćby w sferze szeroko rozumianego marketingu medialnego, domaga się jednocześnie namysłów ściśle teoretycznych, tym bardziej, gdy dany projekt nosi znamiona torującego

¹² Zgodnie z konstatacją metodologiczną T. Gobana-Klasa, badania nad komunikacją i mediami sprowadza się do dwóch zasadniczych nurtów: podstawowego, czyli teoretycznego oraz stosowanego, czyli praktycznego (por. T. Goban-Klasa, *Nauki o mediach i komunikacji społecznej jako nowa dyscyplina nauk humanistycznych*, w: *Studia Medioznawcze*, 2008, nr 2 [33], s. 16).

¹³ Por. E. Babbie, *Badania społeczne w praktyce*, Warszawa 2004, s. 314.

¹⁴ Fakt, iż dana praca jest w stanie dostarczyć adekwatnym podmiotom inspiracji możliwych do zastosowania nie lokuje jej automatycznie w nurcie stosowanym. Zdaje się zresztą, iż właściwie większość (nawet najbardziej teoretycznych) opracowań byłaby w stanie wypracować jakiegokolwiek zastosowania i być uznana za pracę z nurtu stosowanego rozumianego w sensie możliwie najszerszym. W każdym razie, jak zaznaczono, niniejsza dysertacja wpisuje się w nurt podstawowy badań medioznawczych, a ewentualne propozycje nowych zastosowań praktycznych przygotowane w oparciu o adekwatne analizy i interpretację wyników badań, stanowić mogą swoistego rodzaju wartość dodaną monografii.

drogę badawczą i w pewnym sensie przecierającego szlak naukowy w danej tematyce, co zdaje się być jedną z cech także i naszego przedsięwzięcia. Jako że (jak wspomniano) pod kątem medioznawczym nie opracowano dotąd w sposób naukowy specyfiki pracy rzecznika prasowego kolegium polskich biskupów, chcemy wpraw, poprzez niniejszą dysertację, dostarczyć czytelnikom opracowania swoiście bazowego i bardziej teoretycznego, które na gruncie nauk o mediach mogłoby później pełnić rolę służebną względem dalszych, być może bardziej praktycznych projektów.

Gdy idzie o tematykę, przedmiot i cel naszej pracy, podkreślmy wpraw raz jeszcze, iż monografia niniejsza dotyczy problematyki urzędu rzecznika prasowego Konferencji Episkopatu Polski¹⁵.

Przedmiotem badań są: geneza, historia i istota urzędu rzecznika prasowego KEP oraz specyfika jego funkcjonowania i związane z nią wyzwania informacyjno-komunikacyjne; uwarunkowania pełnienia tego urzędu od początku jego istnienia (1998 r.) aż do czerwca roku 2022¹⁶, ujęte zarówno z perspektywy wszystkich dotychczasowych rzeczników KEP, jak również z punktu widzenia wszystkich ich dotychczasowych przełożonych w stosunku pracy; funkcje realizowane przez rzecznika polskiego episkopatu; recepcja wskazań i postulatów dotyczących rzecznictwa prasowego wynikających z teorii i praktyki komunikowania społecznego oraz nauczania i misji Kościoła w wykonywaniu urzędu rzecznika KEP; możliwe obszary rozwoju i kierunki profesjonalizacji pełnienia funkcji rzecznika prasowego Konferencji Episkopatu Polski.

Celem przedsięwzięcia naukowego jest określenie genezy, historii i przebiegu realizacji urzędu rzecznika KEP od początku jego istnienia, z perspektywy wszystkich osób pełniących i nadzorujących dotychczas ten urząd, a także zbadanie oraz scharakteryzowanie urzędu i roli rzecznika prasowego Konferencji Episkopatu Polski (oraz związanej z nimi integralnie instytucji biura prasowego KEP) w perspektywie teorii i praktyki komunikowania społecznego oraz misji Kościoła, na podstawie adekwatnych analiz oraz przeprowadzonych przez autora jakościowych badań empirycznych. Praca ma wskazać zarówno cechy i uwarunkowania funkcji rzecznika KEP właściwe pracy

¹⁵ „Konceptualizacja projektu badawczego wymaga jasnego sformułowania tematu badania (...) oraz wypracowania pojęciowego i teoretycznego ujęcia badanego zjawiska” (S. Kvale, *Prowadzenie wywiadów*, Warszawa 2010, s. 80-81).

¹⁶ Badanie empiryczne metodą słabostandaryzowanego i semistrukturyzowanego wywiadu jakościowego *IDI* (która zostanie szczegółowo scharakteryzowana w rozdziale trzecim) przeprowadzone z udziałem obecnego rzecznika prasowego Konferencji Episkopatu Polski, o. Leszka Gęsiaka, zostało przeprowadzone dnia 29. 06. 2022 r.

wszystkich rzeczników, jak i takie, które dotyczą specyficznie misji rzecznika polskiego episkopatu. Badania podjęte w celu analizy funkcji, wymiarów i kierunków działań rzecznika KEP pod kątem realizacji zarówno wskazań branżowych, jak i wytycznych Kościoła, służą w konsekwencji przygotowaniu spójnej, aktualnej i w pewnym sensie nowatorskiej na gruncie polskiego medioznawstwa pracy naukowej o zacięciu akademicko-teoretycznym i charakterze historyczno-empirycznym. Przed projektem badawczym postawiono także zadanie wskazania wyzwań i możliwych obszarów rozwoju związanych z wykonywaniem zawodu rzecznika KEP.

Problematyka roli rzecznika prasowego polskiego episkopatu jest na tyle złożona, interdyscyplinarna i naukowo swoiście wysokokaloryczna, iż dałoby się zapewne przystąpić do jej zbadania przy wykorzystaniu obfitej palety metod naukowych i bogatej kolekcji adekwatnych narzędzi właściwych różnym dziedzinom i dyscyplinom naukowym. Obszar tak szeroki i medioznawczo treściwy, zarówno pod względem teoretycznym i historycznym, jak również fachowym i praktycznym, nie tylko nadaje się, lecz także zasługuje na eksplorację badawczą za pomocą metod zarówno jakościowych, jak też ilościowych. Zaznaczmy jednak, iż nie jest celem niniejszego projektu badawczego dogłębna analiza efektów pracy każdego z rzeczników polskiego episkopatu, badanie recepcji, odbioru społecznego bądź obrazu medialnego ich działań, czy też analiza urzędu od strony przekazów medialnych lub też z perspektywy odbiorców mediów bądź otoczenia zawodowego (jak choćby dziennikarzy czy współpracowników z biura prasowego). Praca niniejsza nie pretenduje do miana opracowania totalnego czy też monumentalnego projektu badawczego ujmującego w sposób holistyczny i wyczerpujący całkowicie wszystkie okoliczności zewnętrzne i wewnętrzne pracy rzecznika prasowego biskupów polskich. Nie aspiruje też do rangi dzieła odnoszącego się do każdego z możliwych ilościowych i jakościowych aspektów działań czy wytworów rzecznika KEP. Celem dysertacji¹⁷ nie jest wreszcie ocena, lecz opis; nie kontrola, lecz zrozumienie; nie ewaluacja działań rzeczników polskiego episkopatu, lecz scharakteryzowanie historii, specyfiki i wybranych (wspominanych wcześniej i doprecyzowanych w dalszej części) okoliczności wykonywania urzędu. Monografia ta, w pewnym sensie otwierając drzwi badawcze (jedynie dotychczas uchylone), chce raczej przetrzeć pewien wąski i skromny, jakkolwiek coraz bardziej istotny szlak naukowy, wprowadzając urząd rzecznika polskiego episkopatu na grunt medioznawczych

¹⁷ „Przygotowanie konceptualizacji projektu badawczego wymaga jasnego określenia celu badania” (S. Kvale, *Prowadzenie wywiadów*, Warszawa 2010, s. 79).

dysertacji doktorskich i pozostawiając za sobą drzwi otwarte dla kolejnych badaczy. Zdaje się, iż inny styl podejścia do niniejszego przedsięwzięcia naukowego, skutecznie przerastałby nie tylko ramy dysertacji doktorskiej, lecz także wszelkiego rodzaju zasoby podmiotów zaangażowanych w jej przygotowanie. Przyświeca nam w tym względzie prosta zasada logiczna: im szerszy zakres, tym płytsza treść; im węższy zakres, tym głębsza treść¹⁸.

Usilne dążenie do oddania w ramach jednego opracowania naukowego czegoś w rodzaju „pełnego obrazu” badanego zjawiska mogłoby, jak się zdaje, doprowadzić do szkodliwych perturbacji proceduralnych, a nawet nieukończenia projektu. „«Pełny obraz» jest mrzonką, która prowadzi bezpośrednio do marnie zaplanowanego badania, opartego na słabej analizie danych i na nieprecyzyjnym lub niestrawnym problemie badawczym”¹⁹, pisze D. Silverman, radząc wprost: „Wybierz raczej prostotę i dyscyplinę niż poszukiwania, często iluzoryczne «pełnego obrazu»”²⁰. Ostatecznie bowiem korzystniej dla nauki cieszyć się jedynie częścią danych bądź jednym tylko aspektem badanego zjawiska niż wykwintnie obszernym, a ostatecznie pobieżnym bądź nawet nieukończonym projektem badawczym²¹. Konstatacje badacza skutecznie utwierdzają nas w sygnalizowanym już wyżej zamiarze dostarczenia czytelnikowi wpieryw monografii przechylonej w kierunku opracowania akademicko-teoretycznego z tzw. podstawowego nurtu badań medioznawczych, a przez to, do zaproszenia na teren podjętej przez nas tematyki innych badaczy zainteresowanych eklezjalnym rzecznictwem prasowym.

Praca rzecznika prasowego KEP, będącego zarówno rzecznikiem konferencji biskupów polskich, jak też dyrektorem biura prasowego zatrudniającego świeckich pracowników, a ponadto współpracownikiem rzeczników diecezjalnych, rzeczników innych europejskich i światowych episkopatów oraz dziennikarzy, czy wreszcie twórcą przekazów medialnych, roztacza przed aktualnymi i przyszłymi badaczami dostatecznie szerokie pole eksploracji naukowej, stwarzając możliwość prowadzenia licznych i wiedzogennych badań medioznawczych oraz generowania wielu wartościowych opracowań teoretycznych i praktycznych w przyszłości. Gdy idzie jednak o naszą dysertację, to tematyka, przedmiot i cel naszych badań, w sposób najbardziej

¹⁸ Por. T. Kotarbiński, *Treść i zakres pojęcia metodologii*, w: *Mysł Filozoficzna*, nr 4 (24), 1956, s. 97-105.

¹⁹ D. Silverman, *Prowadzenie badań jakościowych*, Warszawa 2008, s. 164.

²⁰ D. Silverman, *Prowadzenie badań jakościowych*, Warszawa 2008, s. 165. Polski autor dodaje: „Metody, techniki oraz narzędzia badawcze stosowane w naukach społecznych, mimo swej względnej doskonałości, nigdy nie dadzą nam 100% trafności. I to właśnie stanowi piękno tej nauki” (M. Żelazo, *Kwestionariusz wywiadu jako narzędzie badawcze*, w: *Obronność – Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej*, nr 2 [6], 2013, s. 232).

²¹ Por. D. Silverman, *Prowadzenie badań jakościowych*, Warszawa 2008, s. 164.

szczegółowy zostaną ostatecznie wyrażone i dookreślone poprzez scharakteryzowane w dalszej części wstępu problemy, pytania i hipotezy badawcze. Kwestie niezbadane, pominięte, poruszone w sposób niepełny, ogólnie zarysowane, bądź też odkryte, a niepogłębione w trakcie naszych badań (i warte kontynuowania w innych projektach naukowych), w sposób pełniejszy zostaną z kolei omówione w zakończeniu monografii.

Tytuł *Rola rzecznika prasowego Konferencji Episkopatu Polski z perspektywy teorii i praktyki komunikowania społecznego oraz misji Kościoła*, pod którym przedkładamy niniejszą rozprawę, jest integralnie związany z przedmiotem naszych badań: wyraża go, streszcza i z niego wynika²².

Pod użytym w tytule terminem „rola”, zgodnie z definicjami słownikowymi²³, rozumiemy: zadanie, udział, znaczenie itp., natomiast przez „perspektywę”, za słownikami²⁴ rozumiemy: punkt widzenia, pogląd, płaszczyznę rozpatrywania zagadnienia.

W tytule rozprawy zasygnalizowano, iż perspektywami dla namysłu nad rolą rzecznika prasowego KEP będą: teoria i praktyka komunikowania społecznego oraz misja Kościoła. Mamy więc do czynienia z trzema zasadniczymi punktami widzenia: teorią komunikowania społecznego, praktyką komunikowania społecznego oraz konkretną (ujmując najszerszej: teoretyczno-praktyczną) rzeczywistością społeczną, którą na gruncie badań społecznych i specyficznie medioznawczych, zdecydowaliśmy się nazwać „misją Kościoła”.

Przez teorię komunikowania społecznego rozumiemy ni mniej, ni więcej jak zaprezentowany i omówiony w rozdziale pierwszym dorobek literatury naukowej oraz zasoby intelektualne z gruntu teorii komunikacji społecznej, a szczególnie tych jej obszarów i subdyscyplin, które są właściwe teorii rzecznictwa prasowego oraz dotyczą specyficznemu kompetencji, pracy i otoczenia zawodowego rzecznika prasowego²⁵. Z kolei

²² W myśl odpowiednich rozstrzygnięć terminologicznych (które ze względu na logiczną ciągłość późniejszych wywodów zostaną szczegółowo wyjaśnione dopiero w rozdziale piątym), zapowiadamy już teraz, iż zarówno w odniesieniu do rzecznika prasowego jako takiego, jak również dla określenia badanego przez nas urzędu, będziemy stosować zamiennie terminy „rzecznik” i „rzecznik prasowy”.

²³ Por. <https://sjp.pl/rola> (28. 02. 2023). Por. także: <https://sjp.pwn.pl/slovníki/rola.html> (28. 02. 2023).

²⁴ Por. <https://polszczyzna.pl/perspektywa-co-to-jest-definicja-slovník/> (28. 02. 2023). Por. także: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/perspektywa.html> (28. 02. 2023).

²⁵ Teoria komunikacji społecznej definiowana najogólniej jako dyscyplina naukowa z obszaru dziedziny nauk społecznych, zajmująca się procesem, uczestnikami, środkami, okolicznościami, treścią i konsekwencjami różnych typów komunikacji międzyludzkiej (por. S. Gawroński, *Media relations. Współpraca dziennikarzy i specjalistów PR*, Rzeszów 2006, s. 17-30) klasyfikuje i definiuje obszary komunikowania społecznego na wiele sposobów. Jednym z najpopularniejszych podziałów jest wyróżnienie w obszarze komunikowania społecznego następujących typów: komunikowania interpersonalnego, komunikowania instytucjonalnego oraz komunikowania masowego (por. M. Mrozowski, *Media masowe. Władza, rozrywka i biznes*, Warszawa 2001, s. 31). Jest to syntetyczne

przez praktykę komunikowania społecznego rozumiemy utrwalone w umożliwiającej poznanie i zbadanie formie, scharakteryzowane przez nas (również w pierwszym rozdziale dysertacji): doświadczenia uczestników i badaczy procesów komunikowania społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem rzecznictwa prasowego; opisane w naukowej i fachowej literaturze okoliczności związane z praktycznymi aspektami wykonywania zawodu rzecznika prasowego (w tym szeroko pojętą empirią osób związanych z pracą rzecznika instytucji eklezjalnej); poznane dzięki naszym badaniom kwestie dotyczące wpisujących się w obszar komunikowania społecznego praktyk towarzyszących wykonywaniu urzędu rzecznika KEP.

Nadmienimy, iż samo uwzględnienie zarówno teorii, jak i praktyki komunikowania społecznego w tytule pracy naukowej traktującej o rzecznictwie prasowym, koresponduje z podejściem wielu adekwatnych badaczy i fachowców, którzy nie tylko w treści, ale także w tytułach swoich opracowań odnoszą się do obu tych aspektów²⁶.

Jeśli chodzi natomiast o stanowiącą kolejną perspektywę badawczą kategorię nazwaną przez nas misją Kościoła, rozumiemy przez nią omówione i scharakteryzowane w rozdziale drugim ukierunkowanie Kościoła na *sensu largo* sprawy religijne i duchowe,

ujęcie tzw. piramidy poziomów komunikowania opracowanej przez D. McQuaila, który w obszarze komunikowania społecznego wyróżnia: komunikowanie intrapersonalne, komunikowanie interpersonalne, komunikowanie intragrupowe, komunikowanie intergrupowe, komunikowanie instytucjonalne (organizacyjne) oraz komunikowanie masowe (por. D. McQuail, *McQuail's Mass Communication Theory*, London 2010, s. 22). Rzecznictwo prasowe, zarówno w sferze teorii, jak i w odstonie praktycznej, o czym będziemy wspominać w kolejnych rozdziałach monografii, zasadza się w pewnym sensie na wszystkich (przenikających się niejednokrotnie) typach czy też poziomach komunikowania, choć najczęściej w adekwatnej literaturze wspomina się o rzecznictwie prasowym w kontekście komunikowania instytucjonalnego (kojarzonego niekiedy przez niektórych badaczy z komunikowaniem politycznym ujmowanym w sensie możliwie najszerszym [por. E. Szkudlarek-Śmiechowicz, *Komunikowanie polityczne*, w: *Komunikowanie publiczne. Zagadnienia wybrane*, red. B. Kudra, E. Olejniczak, Łódź 2014, s. 25-48]). Por. także: B. Kudra, *O komunikacji społecznej*, w: *Komunikowanie publiczne. Zagadnienia wybrane*, red. B. Kudra, E. Olejniczak, Łódź 2014, s. 9-24.

²⁶ Spośród dwudziestu trzech wymienionych przez nas w rozdziale trzecim polskich opracowań medioznawczych i branżowych dotyczących pracy rzecznika prasowego, wszystkie uwzględniają i opisują w swej zasadniczej treści zarówno kwestie teoretyczne, jak i praktyczne. Wynika to z nierozzerwalnego związku, nieustannego przenikania i wzajemnego warunkowania się obu tych perspektyw zarówno w sferze rzetelnego namysłu naukowego nad rzecznictwem prasowym, jak również w szeroko pojętej rzeczywistości zawodowej rzecznika prasowego (do czego zresztą odnosić się będziemy w odpowiednich podrozdziałach niniejszej monografii). Ponadto, w obrębie wspomnianych prac, poza uwzględnieniem teorii i praktyki w treści wywodów, aż sześć odnosi się do nich już na poziomie samego tytułu. Sortując owe pozycje od najnowszej do najstarszej, prezentują się one w następujący sposób:

- 1) R. Nęcek, R. Kowalski, *Rzecznik prasowy w instytucji kościelnej. Teoria i praktyka*, Kraków 2019;
- 2) D. Narożna, *Uwarunkowania funkcji rzecznika prasowego w Polsce. Teoria i praktyka*, Poznań 2018;
- 3) *Rzecznik prasowy. Oczekiwania i możliwości. Perspektywa teoretyczna i praktyczna*, red. B. Czechowska-Derkacz, M. Zimnak, Warszawa 2015;
- 4) K. Gajdka, *Rzecznik prasowy w otoczeniu mediów. Teoria i praktyka*, Kraków 2012;
- 5) *Rzecznictwo prasowe. Teoria, praktyka, konteksty*, red. K. Gajdka, Z. Widera, Katowice 2010;
- 6) H. Pietrzak, J. Hałaj, *Rzecznik prasowy. Teoria i praktyka*, Rzeszów 2003.

co wpisuje się w jego naturę oraz wynika z jego nauczania i praktyki działania, a ponadto uwidacznia się w podejmowanych przez niego aktywnościach rozumianych przez sam Kościół jako ewangelizację, troskę o zbawienie oraz szeroko pojętą działalność duszpasterską, wspólnototwórczą i komunikacyjną.

Na zasadniczą strukturę korpusu prezentowanej pracy składa się pięć rozdziałów, których tytuły odpowiadają treści poruszanych w nich zagadnień, a układ wynika z logicznej ciągłości prowadzonych wywodów oraz podjętych kroków badawczych:

- 1) pierwszy pt. *Rzecznik prasowy w kontekście komunikowania społecznego*;
- 2) drugi pt. *Rzecznik prasowy w kontekście misji Kościoła katolickiego*;
- 3) trzeci pt. *Metodologia analiz i badań własnych*;
- 4) czwarty pt. *Biuro prasowe Konferencji Episkopatu Polski – uwarunkowania prawne i organizacyjne*;
- 5) piąty pt. *Specyfika pracy i wyzwania informacyjno-komunikacyjne rzecznika prasowego Konferencji Episkopatu Polski*.

Rozdziały pierwszy i drugi mają charakter bazowy i teoretyczny. Pierwszy z rozdziałów, uwzględniając dorobek obfitych zasobów literatury przedmiotowej z zakresu *public relations* oraz rzecznictwa prasowego, stanowi fundament teoretycznych i praktycznych wymiarów naszych badań pod względem genezy, istoty, specyfiki pracy i wyzwań informacyjno-komunikacyjnych rzecznika prasowego. Drugi z rozdziałów, odnosząc się do nauczania Kościoła, związanych z nim opracowań naukowych, a także dokumentów kościelnych oraz literatury pomocniczej, rysuje interesującą nas perspektywę misji Kościoła w odniesieniu do teorii i praktyki działań rzeczników prasowych instytucji eklezjalnych. Oba rozdziały stanowią jednocześnie adekwatne tło interpretacyjne dla prezentowanych w dalszych rozdziałach wyników przeprowadzonych przez nas badań empirycznych.

Metodologiczny rozdział trzeci, odnosząc się zarówno do adekwatnych pozycji specjalistycznej literatury z zakresu metodologii badań naukowych, medioznawczych i jakościowych, jak również do powziętych przez nas kroków badawczych, w sposób kompleksowy charakteryzuje zrealizowany przez nas projekt (oraz wynikające z niego, niniejsze opracowanie) pod względem dotychczasowego stanu badań, szczegółowego uzasadnienia podjęcia tematu, argumentacji za zastosowaniem metod jakościowych, etapów projektu badawczego, charakterystyki materiału źródłowego oraz zastosowanych przez nas czterech (dwóch wiodących i dwóch wspomagających) metod badawczych.

Opisuje także samą zrealizowaną przez nas, długotrwałą procedurę badawczą oraz szczególne specyficzne okoliczności związane z jej realizacją.

O ile dwa pierwsze rozdziały są w niniejszej dysertacji częścią teoretyczną, a rozdział trzeci metodologiczną, o tyle rozdziały czwarty i piąty stanowią część empiryczną. Rozdział czwarty prezentuje wyniki naszych badań w kontekście podstawowego środowiska pracy rzecznika prasowego KEP, jakim jest biuro prasowe KEP, odnosząc się w tym względzie zarówno do aspektów historycznych, jak również koncepcyjnych, administracyjnych, strukturalnych, finansowych oraz praktycznych. Rozdział ten wprowadza nas jednocześnie w najbardziej istotną część monografii, jaką jest rozdział piąty, skoncentrowany bezpośrednio na wieloaspektowym i dogłębnym scharakteryzowaniu specyfiki pracy oraz wyzwań informacyjno-komunikacyjnych rzecznika prasowego KEP na podstawie przeprowadzonych badań empirycznych oraz odpowiedniego ich zinterpretowania w świetle rozdziałów poprzednich.

Ze względu na (zasygnalizowany wcześniej) jakościowy charakter projektu badawczego oraz specyfikę badań z wykorzystaniem metody jakościowego wywiadu badawczego, rozdziały czwarty i piąty cechować się będą tzw. obfitym cytowaniem, która to procedura metodologiczna omówiona zostanie dokładniej w rozdziale trzecim. W wielu momentach rozdziałów empirycznych, istotną rolę pełnić będą przypisy odnoszące się (w formie adekwatnych cytatów) do wyników badań, zamieszczane w celu odzworowania w empirii omawianych zagadnień oraz formułowanych wniosków.

Strukturze niniejszej pracy nadaje przejrzystości konsekwentne posługiwanie się krótkim wstępem oraz podsumowaniem w każdym z rozdziałów. W przypadku ostatniego rozdziału empirycznego, rolę podsumowania pełnić będzie podrozdział dedykowany wnioskom z badań oraz związanym z nimi propozycjom.

W zakończeniu rozprawy dokonamy naukowego rozliczenia zaprezentowanych w niniejszym wstępie hipotez badawczych, co stanowić będzie *sui generis* klamrę spajającą całość powyższych refleksji. Odniesiemy się ponadto do obszarów, których nie udało nam się wyeksplorować w satysfakcjonujący poznawczo sposób, a także do zagadnień, które rozpozналиśmy w trakcie prowadzonych przez nas badań jako wartościowe z perspektywy kolejnych projektów badawczych. Uwzględnimy również takie zjawiska i obszary, w pogłębieniu i interpretacji których utwierdziłoby nas co prawda badanie reakcji odbiorców czy też recepcji społecznej, a od czego w sposób zamierzony odstąpiono jednak w celu pozostawienia pola eksploracji naukowej kolejnym badaczom.

Po zakończeniu zamieszczono w rozprawie bibliografię, której układ, ze względu na specyfikę badań, domagał się podjęcia odpowiednich decyzji oraz wynikających z nich rozstrzygnięć dotyczących sposobu segregacji oraz prezentacji materiałów źródłowych i innych zasobów literatury. *Sui generis* wyzwanie stanowiło bowiem dla autora odpowiednie rozmieszczenie w bibliografii zarówno materiałów stanowiących podstawowe i pomocnicze źródła samych badań, jak również literatury mającej charakter przedmiotowy i pomocniczy względem *stricto* dysertacji.

Gdy idzie o przeprowadzone przez nas badania, nadmienimy, iż (jak to zostanie szczegółowo omówione w rozdziale trzecim) podstawowymi materiałami źródłowymi zrealizowanego projektu są przeprowadzone przez nas badania empiryczne w formie jakościowych wywiadów badawczych oraz źródłowe, z perspektywy badanego urzędu rzecznika KEP, dokumenty Konferencji Episkopatu Polski. Te właśnie zasoby, w bibliografii (która ujmuje przecież materiały wykorzystane w odniesieniu do całej dysertacji), nazwano źródłami. Należy jednak dodać, iż w perspektywie samych przeprowadzonych przez nas badań, posiłkowaliśmy się także tzw. źródłami pomocniczymi, którymi były: adekwatna literatura specjalistyczna dotycząca rzecznictwa prasowego; teksty magisterium Kościoła; dwa watykańskie wywiady eksperckie; wybrane wywiady prasowe z dotychczasowymi rzecznikami KEP. Gdy idzie o te właśnie zasoby (tzw. źródła pomocnicze badań), bibliografia uwzględnia je w następujący sposób:

- 1) dwadzieścia trzy najistotniejsze pozycje specjalistycznej literatury dotyczącej rzecznictwa prasowego nazwano w bibliografii literaturą przedmiotu;
- 2) najważniejsze teksty odnoszące się do nauczania i misji Kościoła nazwano w bibliografii tekstami magisterium Kościoła;
- 3) dwa (przeprowadzone przez nas w Rzymie) wywiady eksperckie uwzględniono, wraz z innymi materiałami, w grupie nazwanej w bibliografii literaturą pomocniczą (nie są to bowiem ani źródła podstawowe badań, ani też materiały rozumiane jako źródła w perspektywie całej dysertacji);
- 4) siedem istotnych wywiadów prasowych z dotychczasowymi rzecznikami KEP uwzględniono w netografii, w osobnej, dedykowanej im podgrupie, którą nazwano źródłowymi materiałami internetowymi (obok drugiej grupy netograficznej nazwanej uzupełniającymi materiałami internetowymi).

Ponadto, ze względu na obszerny opis metodologiczny stanowiący treść rozdziału trzeciego, odrębną grupę bibliograficzną dedykowano właśnie pozycjom *stricte* metodologicznym (wykorzystanym w rozdziale trzecim).

Ostatecznie więc, bibliografia składa się z sześciu zasadniczych grup tematycznych, którymi są: źródła; literatura przedmiotu; literatura pomocnicza; literatura metodologiczna; teksty magisterium Kościoła; netografia. Finalny układ bibliografii prezentuje się w następujący sposób:

- 1) źródła:
 - a) źródłowe wywiady badawcze;
 - b) źródłowe dokumenty Konferencji Episkopatu Polski;
- 2) literatura przedmiotu;
- 3) literatura pomocnicza;
- 4) literatura metodologiczna;
- 5) teksty magisterium Kościoła;
- 6) netografia:
 - a) źródłowe materiały internetowe;
 - b) uzupełniające materiały internetowe.

Dodajmy, iż jeśli chodzi o netografię, ze względu na odmienną w perspektywie projektu rangę zasobów, tytuły uwzględniono wyłącznie w przypadku adresów internetowych odnoszących się do stanowiących materiał źródłowy wywiadów z dotychczasowymi rzecznikami KEP. Gdy chodzi natomiast o tzw. uzupełniające materiały internetowe, intencjonalnie odstąpiono od nadawania tytułów każdemu z czterystu trzydziestu zamieszczonych tam adresów internetowych. Po pierwsze, wynika to z faktu, iż w znakomitej większości przypadków, powoływanie się w rozprawie na tzw. uzupełniające materiały internetowe, ma charakter raczej pogładowy i reprezentacyjny, dopełniając omawiane zagadnienia ilustrującymi je treściami *online*. Po drugie, większości tychże uzupełniających zasobów internetowych, autor i tak musiałby nadawać własne tytuły, z uwagi na fakt, iż częstokroć są to rozszerzające perspektywę badawczą adresy kont w mediach społecznościowych czy też haseł wirtualnych słowników. Po trzecie wreszcie, dopisanie tytułu każdemu z kilkuset uwzględnionych w netografii adresów internetowych, wydłużyłoby monografię o kilkadziesiąt dodatkowych stron. Ostatecznie więc, w przypadku adresów tzw. uzupełniających materiałów internetowych, poprzestano na wymienieniu ich jedynie z podaniem (w następujących po nich nawiasach) dat ostatniego do nich dostępu. Dodajmy, iż rozmyślnie, każdemu z nich

pozostawiono charakter hiperlinku, umożliwiającego wizytę na adekwatnej stronie internetowej w przypadku odtwarzania treści rozprawy w formie elektronicznej.

Po bibliografii zamieszczono w pracy spis ilustracji, uwzględniający kolejno grafiki, wykresy i tabele. Liczby wzbogacających wywody ilustracji prezentują się w sposób następujący:

- 1) grafiki – 13;
- 2) wykresy – 6;
- 3) tabele – 1.

Dodajmy, iż dwie pozycje aneksu (omówionego w dalszej części wstępu) mające formy skanów dokumentów²⁷, mimo ich charakteru graficznego, ze względu na ich rolę w badaniach oraz samej dysertacji, nie są przez nas traktowane jako ilustracje, lecz jako źródła tekstowe, wskutek czego, zgodnie z zamierzeniem autora, nie uwzględniono ich w spisie ilustracji znajdującym się po bibliografii.

Istotnym elementem struktury całości prezentowanej rozprawy jest aneks, który ze względu na poczesne znaczenie w perspektywie podjętych badań, domaga się odpowiedniego rodzaju charakterystyki. Jak postuluje polska badaczka, „w celu zapewnienia możliwie pełnej intersubiektywności i uwolnienia wyników od nadinterpretacji badacza, rozsądne wydaje się zapewnienie czytelnikowi wglądu do materiałów źródłowych”²⁸, a „pozwolenie (...) na obcowanie z materiałem źródłowym czyni całe badanie prawdziwie jakościowym i empirycznym”²⁹. Jako że znakomitą większość wywołanych w toku naszych badań danych empirycznych stanowią wypowiedzi adekwatnych respondentów pozyskane w ramach procedury jakościowego wywiadu badawczego, a także w myśl przywołanych konstatacji metodologicznych, za nieodzowne uznaliśmy zamieszczenie transkrypcji wszystkich źródłowych wywiadów badawczych w aneksie prezentowanej dysertacji. Praktyka ta zapewnia, jak ujmuje to S. Kvale, „nić łączącą prawdziwe rozmowy z wnioskami przedstawionymi w raporcie”³⁰, a ponadto jest w praktyce raportowania badań jakościowych oraz prezentowania monografii naukowych zabiegiem często stosowanym³¹.

²⁷ Mowa o skanie tekstu *Regulaminu Rzecznika Konferencji Episkopatu Polski* z 1999 roku (por. Aneks, XVIII) oraz skanie materiału informacyjnego dla wykładowców warsztatów rzeczników (por. Aneks, XX).

²⁸ Por. K. Szczepaniak, *Zastosowanie analizy treści w badaniach artykułów prasowych – refleksje metodologiczne*, w: *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica*, 42, 2012, s. 100.

²⁹ Por. K. Szczepaniak, *Zastosowanie analizy treści w badaniach artykułów prasowych – refleksje metodologiczne*, w: *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica*, 42, 2012, s. 100.

³⁰ S. Kvale, *Prowadzenie wywiadów*, Warszawa 2010, s. 209

³¹ Por. S. Kvale, *Prowadzenie wywiadów*, Warszawa 2010, s. 212-215.

Ponadto, zamieściliśmy w aneksie: transkrypcje dwóch przeprowadzonych przez nas wywiadów eksperckich; transkrypcje siedmiu istotnych z perspektywy naszych badań wywiadów prasowych; tekst niedostępnego w tradycyjnych opracowaniach naukowych oraz zasobach wirtualnych dokumentu KEP związanego z badanym przez nas urzędem rzecznika KEP; anglojęzyczny tekst dotyczący najdłużej urzędującego rzecznika prasowego Stolicy Apostolskiej; skan niedostępnego w tradycyjnych opracowaniach naukowych oraz zasobach wirtualnych materiału informacyjnego dotyczącego warsztatów dla rzeczników instytucji eklezjalnych. Treść zasobów aneksu o charakterze transkrypcyjnym, została podzielona na kolejno numerowane akapity, co ułatwia nawigację oraz usprawnia zarówno lekturę, jak też cytowanie źródeł w przypisach. Same zaś pozycje aneksu przyporządkowano następującym liczbom rzymskim:

- I. źródłowy wywiad badawczy z bp. dr. Piotrem Liberą;
- II. źródłowy wywiad badawczy z abp. dr. hab. Stanisławem Budzikim;
- III. źródłowy wywiad badawczy z abp. dr. Wojciechem Polakiem;
- IV. źródłowy wywiad badawczy z bp. dr. hab. Arturem Mizińskim;
- V. źródłowy wywiad badawczy z o. dr. Adamem Schulzem;
- VI. źródłowy wywiad badawczy z ks. dr. hab. Józefem Klochem;
- VII. źródłowy wywiad badawczy z ks. dr. Pawłem Rytlem-Andrianikiem;
- VIII. źródłowy wywiad badawczy z o. dr. hab. Leszkiem Gęsiakiem;
- IX. wywiad ekspercki z dr. Paolo Ruffinim;
- X. wywiad ekspercki z Cristiane Murray;
- XI. wywiad prasowy z o. dr. Adamem Schulzem;
- XII. wywiad prasowy z ks. dr. hab. Józefem Klochem;
- XIII. wywiad prasowy z ks. dr. hab. Józefem Klochem;
- XIV. wywiad prasowy z ks. dr. Pawłem Rytlem-Andrianikiem;
- XV. wywiad prasowy z ks. dr. Pawłem Rytlem-Andrianikiem;
- XVI. wywiad prasowy z o. dr. hab. Leszkiem Gęsiakiem;
- XVII. wywiad prasowy z o. dr. hab. Leszkiem Gęsiakiem;
- XVIII. *Regulamin Rzecznika Konferencji Episkopatu Polski z 1999 roku;*
- XIX. tekst pt. *Remembering Joaquín Navarro-Valls* prof. George'a Weigla;
- XX. Materiał informacyjny dla wykładowców warsztatów rzeczników.

Przywołane zasoby zostały w aneksie zamieszczone w kolejności odpowiadającej ich randze w perspektywie badań:

- 1) pozycje I-VIII – przeprowadzone przez nas źródłowe wywiady badawcze (transkrypcje od I do IV dotyczą wywiadów z dotychczasowymi przełożonymi rzecznika KEP, a transkrypcje od V do VIII dotyczą wywiadów z dotychczasowymi rzecznikami KEP);
- 2) pozycje IX-X – przeprowadzone przez nas wywiady eksperckie z zarządcami watykańskich instytucji komunikacyjnych (transkrypcja nr IX dotyczy wywiadu z prefektem Dykasterii ds. Komunikacji Stolicy Apostolskiej, a transkrypcja nr X dotyczy wywiadu z wicedyrektorką Biura Prasowego Stolicy Apostolskiej);
- 3) pozycje XI-XVII – nieprzeprowadzone przez nas wywiady prasowe z dotychczasowi rzecznikami KEP pozyskane z Internetu;
- 4) pozycje XVIII-XX – zasoby uzupełniające.

Szczegółowe okoliczności zarówno przeprowadzenia przez nas wywiadów, jak również pozyskania innych zasobów aneksu omawiane będą w adekwatnych fragmentach monografii. Nadmienmy, iż scenariusze przeprowadzonych przez nas wywiadów zostały zaprezentowane w rozdziale metodologicznym, stąd nie umieszczaliśmy ich w aneksie.

Rozkład i objętość poszczególnych części rozprawy prezentują się w sposób następujący:

1) spis treści	– 7 stron;
2) wykaz skrótów	– 4 strony;
3) wstęp	– 36 stron;
4) rozdział pierwszy	– 133 strony;
5) rozdział drugi	– 74 strony;
6) rozdział trzeci	– 131 stron;
7) rozdział czwarty	– 70 stron;
8) rozdział piąty	– 181 stron;
9) zakończenie	– 7 stron;
10) bibliografia	– 38 stron;
11) spis ilustracji	– 4 strony;
12) aneks	– 176 stron.

Praca liczy łącznie 863 strony i zawiera 3309 przypisów.

ROZDZIAŁ IV

BIURO PRASOWE KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

– UWARUNKOWANIA PRAWNE I ORGANIZACYJNE

Niniejszy rozdział rozpoczyna część empiryczną, którą tworzy razem z rozdziałem piątym. O ile przedmiot ostatniego rozdziału stanowią specyfika pracy i wyzwania informacyjno-komunikacyjne rzecznika prasowego KEP, o tyle treść rozdziału czwartego skupiona jest bardziej wokół instytucji biura prasowego KEP, stanowiącej podstawowe środowisko pracy RP KEP. Nie sposób bowiem dokonać dogłębnej charakterystyki działań RP KEP w oderwaniu od specyfiki instytucjonalnych i zadaniowych aspektów działalności związanego z nim integralnie i kierowanego przez niego biura prasowego.

Po wyjaśnieniu w pierwszym podrozdziale, czym właściwe jest Konferencja Episkopatu Polski, instytucja jej biura prasowego zostanie w kolejnych podrozdziałach scharakteryzowana najpierw pod kątem genezy, historii i ewolucji, a następnie specyfiki funkcjonowania. Uwzględnione zostaną obszary m. in. takie, jak: uwarunkowania wynikające z obowiązujących dokumentów KEP; aspekty instytucjonalne (w tym powiązania strukturalne z sekretariatem KEP oraz urzędem rzecznika KEP); kwestie finansowe; zatrudnienie i kompetencje pracowników BP KEP; zadania realizowane przez BP KEP; wykorzystywane i nadzorowane przez nie kanały komunikacyjne.

Warto nadmienić, iż ze względu na właściwy zrealizowanemu projektowi badawczemu charakter jakościowy, zgodnie z zapowiedzianymi i wyjaśnionymi w rozdziale trzecim rozstrzygnięciami metodologicznymi, w celu prezentacji wyników przeprowadzonych badań empirycznych, w rozdziałach czwartym i piątym stosować będziemy tzw. obfite cytowanie transkrypcji przeprowadzonych przez nas semiestrukturyzowanych i słabosandaryzowanych wywiadów pogłębionych oraz innych, adekwatnych zasobów aneksu. Biorąc natomiast pod uwagę wieloaspektowość badanych i omawianych zagadnień, warto dodać, iż pewne wątki, siłą rzeczy, będą w toku wywodów powracać. Każdorazowo będą jednak rozpatrywane pod odmiennymi aspektami.

4.1. Instytucja Konferencji Episkopatu Polski

W kontekście ustanawiania i funkcjonowania konferencji episkopatów znaczącą rolę odegrało nauczanie Soboru Watykańskiego II. W soborowym dekrete *Christus Dominus* czytamy: „Sobór uważa za wielce wskazane, by wszędzie w świecie biskupi tego samego narodu lub kraju grupowali się w jeden zespół, zbierając się w określonych terminach, ażeby przez światłą wymianę roztropnych sądów i doświadczeń oraz skoordynowanie planów wytworzyć święte zespolenie sił dla wspólnego dobra Kościołów”³². Definicję konferencji biskupiej dekret ujmuje w sposób następujący: „Konferencja Biskupów jest jakby zespołem, w którym zwierzchnicy duchowni danego narodu czy terytorium łącznie wykonują swe pasterskie zadania dla pomnożenia dobra, udzielanego ludziom przez Kościół, głównie przez odpowiednio przystosowane do bieżących okoliczności czasu formy i sposoby apostołatu”³³.

Należy jednak zaznaczyć za J. Dyduchem, iż „postanowienia *Vaticanum II* nie powołują nowej instytucji w Kościele, ale istniejącej nadają nową formę prawną, określają jej kompetencje i zadania”³⁴. Funkcjonowanie konferencji biskupich wyprzedza bowiem postulat Soboru Watykańskiego II. Przyjmuje się, że pierwsze spotkanie konferencji episkopatu odbyło się 16. 11. 1830 r., kiedy w Malines spotkali się biskupi belgijscy, by od tamtej pory spotykać się regularnie co roku³⁵.

Gdy idzie o Polskę, zebrania biskupów zaczęły odbywać się regularnie zaraz po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. Mimo że zebrania polskich hierarchów organizowano już wcześniej (jak choćby przed rozbiorami i w czasie zaborów), to jednak dopiero uroczyste spotkanie polskich biskupów w Gnieźnie w 1919 roku uważa się za 1. Zebranie Plenarne Konferencji Episkopatu Polski³⁶. Od tamtej pory pasterze Kościoła w Polsce spotykają się regularnie. W dniach 20-21. 11. 2023 r. w Częstochowie odbyło się 396. Zebranie Plenarne Konferencji Episkopatu Polski³⁷.

Sama KEP w swoim najnowszym statucie określa siebie w sposób następujący: „Konferencja Episkopatu Polski jest stałą instytucją, utworzoną przez Stolicę Apostolską, którą stanowią biskupi kanonicznie związani z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,

³² CD, 37.

³³ CD, 38.

³⁴ J. Dyduch, *Kształt prawny Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Prawo Kanoniczne*, 56 (2013), nr 2, s. 4.

³⁵ Por. J. Dyduch, *Kształt prawny Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Prawo Kanoniczne*, 56 (2013), nr 2, s. 4.

³⁶ Por. J. Dyduch, *Kształt prawny Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Prawo Kanoniczne*, 56 (2013), nr 2, s. 4.

³⁷ Por. <https://episkopat.pl/396-zebranie-plenarne-kep-podsumowanie/> (30. 11. 2023).

pozostający w jedności z Biskupem Rzymskim i pod jego autorytetem wypełniający wspólne pasterskie zadania wśród wiernych swojego terytorium dla pomnażania dobra przez posługę Kościoła (...) zgodnie z zasadami prawa powszechnego oraz normami niniejszego Statutu”³⁸. Definiując KEP, J. Dyduch dodaje: „Posiada ona odpowiednią strukturę i wyposażona jest w różnorodne kompetencje tak, aby organizować duszpasterstwo wiernych w Polsce i spełniać apostolską posługę Kościoła w narodzie polskim”³⁹.

Strukturę KEP tworzą: zebrania plenarne, rada biskupów diecezjalnych, przewodniczący konferencji i jego zastępca, prezydium konferencji, rada stała, sekretarz generalny, stałe komisje i inne agendy własne episkopatu (prezydium Konferencji tworzą: przewodniczący, jego zastępca i sekretarz generalny)⁴⁰. Do rady stałej należą: „przewodniczący Konferencji i jego zastępca, prymas Polski, kardynałowie kierujący diecezjami, sekretarz generalny, sześciu biskupów diecezjalnych i dwóch pomocniczych wybranych przez zebranie plenarne na pięć lat, z możliwością wyboru na drugą kadencję”⁴¹. Rada „przygotowuje (...) zebranie plenarne i radę biskupów diecezjalnych oraz czuwa nad wykonaniem ich decyzji, koordynuje pracę Konferencji, może zająć stanowisko w sprawach publicznych dla dobra Kościoła”⁴². Jeśli chodzi o jednostkę istotną dla omawianej tutaj instytucji biura prasowego KEP, wspomnieć należy o sekretariacie generalnym KEP. Jest on organem dokumentującym pracę konferencji. Kieruje nim sekretarz generalny wybierany przez zebranie plenarne na okres pięciu lat i proponuje on zebraniu plenarnemu kandydata na swojego zastępcę⁴³. Zgodnie ze statutem, sekretarzowi generalnemu podlega biuro prasowe KEP, co zostanie omówione w dalszej części rozdziału. Wspomnijmy także, iż „Konferencja Episkopatu Polski posiada osobowość prawną kanoniczną, uznaną przez państwo polskie, ze zdolnością do nabywania dóbr, zarządzania i rozporządzania nimi, zgodnie z przepisami prawa kanonicznego”⁴⁴.

³⁸ Por. *Statut Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 15/2009, s. 14.

³⁹ J. Dyduch, *Kształt prawny Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Prawo Kanoniczne*, 56 (2013), nr 2, s. 15.

⁴⁰ Por. *Statut Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 15/2009, s. 15-17.

⁴¹ J. Dyduch, *Kształt prawny Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Prawo Kanoniczne*, 56 (2013), nr 2, s. 10. Por. *Statut Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 15/2009, s. 16-17.

⁴² J. Dyduch, *Kształt prawny Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Prawo Kanoniczne*, 56 (2013), nr 2, s. 10. Por. *Statut Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 15/2009, s. 16-17.

⁴³ Por. *Statut Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 15/2009, s. 17-18.

⁴⁴ Por. *Statut Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 15/2009, s. 15.

Zgodnie z konstatacjami poczynionymi w rozdziale drugim przypomnijmy za Warzechą, iż:

- 1) z perspektywy interesującej nas tematyki komunikacji i rzecznictwa prasowego, zakres działalności KEP odpowiada istotnym podmiotom z otoczenia polskiego Kościoła⁴⁵;
- 2) celem i przedmiotem działań komisji, rad i zespołów wchodzących w skład KEP są utrzymywanie relacji z otoczeniem⁴⁶, a także współdziałanie i dialog z innymi podmiotami oraz instytucjami⁴⁷;
- 3) komisje, rady, zespoły, przełożeni kościołów partykularnych, a szczególnie rzecznik prasowy KEP i biuro prasowe KEP należą do strategicznego obszaru aktywności komunikowania eklesjalnego w Polsce⁴⁸.

4.2. Historia biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski

Zagadnienie historii biura prasowego KEP zostanie omówione w kilku sekcjach. Wpierw podejmiemy próbę określenia genezy instytucji BP KEP pod kątem koncepcyjnym oraz formalnym. Następnie, mając na uwadze dostrzeżony przez nas fakt wyraźnej synchronizacji funkcjonowania BP KEP z kadencjami pierwszych dwóch jego dyrektorów, zgłębimy interesujące nas zagadnienie, odnosząc się do okresów lat 1968-1993 oraz 1993-1998. Część historyczną zamkniemy ogólnym ujęciem kontekstu funkcjonowania BP KEP w ostatnich latach XX wieku, kiedy to kierowanie omawianą instytucją, polski episkopat powierzył swojemu rzecznikowi prasowemu, scalając jego (nowo utworzony wówczas) urząd ze stanowiskiem dyrektora BP KEP (jak to zostanie wyjaśnione w dalszej części podrozdziału). Rozpoczęty natomiast w 1998 roku period funkcjonowania BP KEP pod kierownictwem RP KEP stanowić będzie przedmiot zarówno kolejnego podrozdziału, jak też (w adekwatnym zakresie), następnego rozdziału dysertacji.

⁴⁵ Por. A. Warzecha, *Kościół w sferze publicznej: Natanek, Nergal, Boniecki. Wybrane studia przypadków*, Katowice 2019, s. 73.

⁴⁶ Por. A. Warzecha, *Kościół w sferze publicznej: Natanek, Nergal, Boniecki. Wybrane studia przypadków*, Katowice 2019, s. 73.

⁴⁷ Por. A. Warzecha, *Kościół w sferze publicznej: Natanek, Nergal, Boniecki. Wybrane studia przypadków*, Katowice 2019, s. 80.

⁴⁸ A. Warzecha, *Kościół w sferze publicznej: Natanek, Nergal, Boniecki. Wybrane studia przypadków*, Katowice 2019, s. 80.

4.2.1. Geneza biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski

Mimo że fakt pierwszych dyskusji nt. utworzenia biura prasowego KEP można umiejscowić już w 1946 roku⁴⁹ (na co wskazuje M. Przybysz na podstawie analizy dokumentów prawnych posiadanych w swoim prywatnym archiwum badawczym⁵⁰), to (jak wspomnieliśmy w rozdziale drugim) biuro prasowe KEP zostało utworzone w 1968 roku jako pierwsze eklezjalne biuro prasowe w Polsce⁵¹.

Jego początki łączą się z osobą i działalnością bp. A. Orszulika⁵², który w roku 1961 rozpoczął pracę w sekretariacie KEP⁵³. Rok później został w nim referentem ds. laicyzacji oraz wpływu mediów partyjnych na ateizację Polaków⁵⁴. Publikacje antykościelne Orszulik archiwizował⁵⁵ wpierw w ramach prac Komisji ds. Duszpasterstwa Ogólnego, a związane z nimi komentarze, raz w miesiącu publikował poza cenzurą jako *Zestawienie bibliograficzne*⁵⁶. Po kilku latach ks. Orszulik wraz z kard. S. Wyszyńskim⁵⁷ dostrzegli potrzebę powołania w ramach KEP specjalnego

⁴⁹ Przywoływany przez Przybysz kontekst podejmowania wcześniejszych prób powołania biura prasowego KEP znajduje odzwierciedlenie w słowach samego bp. Orszulika: „W 1968 roku powstała koncepcja powołania Biura Prasowego Konferencji Episkopatu. Takiej instytucji dotychczas nie było. Podejmowano przed wieloma laty wysiłki utworzenia Biura Prasowego. Jednak po kilku spotkaniach inicjatywa taka okazała się na tamtym etapie niemożliwa. Rok 1968 był już innym etapem w życiu Kościoła w Polsce” (<http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orszulik-sac.html> [13. 05. 2023]).

⁵⁰ Por. M. Przybysz, *Rzecznictwo prasowe w instytucjach kościelnych w Polsce w kontekście mediów społecznościowych*, Kielce 2013, s. 74-75.

⁵¹ Por. K. Dziewulska-Siwek, *Fundamenty etyczne rzecznika prasowego*, Warszawa 2016, s. 104. Por. także: M. Przybysz, *Rzecznictwo prasowe w instytucjach kościelnych w Polsce w kontekście mediów społecznościowych*, Kielce 2013, s. 74. Por. także: <https://dzieje.pl/dziedzictwo-kulturowe/50-lecie-biura-prasowego-konferencji-episkopatu-polski> (12. 05. 2023).

⁵² Bp Alojzy Orszulik urodził się dn. 21. 06. 1928 roku, a zmarł w dn. 21. 02. 2019 roku (por. https://silesia.edu.pl/index.php/Orszulik_Alojzy [1. 06. 2023]). W przytaczanych przez nas poniżej wypowiedziach bp. Orszulika, zgodnie z formą użytą w oryginalnych tekstach pochodzących z wywiadów udzielonych za jego życia, zachowujemy formę terażniejszą.

⁵³ „Od 1961 roku jestem zatrudniony w Sekretariacie Episkopatu. Pełniłem różne funkcje. Ks. Bronisław Dąbrowski, późniejszy biskup, współpracownik biskupa Zygmunta Choromańskiego, sekretarza Episkopatu, przedstawił mnie Księdzu Prymasowi. Tak się zaczęła nasza współpraca. Pierwszych lat już dobrze nie pamiętam. Był to okres próby, jakby terminowania, to było siedem lat. W życiu młodego człowieka to spory okres. Stopniowo zostałem wprowadzony w problemy Kościoła w Polsce, w prace Sekretariatu Episkopatu, który jest zawsze do dyspozycji dla tej ważnej w życiu Kościoła instytucji, jaką jest Konferencja Episkopatu” (<http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orszulik-sac.html> [13. 05. 2023]).

⁵⁴ Por. M. Przybysz, *Rzecznictwo prasowe w instytucjach kościelnych w Polsce w kontekście mediów społecznościowych*, Kielce 2013, s. 74-75.

⁵⁵ „Chodziło o rozpoznanie, jakie opinie o pracy Kościoła w Polsce upowszechniane są w środkach masowego przekazu w kraju i za granicą. I w tym dziale informacji, nie «szpiegostwa», pracowałem i zyskiwałem zaufanie” (<http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orszulik-sac.html> [13. 05. 2023]).

⁵⁶ Por. M. Przybysz, *Rzecznictwo prasowe w instytucjach kościelnych w Polsce w kontekście mediów społecznościowych*, Kielce 2013, s. 74-75.

⁵⁷ „Ksiądz Prymas chętnie podjął myśl stworzenia tej instytucji. I nie tytko ją podjął, ale za nią stanął całym swym autorytetem. Polecił mi najpierw opracować koncepcję Biura Prasowego Episkopatu

organu informującego (wpierw duchownych, przede wszystkim biskupów) w kraju i za granicą o działalności oraz trudnościach Kościoła w Polsce⁵⁸. Jak zauważa S. Karnacewicz, to ten właśnie kontekst sprawił, iż w 1968 r. „Alojzy Orszulik, zgodnie z wolą prymasa Polski kard. Stefana Wyszyńskiego, wraz z niewielkim zespołem rozpoczął wydawanie biuletynu pod nazwą «Pismo Okólne»”⁵⁹. Mimo że „pierwszy oficjalny numer *Pisma Okólnego* ukazał się z datą 2-8 września 1968 r.”⁶⁰, to pierwszy numer o charakterze próbnym⁶¹ (przygotowany w liczbie stu egzemplarzy⁶²) przygotowano już na Wielkanoc 1968 roku⁶³. Nieco wcześniej odbyło się w Warszawie spotkanie inauguracyjne oficjalne funkcjonowanie biura prasowego KEP⁶⁴, do omówienia czego niniejszym przystępujemy.

4.2.2. Biuro prasowe Konferencji Episkopatu Polski w latach 1968-1993

O powołaniu przy KEP biura prasowego polscy biskupi zdecydowali oficjalnie podczas zebrania plenarnego na Jasnej Górze w maju 1968 roku⁶⁵. Kilka miesięcy później, we wrześniu 1968 r., na mocy formalnego dekretu prymasa Wyszyńskiego, A. Orszulik został oficjalnie pierwszym w historii polskiego Kościoła dyrektorem biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski⁶⁶. Rok później sekretarzem generalnym KEP

i przygotować próbny numer Biuletynu Informacyjnego (...). Zaprezentowałem go na Wielkanoc 1968 roku” (<http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orszulik-sac.html> [13. 05. 2023]).

⁵⁸ Por. M. Przybysz, *Rzecznictwo prasowe w instytucjach kościelnych w Polsce w kontekście mediów społecznościowych*, Kielce 2013, s. 75.

⁵⁹ <https://dzieje.pl/dziedzictwo-kulturowe/50-lecie-biura-prasowego-konferencji-episkopatu-polski> (17. 05. 2023). Ks. J. Kłoch stwierdza w tym kontekście: „Biuro prasowe założył w 1968 roku bp Alojzy Orszulik, kiedy na prośbę kard. Wyszyńskiego zaczęto wydawać «Okólnik Episkopatu Polski» zawierający informacje z życia Kościoła. Wszystkie jego numery są zarchiwizowane w Sekretariacie KEP” (Aneks, VI, 14).

⁶⁰ <https://dzieje.pl/dziedzictwo-kulturowe/50-lecie-biura-prasowego-konferencji-episkopatu-polski> (14. 05. 2023).

⁶¹ „Ksiądz Prymas (...) polecił mi najpierw (...) przygotować próbny numer Biuletynu Informacyjnego” (<http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orszulik-sac.html> [13. 05. 2023]).

⁶² Por. <https://dzieje.pl/dziedzictwo-kulturowe/50-lecie-biura-prasowego-konferencji-episkopatu-polski> (12. 05. 2023).

⁶³ Por. <http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orszulik-sac.html> (13. 05. 2023).

⁶⁴ „Zanim ukazał się [pierwszy] numer [*Pisma Okólnego*], [prymas] polecił (...) zaprosić zainteresowanych biskupów i sam przybył na spotkanie organizacyjne do budynku Nuncjatury Apostolskiej przy Al. I Armii Wojska Polskiego 12” (<http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orszulik-sac.html> [13. 05. 2023]).

⁶⁵ Por. K. Dziewulska-Siwiek, *Fundamenty etyczne rzecznika prasowego*, Warszawa 2016, s. 104.

⁶⁶ „Dekretem z 18 września 1968 r. zostałem mianowany przez kardynała Wyszyńskiego jako przewodniczącego Konferencji Episkopatu, Kierownikiem Biura Prasowego Episkopatu” (<http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orszulik-sac.html> [13. 05. 2023]).

został bp Bronisław Dąbrowski⁶⁷, a dwa lata później, w roku 1970, funkcjonowanie biura zostało uznane przez władze PRL⁶⁸.

Przygotowywane przez biuro prasowe KEP na maszynach do pisania⁶⁹ *Pismo Okólne* zastąpiło publikowane od 1962 r. *Zestawienie bibliograficzne*⁷⁰. Ukazywało się ono co tydzień⁷¹. Od 1972 r., aż do przemian ustrojowych (dokładnie do roku 1990⁷²) wydawano je dodatkowo jako miesięcznik informacyjny w języku francuskim⁷³.

Od samego początku funkcjonowania biura prasowego KEP, w jego działalność były wpisane rudymenty takie, jak:

- 1) walka z dezinformacją⁷⁴ (i tym, co dziś nazywa się *fake-newsami*⁷⁵);
- 2) funkcje informacyjna i wewnątrzinstytucjonalna⁷⁶;
- 3) publikowanie i komentowanie oświadczeń KEP⁷⁷;

⁶⁷ Por. Aneks, I, 1. Por. także: <https://www.csw2020.com.pl/biogram/bronislaw-dabrowski/> (12. 05. 2023).

⁶⁸ „Był to byt – wedle tamtych czasów – wewnątrzkościelny. Jako Biuro Prasowe został on uznany przez władze państwowe dopiero w dwa lata później” (<http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orzulik-sac.html> [13. 05. 2023]).

⁶⁹ „Oczywiście biuletyn ten mógł wtedy być wydawany tylko w maszynopisach. Urządzeniami powielającymi były zwykle maszyny do pisania. Trzeba było je kupić. Ksiądz Prymas na wszystko znalazł środki” (<http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orzulik-sac.html> [13. 05. 2023]); „Do przepisania (...) pisma używano maszyn, gdyż nie było możliwości druku ze względu na wszechobecną cenzurę. «Biuletyn był redagowany w budynku Nuncjatury Apostolskiej, na początku prymas Wyszyński polecił mi, żebym kupił w *Pewexie* dwie maszyny, zatrudniliśmy siostry, które na nich pisały. Z czasem maszyny się psuły i trzeba było kupić większe (...)» – mówi bp Orzulik” (<https://dzieje.pl/dziedzictwo-kulturowe/50-lecie-biura-prasowego-konferencji-episkopatu-polski> [13. 05. 2023]).

⁷⁰ Por. M. Przybysz, *Rzecznictwo prasowe w instytucjach kościelnych w Polsce w kontekście mediów społecznościowych*, Kielce 2013, s. 75.

⁷¹ „Głównym zadaniem biura prasowego KEP było monitorowanie wydarzeń z życia Kościoła i wydawanie cotygodniowego Biuletynu Informacyjnego pod nazwą *Pismo Okólne*” (<https://dzieje.pl/dziedzictwo-kulturowe/50-lecie-biura-prasowego-konferencji-episkopatu-polski> [13. 05. 2023]).

⁷² Por. M. Przybysz, *Rzecznictwo prasowe w instytucjach kościelnych w Polsce w kontekście mediów społecznościowych*, Kielce 2013, s. 181.

⁷³ „Po czterech latach działalności biura prasowego zaczęto wydawać także biuletyn informacyjny w języku francuskim” (K. Dziewulska-Siwiek, *Fundamenty etyczne rzecznika prasowego*, Warszawa 2016, s. 104). Por. także: M. Przybysz, *Rzecznictwo prasowe w instytucjach kościelnych w Polsce w kontekście mediów społecznościowych*, Kielce 2013, s. 181.

⁷⁴ Por. M. Przybysz, *Rzecznictwo prasowe w instytucjach kościelnych w Polsce w kontekście mediów społecznościowych*, Kielce 2013, s. 74-75.

⁷⁵ Zgodnie z pochodzącą z roku 2018 definicją zaproponowaną przez amerykańską badaczkę mediów, prof. B. Kalsnes, *fake-news* to najczęściej sensacyjna wiadomość oparta na fałszywych bądź częściowo fałszywych przesłankach, mająca za cel wprowadzenie w błąd odbiorców oraz osiągnięcie w związku z tym określonych korzyści (por. https://www.academia.edu/37983073/Fake_News [1. 05. 2023]).

⁷⁶ „Zadaniem Biura Prasowego miało być informowanie duchowieństwa i wiernych o pracach Kościoła, Episkopatu i poszczególnych diecezji (...). Był to byt (...) wewnątrzkościelny” (<http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orzulik-sac.html> [13. 05. 2023]); „[*Pismo Okólne*] było to niepodlegające cenzurze, wewnątrzkościelne wydawnictwo informujące o życiu Kościoła w Polsce i na świecie” (<https://doxa.fm/slider/pol-wieku-biura-prasowego-episkopatu-polski> [12. 05. 2023]).

⁷⁷ „Każda Konferencja Plenarna Episkopatu była bardzo ciekawa, dlatego że była żywa wymiana zdań. Najczęściej były to wypowiedzi uczestników Konferencji, a nie tylko teksty pisane. Dopiero z tej żywej dyskusji powstawały później dokumenty. Tak kształtowały się np. komunikaty z Konferencji Plenarnej

- 4) polskojęzyczna komunikacja krajowa i zagraniczna⁷⁸ oraz komunikacja zagraniczna w języku obcym⁷⁹;
- 5) utrzymywanie relacji z otoczeniem wewnętrznym i zewnętrznym (eklezyjalnym i państwowym)⁸⁰;
- 6) bezpośredni dostęp dyrektora BP KEP do przełożonego oraz uczestnictwo dyrektora BP KEP w spotkaniach KEP⁸¹;
- 7) ustanowienie dyrektora BP KEP na drodze formalnej, poprzez dekret⁸²;
- 8) współpraca BP KEP z adekwatnymi podmiotami diecezjalnymi w Polsce⁸³;
- 9) praca zespołowa w ramach biura prasowego KEP⁸⁴;
- 10) prowadzenie działalności wydawniczej przez BP KEP⁸⁵;
- 11) prowadzenie przez BP KEP monitoringu mediów⁸⁶;

Episkopatu. Ten styl został zachowany do dzisiaj” (<http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orszulik-sac.html> [13. 05. 2023]).

⁷⁸ „Przewożony na różne sposoby za granicę, stanowił przez długi czas jedyne źródło informacji o życiu Kościoła w Polsce, m. in. dla *Radia Wolna Europa* (...). Co tydzień jeździłem na lotnisko i prosiłem różne osoby o przewiezenie biuletynu do Watykanu” (<https://dzieje.pl/dziedzictwo-kulturowe/50-lecie-biura-prasowego-konferencji-episkopatu-polski> [13. 05. 2023]).

⁷⁹ „Początkowo niewielki biuletyn rozrastał się, raz w miesiącu wychodził w języku francuskim” (<https://episkopat.pl/pol-wieku-biura-prasowego-episkopatu-od-biuletynu-do-twittera/> [15. 05. 2023]).

⁸⁰ „Do zadań, jakie powierzył mi Ksiądz Prymas, nie należała tylko informacja prasowa, ale także inne kwestie z zakresu spraw publicznych: stosunków Kościół-Państwo, stosunków Episkopat Polski-Stolica Apostolska” (<http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orszulik-sac.html> [13. 05. 2023]).

⁸¹ „Chciałbym chociaż krótko powiedzieć o stylu kierowania posiedzeniem Konferencji Plenarnej Episkopatu przez Prymasa Tysiąclecia. Ksiądz Prymas Stefan Kardynał Wyszyński często zapraszał przed Konferencją i spotkaniem Rady Głównej najpierw arcybiskupa Bronisława Dąbrowskiego, a potem także mnie. Prowadził z nami rozmowy dotyczące jasnego rozeznania problemów Kościoła, stosunków Kościół-Państwo” (<http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orszulik-sac.html> [13. 05. 2023]).

⁸² „Dekretem (...) zostałem mianowany (...) Kierownikiem Biura Prasowego Episkopatu” (<http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orszulik-sac.html> [13. 05. 2023]).

⁸³ „[Na spotkanie inauguracyjne] zaproszeni zostali m. in. (...) ówczesny arcybiskup Bolesław Kominek metropolita wrocławski oraz wydelegowani przez kurie biskupie księża referenci, którzy mieli zostać korespondentami diecezjalnymi Biura Prasowego. Tam też odbyła się pierwsza narada, zebranie niejako redakcji i wytyczenie kierunku działalności Biura Prasowego” (<http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orszulik-sac.html> [13. 05. 2023]); „Diecezje dostarczały wiadomości na specjalnym papierze z podpisem korespondenta i z pieczęcią, chodziło o zabezpieczenie się przed podrzucaniem nam fałszywych wiadomości przez Służbę Bezpieczeństwa” (<https://dzieje.pl/dziedzictwo-kulturowe/50-lecie-biura-prasowego-konferencji-episkopatu-polski> [14. 05. 2023]).

⁸⁴ „Alojzy Orszulik (...) wraz z niewielkim zespołem rozpoczął wydawanie biuletynu (...). Informacje z *Radia Watykańskiego* nasłuchiwała siostra Alicja. Początkowo niewielki biuletyn rozrastał się (...). To była mozolna praca” (<https://dzieje.pl/dziedzictwo-kulturowe/50-lecie-biura-prasowego-konferencji-episkopatu-polski> [12. 05. 2023]).

⁸⁵ Por. <http://stefwysz.blogspot.com/2011/05/wspomnienia-bp-alojzy-orszulik-sac.html> (13. 05. 2023). Por. także: <https://doxa.fm/slider/pol-wieku-biura-prasowego-episkopatu-polski/> (12. 05. 2023).

⁸⁶ „Głównym zadaniem biura prasowego KEP było monitorowanie wydarzeń z życia Kościoła” (<https://dzieje.pl/dziedzictwo-kulturowe/50-lecie-biura-prasowego-konferencji-episkopatu-polski> [13. 05. 2023]).

12) prowadzenie przez BP KEP działalności opartej na profesjonalnych standardach dziennikarskich (BP KEP wzorowało się na uruchomionej w 1944 roku⁸⁷ *Polskiej Agencji Prasowej*⁸⁸).

Warto zauważyć, iż powołując do istnienia własne biuro prasowe oraz formalizując urząd jego dyrektora, Konferencja Episkopatu Polski nie powołała wówczas do istnienia urzędu swojego rzecznika prasowego.

Rozwijając swoją działalność, BP KEP funkcjonowało wedle powyższych standardów przez ćwierć wieku, czyli aż do roku 1993, który w omawianym kontekście, co omówimy poniżej, przyniósł znaczące zmiany.

4.2.3. Biuro prasowe Konferencji Episkopatu Polski w latach 1993-1998

Zarówno powołany w 1968 r. dyrektor BP KEP (wpierw ksiądz, a później biskup⁸⁹) A. Orszulik, jak również powołany w roku 1969 sekretarz generalny KEP, bp B. Dąbrowski, pełnili swe urzędy do roku 1993⁹⁰. Wówczas, zarówno jednego⁹¹, jak i drugiego⁹² z nich zastąpił bp Tadeusz Pieronek, któremu powierzając stanowisko sekretarza generalnego KEP, polscy biskupi zlecieli także funkcję dyrektora biura prasowego KEP, formalnie scalając w ten sposób oba urzędy na okres pięciu lat.

Bp T. Pieronek pełnił powierzone mu zadania przez jedną, pięcioletnią kadencję⁹³: „Aż do 1998 roku, łącząc funkcję sekretarza KEP i dyrektora biura prasowego KEP, to on najczęściej wypowiadał się w mediach w imieniu polskich biskupów”⁹⁴. W tym kontekście warto zwrócić uwagę na fakt, iż mimo że bp Pieronek w praktyce wykonywał wiele zadań właściwych rzecznikowi prasowemu, to formalnie nigdy nie był rzecznikiem

⁸⁷ Por. <https://encenc.pl/agencja-informacyjna> (12. 05. 2023).

⁸⁸ „Bp Orszulik wspomina, że jako wzór do redagowania posłużył mu biuletyn PAP” (<https://episkopat.pl/pol-wieku-biura-prasowego-episkopatu-od-biuletynu-do-twittera/> [13. 05. 2023]). Ks. J. Kloch stwierdza: „Biuro kierowane przez bpa Orszulika praktycznie pełniło wówczas funkcję kościelnej agencji informacyjnej” (Aneks, VI, 14).

⁸⁹ „W latach 1968-1993 biurem prasowym KEP kierował Alojzy Orszulik – najpierw jako ksiądz, a w ostatnich latach, od 1989 roku, już jako biskup” (Aneks, I, 1).

⁹⁰ Bp P. Libera wspomina: „W latach 1969-1993 sekretarzem KEP był bp Bronisław Dąbrowski, a praktycznie w tym samym czasie, w latach 1968-1993 biurem prasowym KEP kierował Alojzy Orszulik” (Aneks, I, 1).

⁹¹ „Bp. Orszulika zastąpił bp Tadeusz Pieronek, który jako sekretarz generalny był reprezentantem Kościoła w mediach” (K. Dziewulska-Siwek, *Fundamenty etyczne rzecznika prasowego*, Warszawa 2016, s. 104); „Wówczas bp. Orszulika na stanowisku dyrektora Biura Prasowego zastąpił bp Tadeusz Pieronek, ówczesny sekretarz generalny KEP” (<https://dzieje.pl/dziedzictwo-kulturowe/50-lecie-biura-prasowego-konferencji-episkopatu-polski> [12. 05. 2023]).

⁹² „W 1993 roku sekretarzem KEP został właśnie bp Tadeusz Pieronek i wówczas to on był także dyrektorem biura prasowego KEP” (Aneks I, 1).

⁹³ Por. <https://dorzeczy.pl/kraj/88268/politycy-i-dziennikarze-zegnaja-bp-pieronka.html> (12. 05. 2023).

⁹⁴ Aneks, I, 1.

KEP. Co prawda w 1999 roku⁹⁵, niedługo po zakończeniu swojej kadencji powiedział: „Sam rzecznikowałem”⁹⁶, a w roku 2004 przyznał: „Byłem (...) redaktorem naczelnym *Pisma Okólnego*, co na początku lat 90. oznaczało właściwie funkcję rzecznika prasowego”⁹⁷, jednak formalnie rzecz ujmując, skonstatował ostatecznie: „Biskupi nigdy nie mianowali mnie swoim rzecznikiem”⁹⁸.

Gdy idzie o istotne dla omawianej przez nas tematyki przemiany roku 1993, wspomnieć należy, iż w roku tym utworzono także *Katolicką Agencję Informacyjną*⁹⁹, która w znacznej mierze „przejęła funkcję zbierania i publikowania informacji o życiu Kościoła w Polsce”¹⁰⁰. Stąd, jak podkreśla Karnacewicz, w okresie, gdy głos w imieniu Konferencji Episkopatu Polski zabierał bp Pieronek, „biuro prasowe praktycznie nie miało zespołu redakcyjnego”¹⁰¹. Potwierdzają to także konstatacje K. Dziewulskiej-Siwiek, która odnosząc się do lat 1993-1998 stwierdza: „Episkopat wówczas nie miał ani rzecznika, ani zespołu prasowego”¹⁰². W podobnym tonie podsumowuje kadencję bp. Pieronka materiał prasowy dostępny na stronie internetowej BP KEP: „W latach 1993-1998 Biuro Prasowe praktycznie nie miało zespołu redakcyjnego”¹⁰³. Ks. J. Kloch¹⁰⁴ charakteryzuje omawiany okres w słowach: „W czasie sekretarzowania bp. Pieronka on sam, jednoosobowo odpowiadał za kontakt episkopatu z dziennikarzami

⁹⁵ Wypowiedziane w 1999 roku słowa bp. T. Pieronka zostały zacytowane w opracowaniu A. Drzycimskiego (por. A. Drzycimski, *Sztuka dyskretnego podpowiadania i pośrednictwa*, w: *Komunikatorzy. Wpływ, wrażenie, wizerunek*, red. A. Drzycimski, Warszawa-Bydgoszcz 2000, s. 64). Ich źródło zostało przez Drzycimskiego przytoczone w następujący sposób: „Biskup Tadeusz Pieronek, Rozmowa w redakcji, «Głos Wielkopolski», 27-29. 03. 1999”. Autor niniejszej monografii podjął liczne próby dotarcia do archiwalnego numeru wskazanego przez Drzycimskiego pisma. W tym celu skontaktował się m. in. z redakcją (por. <https://gloswielkopolski.pl/redakcja-gloswielkopolskipl-glos-wielkopolski-i-nasze-miasto-kontakt-telefony-email/ar/c15-18106> [15. 05. 2023]), kilkoma bibliotekami, a także ze wskazaną przez pracownika redakcji (w trakcie rozmowy telefonicznej) Biblioteką Raczyńskich (por. <http://www.bracz.edu.pl/> [15. 05. 2023]), która archiwizuje dawne numery dziennika. Niestety, pomimo starań, intensywnego kontaktu telefonicznego i mailowego z Biblioteką Raczyńskich, a także godnej podziwu życzliwości pracowników redakcji oraz wspomnianej biblioteki, archiwalnego numeru z końca marca 1999 r. niestety nie udało się odnaleźć. Stąd przytaczamy w monografii wyłącznie te wypowiedzi bp. Pieronka, które zamieścił w swym opracowaniu Drzycimski.

⁹⁶ A. Drzycimski, *Sztuka dyskretnego podpowiadania i pośrednictwa*, w: *Komunikatorzy. Wpływ, wrażenie, wizerunek*, red. A. Drzycimski, Warszawa-Bydgoszcz 2000, s. 64.

⁹⁷ M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 29.

⁹⁸ M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 29.

⁹⁹ Por. J. Zieliński, *Marketing polityczny w Internecie*, Warszawa 2012, s. 92.

¹⁰⁰ <https://episkopat.pl/pol-wieku-biura-prasowego-episkopatu-od-biuletynu-do-twittera/> (12. 05. 2023). Por. K. Dziewulska-Siwiek, *Fundamenty etyczne rzecznika prasowego*, Warszawa 2016, s. 104.

¹⁰¹ <https://dzieje.pl/dziedzictwo-kulturowe/50-lecie-biura-prasowego-konferencji-episkopatu-polski> (12. 05. 2023).

¹⁰² K. Dziewulska-Siwiek, *Fundamenty etyczne rzecznika prasowego*, Warszawa 2016, s. 104.

¹⁰³ <https://episkopat.pl/pol-wieku-biura-prasowego-episkopatu-od-biuletynu-do-twittera/> (13. 05. 2023).

¹⁰⁴ Ks. Józef Kloch był drugim w historii rzecznikiem KEP. Szczegółowo odniesiemy się do jego osoby i działań w dalszej części rozdziału.

i wypowiadał się w mediach”¹⁰⁵. O. A. Schulz¹⁰⁶ puentuje z kolei: „Faktycznie nie istniało wówczas żadne biuro”¹⁰⁷.

Jeśli chodzi o działania bp. Pieronka, należy zauważyć za o. Schulzem, iż „był bardzo otwarty na media i aktywny w środowisku dziennikarskim. Jako sekretarz episkopatu wykonał ogrom pracy”¹⁰⁸, a „pracę na stanowisku sekretarza KEP i dyrektora biura prasowego opierał głównie o osobiste kontakty z dziennikarzami”¹⁰⁹. Sam bp Pieronek początki swojej kadencji na stanowisku sekretarza i dyrektora biura prasowego KEP opisuje następująco: „Wszedłem do Episkopatu bez kompleksów, jako człowiek zupełnie nowy. Wcześniej nie miałem kontaktów ani z władzami, ani z prasą. Wszystko zaczęło się od dzwoniących telefonów. Jeżeli dziennikarz prosił o kilka słów, po prostu odpowiadałem na jego pytania. Prawda, że takie postępowanie stanowiło nieznaną dotąd w Episkopacie jakość. Nie zrodziło się jednak na skutek objawienia ani nie było efektem z góry zaplanowanej polityki informacyjnej. Po prostu zachowywałem się naturalnie”¹¹⁰.

Na podstawie wypowiedzi bp. Pieronka¹¹¹ podsumowujących jego aktywność na stanowiskach sekretarza i dyrektora biura prasowego KEP, można wymienić następujące czynniki charakteryzujące jego działania z zakresu eklezjalnego *public relations* lat 1993-1998:

- 1) zrozumienie świata mediów¹¹²;
- 2) dyspozycyjność względem dziennikarzy¹¹³;

¹⁰⁵ Aneks, VI, 14.

¹⁰⁶ O. Adam Schulz był następcą bp. Pieronka na stanowisku dyrektora BP KEP, a jednocześnie pierwszym w historii rzecznikiem KEP. Szczegółowo odniesiemy się do jego osoby i działań w dalszej części rozdziału niniejszego oraz w rozdziale piątym.

¹⁰⁷ Aneks, V, 8.

¹⁰⁸ Aneks, V, 9.

¹⁰⁹ Aneks, V, 8.

¹¹⁰ M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 7.

¹¹¹ Bp T. Pieronek w sposób szeroki i wnikliwy podsumował swoją działalność medialną na omawianych przez nas stanowiskach w rozdziale pierwszym wywiadu-rzeki z 2004 roku (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004) pt. *Trzeba iść wszędzie. O tym, dlaczego biskup Pieronek nie każe dziennikarzom czekać pod drzwiami* (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 5-31).

¹¹² „Chcę służyć dziennikarzom, którzy poszukują prawdy i objaśniają ludziom otaczający ich świat” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 5).

¹¹³ „Szczególnie ciężko było w czasie, gdy sekretarzo wałem Konferencji Episkopatu. Pierwsze telefony dzwoniły przed siódmą rano, a ostatnie – grubo po północy. Wychodziłem jednak z założenia, że taka jest właśnie moja rola. Zresztą z praktycznego punktu widzenia, co mogę zyskać, jeżeli od razu nie odbiorę telefonu? I tak będę musiał porozmawiać z dziennikarzem za dwie albo trzy godziny” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 9); „Skoro mogę przyjąć dziennikarza w tym momencie, skoro nie muszę kazać mu stać pod drzwiami, skoro mogę na moment wyjść z obrad Episkopatu do czekających od kilku godzin reporterów – dlaczego mam tak nie zrobić?” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 6).

- 3) szybkość działań komunikacyjnych¹¹⁴;
- 4) otwartość na wszystkie media¹¹⁵ (przy umiejętności udzielenia uzasadnionej odmowy współpracy¹¹⁶);
- 5) świadomość (wpisującego się we wspomnianą w rozdziale pierwszym teorię *agenda-setting*) zjawiska tzw. sensacyjności medialnej¹¹⁷;
- 6) świadomość nierzetelności (a niekiedy wręcz antykościelności) niektórych mediów¹¹⁸;
- 7) świadomość konieczności uproszczenia języka kościelnej komunikacji¹¹⁹;
- 8) uwzględnianie funkcji ewangelizacyjnej¹²⁰ (przy zachowaniu pierwszeństwa funkcji informacyjnej¹²¹);
- 9) uwzględnianie funkcji wizerunkowej¹²²;

¹¹⁴ „[Biskupi] uważali, że trzeba dozować wiadomości i mówić o wydarzeniach z opóźnieniem, które wykrusza z nich całą wartość i wigor. Tymczasem kontakty z prasą nauczyły mnie, że liczy się tylko pierwszy komentarz. Potem można prostować, dementować, ale sprawy nie da się już odkręcić i nikt tych tłumaczeń nie słucha” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 31).

¹¹⁵ „Dialog leży u podstaw, w naturze Kościoła. Jezus spotykał się, jadł i pił nawet z celnikami i nierządnicami. Dlaczego biskup miałby unikać dziennikarzy?” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 31).

¹¹⁶ „Nie wystąpiłbym nigdy np. w tygodniu *Nie* czy innych pismach o profilu zdecydowanie amoralnym. Nigdy nie udzieliłbym wywiadu brukowcowi. Kiedyś zadzwoniła do mnie dziennikarka z pisma *Skandale* i zapytała o rozmowy św. Franciszka ze zwierzętami. Odmówiłem wypowiedzi. Po drugiej stronie słuchawki zapadła cisza, a potem pytanie: «Dlaczego?». Mówię: «Nie odpowiada mi już sam tytuł pisma, nie mam zamiaru stroić sobie ze św. Franciszka żartów ani robić sensacyjek»” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 13).

¹¹⁷ „Nie jestem do końca przekonany, że dziennikarze mogą dziś stwierdzić z czystym sumieniem, iż robią, co trzeba. Po 1989 roku także dla mediów otworzyła się zupełnie nowa przestrzeń, którą należałoby sensownie wykorzystać. Niektórym dziennikarzom taka praca idzie wyśmienicie, inni radzą sobie jako tako, ale nie brak takich, którzy gonią wyłącznie za sensacją” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 12).

¹¹⁸ „Niestety, media działają czasem na zasadzie upatrzonego wroga bądź upatrzonej ofiary. Dziwnym zbiegiem okoliczności ofiarą takich manipulacji bardzo często padają księża katolicy (...). Nie mam pretensji do dziennikarzy, że ujawniają afery. Zło trzeba piętnować (...), [ale] szukajmy zła wszędzie, gdzie istnieje, a nie koncentrujmy się wyłącznie na grzechach ludzi Kościoła” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 18-19).

¹¹⁹ „[Ważne jest], by do biskupów i księży docierała świadomość, że my musimy się dobrze «sprzedawać», komunikować językiem zrozumiałym” (A. Drzycimski, *Sztuka dyskretnego podpowiadania i pośrednictwa*, w: *Komunikatorzy. Wpływ, wrażenie, wizerunek*, red. A. Drzycimski, Warszawa-Bydgoszcz 2000, s. 64).

¹²⁰ „Obecność Kościoła w życiu społecznym nie może ograniczać się do katolickiego getta, podobnie jak działalność księdza nie może zamknąć się w środowisku chrześcijańskim – bo po cóż mamy nawracać nawróconych? Z chrześcijańskim świadectwem i Dobrą Nowiną trzeba iść do kręgów niekatolickich, ale otwartych na sprawy religii, a nawet do środowisk Kościołowi z założenia niechętnych lub wręcz wrogich” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 12).

¹²¹ „Gdy dzwoni dziennikarz, księża często zabierają się do głoszenia homilii. A przecież nie o to chodzi. Nie mieszajmy gatunków: wywiad nie jest kazaniem, felieton nie jest artykułem publicystycznym, a z trzydzielnego komentarza dla gazety codziennej nie wolno robić ewangelicznej przypowieści” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 16).

¹²² „Jako sekretarz generalny Episkopatu ponosiłem współodpowiedzialność za publiczny wizerunek Kościoła w Polsce. Wypowiedzi księdza Jankowskiego były sprzeczne z duchem Ewangelii, nauczaniem

- 10) uwzględnianie funkcji edukacyjnej (w zakresie profesjonalizacji słownictwa dziennikarzy¹²³);
- 11) odróżnianie stanowiska KEP¹²⁴ od głosu pojedynczych biskupów¹²⁵;
- 12) dostrzeganie obecnej w początkach własnej kadencji mentalności zamknięcia biskupów¹²⁶ i księży¹²⁷ względem mediów;
- 13) dostrzeganie i docenienie przemian w mentalności medialnej Kościoła¹²⁸.

Kościola i mogły poważnie nadszarpnąć jego autorytet. Dlatego skontaktowałem się z arcybiskupem Gocłowskim i wspólnie omówiliśmy postępowanie wobec księdza Jankowskiego. Do niczego arcybiskupa nie zmuszałem, sam był przekonany o potrzebie podjęcia zdecydowanych kroków” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 25).

¹²³ „W początkach moich kontaktów z prasą bardzo często zdarzało się, że dziennikarze nie potrafili nazwać rzeczy po imieniu, nie znali języka, którym można byłoby mówić adekwatnie o sprawach wiary i Kościoła. Opisywali Kościół identycznie jak państwo. Dużo było schematyzmu, pokazywania wiary w kategoriach czarno-białych. Choć niektórzy dziennikarze nadal trzymają się klisz i stereotypów, nauczyli się przynajmniej poprawnego słownictwa, które pozwala przedstawić kościelną rzeczywistość w innej szacie niż instytucje świeckie” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 12).

¹²⁴ „Pokutuje peerelowska mentalność, że jedność Episkopatu polega na jednym zdaniu wypowiedzianym tylko przez prymasa. W tamtym czasie takie rozumowanie było zasadne: „Kościół był ze wszystkich stron atakowany przez system totalitarny. Jednak z chwilą, gdy uzyskaliśmy wolność, jedności nie możemy traktować jako myślenia, które nie dopuszcza wątpliwości oraz innych wizji świata – zgodnych z chrześcijańskim przesłaniem – niż te, które prezentuje prymas, przewodniczący czy rzecznik Episkopatu. Byłoby rzeczą zdumiewającą, a zarazem bardzo szkodliwą, gdyby biskupi działali pod dyktando. Istotne jest, żeby zachować jedność w sprawach wiary i moralności. I tu nie dostrzegam żadnych różnic w łonie polskiego Episkopatu. W sprawach zasadniczych – jak choćby poszanowanie życia od poczęcia do naturalnej śmierci – jesteśmy absolutnie zgodni. W sprawach drugorzędnych – nie musimy konsultować między sobą naszych sądów. Każdy biskup wyposażony jest przez Stolicę Apostolską w autorytet, który nie podlega oszacowaniu przez innych biskupów. Mam prawo wyrażać własne sądy, nie konsultując ich z innymi biskupami, dopóki moje opinie nie są sprzeczne ze stanowiskiem Stolicy Apostolskiej. Za to, co mówię, sam ponoszę odpowiedzialność. *Roma locuta, causa finita* – tylko Watykan mógłby mi powiedzieć, żebym siedział cicho” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 28-29).

¹²⁵ „Zdarza się czasem, że ktoś do mnie dzwoni, ale muszę odmówić wypowiedzi, bo się na danym temacie nie znam. Czasem uchylam się też od odpowiedzi na pytania dotyczące jakichś lokalnych konfliktów w Kościele. Bo nie mogę być dyżurnym komentatorem wszystkiego, co dzieje się w Polsce, a sprawę powinien najpierw skomentować odpowiedzialny za diecezję biskup czy proboszcz z danej parafii” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 16).

¹²⁶ „W Episkopacie utrzymuje się przekonanie, że Kościół jest sferą tajemniczą, o której ludziom nie należy zbyt wiele mówić. Nie zgadzam się z takim myśleniem. Przecież to nie są prywatne sprawy hierarchów, ale sprawy Kościoła – czyli Ludu Bożego. Tymi informacjami zainteresowani są w równym stopniu biskupi i wierni. Świeccy w Kościele – podobnie jak obywatele w państwie – mają prawo do informacji. Czasem są dyskretne kwestie, Episkopat prowadzi różne poufne rozmowy, rozstrzyga mogące budzić zgorzniecie incydenty, kontaktuje się ze sponsorami – takie rzeczy nie muszą iść od razu w eter. O reszcie należy jednak informować wiernych wyczerpująco i szybko, żeby potem mieć wolne ręce i czyste sumienie” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 31); „Powinna się rozszerzyć świadomość tego, że Kościół musi być obecny w mediach” (A. Drzycimski, *Sztuka dyskretnej podpowiadania i pośrednictwa*, w: *Komunikatorzy. Wpływ, wrażenie, wizerunek*, red. A. Drzycimski, Warszawa-Bydgoszcz 2000, s. 64).

¹²⁷ „Są księża, którzy utrzymują, że duchownym wolno wypowiadać się tylko w mediach katolickich, a najlepiej kościelnych, podporządkowanych biskupom diecezjalnym. Pytam: gdzie są takie media i jaki mają zasięg?” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 11-12).

¹²⁸ „Wiele już się zmieniło na lepsze. Coraz więcej biskupów wypowiada się w prasie. Księża coraz częściej występują w telewizji, także w programach niezwiązanych *stricto* z religią” (M. Zając, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zając*, Kraków 2004, s. 17).

Mimo że (jak wspomniano) aż do końca kadencji bp. Pieronka, KEP nie miała swojego rzecznika, podkreślić należy, iż w poprzednim *Statucie Konferencji Episkopatu Polski* (z dnia 16 września 1995 r.) po raz pierwszy w historii polskiego Kościoła stworzono prawną możliwość ustanowienia urzędu i powołania rzecznika KEP¹²⁹ (do czego nawiążemy w dalszej części rozdziału). Okoliczności te doprowadziły do sytuacji dość problematycznej: od 1993 roku bp. Pieronek wypowiadał się w mediach jako dyrektor (stanowionego przez niego samego, jednoosobowego) biura prasowego KEP, a jednocześnie, mimo istniejącej od 1995 r. prawnej możliwości, nigdy nie robił tego jako rzecznik KEP. Stąd też bp Pieronek (jak opisuje to o. A. Schulz) „wszedł w rolę nieformalnego rzecznika episkopatu”¹³⁰, co stało się źródłem pewnych nieporozumień i napięć: „z jednej strony to dobrze, że nie bał się mediów, natomiast pewna trudność polegała na tym, że w swoich wypowiedziach bp Pieronek nie zawsze przedstawiał stanowisko całego episkopatu, a swoje własne. To się w pewnym momencie zaczęło mieszać: merytoryczny przekaz ogółu biskupów z jego prywatnym rozumieniem spraw”¹³¹. Ostatecznie (jak zostanie to szczegółowo przedstawione w dalszej części rozdziału), w roku 1998 Konferencja Episkopatu Polski, nie powierzając bp. Pieronkowi drugiej kadencji, powołała na swojego sekretarza bp. P. Liberę¹³². Urząd dyrektora biura prasowego oddzielono natomiast od funkcji sekretarza generalnego, łącząc go z funkcją rzecznika KEP i w ten sposób realizując w praktyce (wynikającą z ówczesnego *Statutu KEP*¹³³) podległość biura i rzecznika sekretarzowi generalnemu. Na pierwszego w historii rzecznika KEP nie został wybrany członek KEP (biskup), ale kapłan zakonny (niediecezjalny), jezuita, wspomniany o. Adam Schulz¹³⁴.

Niezależnie od wspomnianych wyżej napięć charakteryzujących czas pełnienia przez bp. Pieronka urzędu dyrektora biura prasowego oraz sekretarza KEP, zwłaszcza w drugiej połowie kadencji, czyli w latach 1995-1998 (a także dostrzeganego w jego wypowiedziach negatywnego stosunku do decyzji episkopatu z 1998 roku o powierzeniu funkcji rzecznika osobie spoza grona biskupów, o czym wspomnimy w dalszej części pracy), należy stwierdzić, iż wniósł on istotny wkład w nawiązanie przez KEP relacji

¹²⁹ Por. *Statut Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 1/1998, s. 11.

¹³⁰ Aneks, V, 9.

¹³¹ Aneks, V, 9.

¹³² „Dnia 1 maja 1998 roku wybrano mnie na sekretarza KEP po biskupie Tadeuszu Pieronku” (Aneks, I, 1).

¹³³ Por. *Statut Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 1/1998, s. 11.

¹³⁴ Por. Aneks, I, 1.

z polskim środowiskiem dziennikarskim oraz przedstawicielami licznych mediów¹³⁵. Koniec swojej kadencji podsumował w słowach: „Oczywiście nadal wielu biskupów nie chce zabierać głosu w mediach, ale z pewnością w Episkopacie obumarło już przekonanie, że w świeckiej prasie czy telewizji z zasady nie należy się pojawiać”¹³⁶.

4.2.4. Kontekst działalności biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski w ostatnich latach XX wieku

Jak wspomnieliśmy, rok 1998 wiązał się z istotnymi dla funkcjonowania biura prasowego KEP przekształceniami, spośród których kluczowe okazały się przede wszystkim oddzielenie funkcji sekretarza generalnego KEP od funkcji dyrektora biura prasowego KEP oraz formalne ustanowienie rzecznika KEP. Ponadto, od pięciu lat działała już wówczas *Katolicka Agencja Informacyjna*. Samego zaś biura prasowego KEP, mimo jego formalnego istnienia, w praktyce nie współtworzyli żadeni pracownicy.

Pracujący wcześniej w nuncjaturze¹³⁷ bp Piotr Libera, powołany na stanowisko sekretarza KEP w miejsce bp. Tadeusza Pieronka, odnosząc się do stanu BP KEP z początku swojej kadencji stwierdza: „Stan, jaki zastałem po objęciu funkcji sekretarza KEP był taki, że biuro prasowe funkcjonowało od lat, natomiast formalnie nie było jeszcze rzecznika KEP. To taki ewenement: biuro prasowe istnieje od 1968 roku, a funkcja rzecznika KEP od 1998 roku. Kiedy rozpocząłem pracę jako sekretarz KEP, było parę spraw do uporządkowania w kwestii relacji z mediami”¹³⁸.

Jeśli chodzi o wspomnianą konieczność uporządkowania istotnych dla BP KEP kwestii, pierwszą z nich była niewątpliwie sama jego reaktywacja: „Trzeba pamiętać, że

¹³⁵ Por. <https://www.tvp.info/40600031/nie-zyje-bp-tadeusz-pieronek> (12. 05. 2023).

Por. także: <https://www.tygodnikpowszechny.pl/ksiadz-od-brzdaca-157125> (12. 05. 2023).

Por. także: <https://www.radiomaryja.pl/kosciol/zalobna-msza-sw-z-importa-sp-ks-bp-tadeusza-pieronka-do-katedry-na-wawelu/> (12. 05. 2023). Por. także: <https://tvn24.pl/polska/tadeusz-pieronek-nie-zyje-mial-84-lata-ra895461-2410760> (12. 05. 2023).

¹³⁶ M. Zajac, *Kościół bez znieczulenia. Z bp. Tadeuszem Pieronkiem rozmawia Marek Zajac*, Kraków 2004, s. 17.

¹³⁷ Bp Piotr Libera w latach 1989-1996 był sekretarzem nuncjusza apostolskiego w Polsce. Odnosząc się do początków reorganizacji biura prasowego KEP w roku 1998, stwierdził w rozmowie z nami: „W tym kontekście bardzo pomocne okazało się dla mnie doświadczenie siedmiu lat pracy w nuncjaturze apostolskiej (1989-1996)” (Aneks, I, 2). Zapytany o to, jak doświadczenia z nuncjatury wykorzystywał w swojej współpracy z BP KEP jako SG KEP, odpowiedział: „Pracując w nuncjaturze, mogłem uczestniczyć m. in. w reorganizacji struktury Kościoła katolickiego w Polsce, przyglądałem się tworzeniu nowych diecezji i ich granic oraz brałem udział w przygotowaniach do trzech wizyt apostolskich Ojca Świętego w Polsce (1991, 1995 i 2002). Przy tych wszystkich dziełach każdorazowo, na nowo doświadczałem, że Kościół to nie martwe struktury, ale ludzie: pasterze, osoby konsekrowane i świeccy, i że wszyscy w tych sprawach są jednakowo ważni i jednakowo zatroskani” (Aneks, I, 3).

¹³⁸ Aneks, I, 2.

mimo kilku dekad istnienia, biuro było reaktywowane czy wręcz reanimowane dopiero w 1998 roku, za bp. Libery¹³⁹. Kolejnym krokiem w stronę odnowy działalności biura był wybór jego dyrektora. Bp Libera wspomina: „W maju ja zostałem sekretarzem KEP, a miesiąc później, w czerwcu 1998 roku dyrektorem biura prasowego i pierwszym w historii formalnym rzecznikiem KEP polscy biskupi wybrali o. Adama Schulza, jezuitę¹⁴⁰ (co omówimy szczegółowo w rozdziale piątym, dedykowanym bezpośrednio rzecznikowi KEP).

Początki funkcjonowania biura pod własną dyrekcją o. Schulz opisuje w sposób następujący: „Musiałem wszystko zainicjować: nawiązać kontakty z mediami, otworzyć episkopat na media, zorganizować biuro. To było osvajanie Kościoła z mediami i mediów z Kościołem. Wbrew pozorom, nie było to łatwe¹⁴¹; „Funkcja rzecznika formalnie nie istniała, to wiemy. Formalnie istniało biuro prasowe, ale jego w praktyce też nie było. Biuro rzecznika tworzyłem od zera, otrzymałem jedynie komputer po bp. Tadeuszu. Takie były czasy. Resztę musiałem organizować sam. Na szczęście ludzie z zewnątrz, znajomi z Ogólnopolskiej Rady Ruchów Katolickich i inne życzliwe osoby okazali się pomocni. Miałem gdzie zasięgnąć rady w kwestiach medialnych i organizacyjnych¹⁴². Dodaje: „Był to czas organizowania wszystkiego od zera. Trzeba było nawiązać regularne i profesjonalne kontakty z poszczególnymi mediami i redakcjami. Udroźnialiśmy te kanały, określaliśmy standardy współpracy. Takie rozmowy i spotkania przebiegały oczywiście bardzo różnie, natomiast praktycznie zazwyczaj były owocne¹⁴³. Warto dodać, iż w początkowej fazie reorganizacji BP KEP, jego nowy dyrektor konsultował się także ze swoim poprzednikiem: „Z bp. Pieronkiem miałem bardzo dobre kontakty. Na początku mieliśmy parę spotkań, natomiast nie był w stanie udzielić mi zbyt wielu konkretnych porad czy wskazać jakichś formalnych rozwiązań bądź sformalizowanych praktyk, ponieważ swoją pracę na stanowisku sekretarza KEP i dyrektora biura prasowego opierał głównie o osobiste kontakty z dziennikarzami. Faktycznie nie istniało wówczas żadne biuro¹⁴⁴.

Jeśli chodzi o siedzibę biura prasowego polskiego episkopatu, pierwszy rzecznik KEP wspomina: „Pomieszczenia na biuro dostałem od razu. Najpierw mieściły się one w budynku przy ulicy Żytnej a po roku przenieśliśmy się do budynku Sekretariatu KEP na

¹³⁹ Aneks, VI, 29.

¹⁴⁰ Aneks, I, 1.

¹⁴¹ Aneks, V, 2.

¹⁴² Aneks, V, 10.

¹⁴³ Aneks, V, 6.

¹⁴⁴ Aneks, V, 8.

trzecie piętro i tam są one do dziś”¹⁴⁵. „Moje biuro mieści się w budynku sekretariatu KEP”¹⁴⁶, potwierdza obecny dyrektor BP KEP, o. Leszek Gęsiak.

4.3. Specyfika funkcjonowania biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski

Jak zapowiedziano na początku niniejszego rozdziału, specyfikę funkcjonowania biura prasowego KEP scharakteryzujemy w oparciu o treść adekwatnych dokumentów KEP oraz analizę instytucjonalnych aspektów funkcjonowania BP KEP i jego współpracy z wybranymi (strukturalnymi i medialnymi) podmiotami związanymi z KEP, jak również w odniesieniu do kwestii takich, jak finansowanie BP KEP oraz zatrudnienie i kompetencje jego pracowników, czy wreszcie poświęcając uwagę podejmowanym przez BP KEP działaniom oraz wykorzystywanym przez nie narzędziom, w tym kanałom komunikacyjnym.

4.3.1. Biuro prasowe Konferencji Episkopatu Polski w perspektywie dokumentów KEP

W zakresie podejmowanej przez nas tematyki, za istotne dokumenty KEP uznać należy zarówno poprzednie, jak i aktualne statuty i regulaminy KEP, jak też obowiązujący przez jeden rok dokument odnoszący się bezpośrednio do pracy RP i BP KEP, czy wreszcie trzy (jeden zniesiony w roku 2023 oraz dwa pochodzące z ostatnich lat) dokumenty KEP odnoszące się do eklezjalnego rzecznictwa prasowego oraz do aktywności wybranych podmiotów eklezjalnych w mediach. Łącznie mamy w tym względzie do czynienia z ośmioma dokumentami KEP:

- 1) poprzednim *Statutem Konferencji Episkopatu Polski* z 1995 roku;
- 2) poprzednim *Regulaminem Konferencji Episkopatu Polski* z 1996 roku;
- 3) *Regulaminem Rzecznika Konferencji Episkopatu Polski* z 1999 roku (wprowadzonym *ad experimentum* na okres jednego roku);
- 4) obowiązującymi do roku 2023 *Normami Konferencji Episkopatu Polski dotyczącymi występowania duchownych i osób zakonnych oraz przekazywania nauki chrześcijańskiej w audycjach radiowych i telewizyjnych* z 2004 roku;
- 5) obowiązującym obecnie *Statutem Konferencji Episkopatu Polski* z 2009 roku;

¹⁴⁵ Aneks, V, 5.

¹⁴⁶ Aneks, VIII, 6.

- 6) obowiązującym obecnie *Regulaminem Konferencji Episkopatu Polski* z 2009 roku;
- 7) obowiązującą obecnie instrukcją KEP pt. *Rzecznik prasowy i biuro prasowe diecezji. Wskazania Konferencji Episkopatu Polski* z 2021 roku;
- 8) obowiązującym obecnie *Dekretem ogólnym Konferencji Episkopatu Polski w sprawie występowania duchownych, członków instytutów życia konsekrowanego, stowarzyszeń życia apostołskiego oraz niektórych wiernych świeckich w mediach* z 2023 roku.

Po dokonaniu analizy wszystkich z ośmiu adekwatnych dokumentów KEP należy stwierdzić, że:

- 1) poprzedni *Statut Konferencji Episkopatu Polski*¹⁴⁷ z 1995 roku po raz pierwszy w sposób formalny podjął kwestię powołania biura prasowego KEP. Bezpośrednio odniósł się do niego (wyłącznie) w artykule nr 35: „Sekretarzowi generalnemu podlega Biuro prasowe, które przez rzecznika Konferencji, powołanego przez Zebranie plenarne, utrzymuje kontakty ze środkami społecznego przekazu i wydaje organ urzędowy Konferencji”¹⁴⁸;
- 2) poprzedni *Regulamin Konferencji Episkopatu Polski*¹⁴⁹ z 1996 roku nie odnosił się bezpośrednio do instytucji biura prasowego KEP, jednak cztery jego punkty (5., 32., 51., 63.) zawierały przepisy dotyczące działalności, która obecnie podejmowana jest przez biuro prasowe i rzecznika KEP. Chodziło dokładnie o kontakty z mediami (5.), a także o sporządzanie i publikowanie komunikatów końcowych z Zebrań Plenarnych (32.) oraz z sesji Rady Stałej (51.). W dokumencie była też mowa o ustanowieniu urzędów Sekretariatu KEP i określeniu ich zadań (63.), co stało się podstawą do powołania w 1998 r. urzędu rzecznika KEP (na co zwrócimy jeszcze uwagę w dalszej części rozdziału);
- 3) *Regulamin Rzecznika Konferencji Episkopatu Polski*¹⁵⁰ z 1999 roku (wprowadzony *ad experimentum* na okres jednego roku¹⁵¹) w sposób bezpośredni odnosił się do instytucji biura prasowego KEP w czterech paragrafach (1., 3., 5.,

¹⁴⁷ Por. *Statut Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 1/1998, s. 7-12.

¹⁴⁸ *Statut Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 1/1998, s. 11.

¹⁴⁹ Por. *Regulamin Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 1/1998, s. 21-30.

¹⁵⁰ Tekst *Regulaminu Rzecznika Konferencji Episkopatu Polski* z 1999 roku nie został opublikowany w *Aktach Konferencji Episkopatu Polski*. Skan jego wersji drukowanej otrzymaliśmy dzięki uprzejmości Sekretariatu Generalnego Konferencji Episkopatu Polski. Za zgodą Kierownika Biura Sekretariatu KEP, ks. dr. Rafała Zaleskiego, dołączamy dokument do aneksu niniejszej monografii (por. Aneks, XVIII), wyrażając wdzięczność za udzielone pozwolenie.

¹⁵¹ Por. Aneks, XVIII, § 19.

- 6.). W paragrafie nr 1 po raz pierwszy użyto terminu: „dyrektor biura prasowego KEP”¹⁵², jednocześnie łącząc go z funkcją rzecznika KEP. W paragrafie nr 3 była mowa o tym, iż rzecznik KEP, raz do roku ma przedstawiać zebraniu plenarnemu KEP sprawozdanie z działalności biura prasowego KEP¹⁵³. Paragraf nr 5 określił zależność rzecznika i biura od sekretarza KEP¹⁵⁴, natomiast w paragrafie nr 6 stwierdzono, iż BP KEP wraz z rzecznikiem KEP mają utrzymywać kontakty z KAI oraz innymi mediami¹⁵⁵;
- 4) obowiązujące do roku 2023 *Normy Konferencji Episkopatu Polski dotyczące występowania duchownych i osób zakonnych oraz przekazywania nauki chrześcijańskiej w audycjach radiowych i telewizyjnych*¹⁵⁶ z 2004 roku nie odnosiły się do instytucji biura prasowego KEP (ani w sposób bezpośredni, ani też pośredni);
- 5) obowiązujący obecnie *Statut Konferencji Episkopatu Polski*¹⁵⁷ z 2009 roku odnosi się do biura prasowego (wyłącznie) w artykule nr 40 (w sposób niemal identyczny, jak wspomniany wcześniej artykuł nr 35 *Statutu KEP* z 1995 roku): „Sekretarzowi Generalnemu podlega Biuro prasowe, kierowane przez Rzecznika Konferencji, wybranego przez Zebranie plenarne, utrzymującego kontakty ze środkami społecznego przekazu. Biuro prasowe wydaje organ urzędowy Konferencji”¹⁵⁸;
- 6) obowiązujący obecnie *Regulamin Konferencji Episkopatu Polski*¹⁵⁹ z 2009 roku odnosi się do biura prasowego w sposób pośredni, przy okazji omawiania zadań

¹⁵² „[Rzecznik KEP] kieruje (...) Biurem Prasowym KEP, którego jest Dyrektorem” (Aneks, XVIII, § 1).

¹⁵³ Por. Aneks, XVIII, § 3.

¹⁵⁴ „Rzecznik KEP (...) jak i kierowane przez niego Biuro Prasowe bezpośrednio podlegają Sekretarzowi Generalnemu KEP” (Aneks, XVIII, § 5).

¹⁵⁵ „Rzecznik KEP poprzez Biuro Prasowe KEP utrzymuje stałe kontakty z Katolicką Agencją Informacyjną i z wszystkimi innymi osobami i instytucjami odpowiedzialnymi za środki przekazu” (Aneks, XVIII, § 6).

¹⁵⁶ Por. *Normy KEP dotyczące występowania duchownych i osób zakonnych oraz przekazywania nauki chrześcijańskiej w audycjach radiowych i telewizyjnych*, w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 10/2005, s. 74-76.

¹⁵⁷ Por. *Statut Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 15/2009, s. 14-19.

¹⁵⁸ Por. *Statut Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 15/2009, s. 18.

¹⁵⁹ *Regulamin Konferencji Episkopatu Polski* z 2009 roku nie został opublikowany w *Aktach Konferencji Episkopatu Polski*. Dzięki uprzejmości sekretariatu KEP, autor niniejszej monografii, dla celów naukowych posiada tekst dokumentu w zasobach prywatnego archiwum badawczego. Sekretariat KEP, zezwalając na cytowanie adekwatnych ustępów, nie wyraża jednak zgody na publikowanie całego tekstu ani dołączanie go do aneksu dysertacji naukowych. Stąd interesujące nas fragmenty *Regulaminu KEP* z 2009 roku będziemy cytować bądź parafrazować na podstawie tekstu będącego w naszym posiadaniu, wskazując każdorazowo, iż opieramy się na zasobach naszego prywatnego archiwum badawczego.

rzecznika KEP. W paragrafie nr 72 wspomina on, iż biuro prasowe KEP jest kierowane przez rzecznika KEP¹⁶⁰;

- 7) obowiązująca obecnie instrukcja KEP pt. *Rzecznik prasowy i biuro prasowe diecezji. Wskazania Konferencji Episkopatu Polski*¹⁶¹ z 2021 roku nie odnosi się do biura prasowego KEP. Wspomina jedynie (w punkcie nr 15) o współpracy rzecznika diecezji z rzecznikiem KEP¹⁶² (do czego nawiążemy w kolejnym rozdziale);
- 8) obowiązujący obecnie¹⁶³ *Dekret ogólny Konferencji Episkopatu Polski w sprawie występowania duchownych, członków instytutów życia konsekrowanego, stowarzyszeń życia apostołskiego oraz niektórych wiernych świeckich w mediach*¹⁶⁴ z 2023 roku nie odnosi się do instytucji biura prasowego KEP (ani w sposób bezpośredni, ani też pośredni).

Należy stwierdzić, iż omówione wyżej zapisy adekwatnych dokumentów KEP odnoszące się do funkcjonowania BP KEP, warunkują przede wszystkim:

- 1) podległość administracyjną instytucji BP KEP względem sekretarza KEP;
- 2) fakt kierowania BP KEP przez rzecznika KEP;
- 3) obowiązek wydawania przez BP KEP organu urzędowego KEP (*Akt KEP*);
- 4) obowiązek organizowania kontaktów KEP z mediami.

¹⁶⁰ W paragrafie nr 72 *Regulaminu Konferencji Episkopatu Polski z 2009 roku* pt. *Zadania Rzecznika* czytamy (cytat na podstawie tekstu *Regulaminu KEP* znajdującego się w archiwum prywatnym autora monografii): „Do zadań Rzecznika należy w szczególności:

- 1) prezentowanie stanowiska Konferencji Episkopatu Polski;
- 2) utrzymywanie bieżących kontaktów z dziennikarzami;
- 3) pomoc dziennikarzom w dostępie do informacji o działalności Konferencji oraz jej gremiów statutowych;
- 4) wspieranie Konferencji w kontaktach ze środkami społecznego przekazu;
- 5) kierowanie pracą Biura Prasowego”.

¹⁶¹ *Rzecznik prasowy i biuro prasowe diecezji. Wskazania Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 33/2021, s. 137-139.

¹⁶² Por. *Rzecznik prasowy i biuro prasowe diecezji. Wskazania Konferencji Episkopatu Polski*, w: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 33/2021, s. 138.

¹⁶³ Dokument został promulgowany dn. 30. 03. 2023 r., a zawarte w nim przepisy weszły w życie dn. 20. 04. 2023 r. (por. <https://episkopat.pl/dekret-ogolny-kep-ws-wystepowania-duchownych-czlonkow-instytutow-zycia-konsekrowanego-stowarzyszen-zycia-apostolskiego-oraz-niektorych-wiernych-swieckich-w-mediach/> [21. 04. 2023]). W punkcie nr 17 stwierdza się, iż zastąpił on wspomniane wyżej *Normy Konferencji Episkopatu Polski dotyczące występowania duchownych i osób zakonnych oraz przekazywania nauki chrześcijańskiej w audycjach radiowych i telewizyjnych z 2004 r.* („Z chwilą wejścia w życie niniejszego Dekretu ogólnego tracą moc «Normy Konferencji Episkopatu Polski dotyczące występowania duchownych i osób zakonnych oraz przekazywania nauki chrześcijańskiej w audycjach radiowych i telewizyjnych» z 11-12 czerwca 2004 r.”, por. https://episkopat.pl/wp-content/uploads/2023/03/Dekret_Ogolny_KEP_ws_wystepowania_w_mediach_2023_03_30.pdf [21. 04. 2023]).

¹⁶⁴ https://episkopat.pl/wp-content/uploads/2023/03/Dekret_Ogolny_KEP_ws_wystepowania_w_mediach_2023_03_30.pdf (13. 05. 2023).

4.3.2. Instytucjonalne aspekty działalności biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski

Z naszych badań wynika, iż w zakresie związanych ze strukturą KEP instytucjonalnych aspektów funkcjonowania BP KEP, należy zwrócić uwagę przede wszystkim na jego powiązania z: rzecznikiem KEP (dyrektorem BP KEP), sekretarzem generalnym KEP, podmiotami medialnymi powołanymi przez KEP (KAI i *Opoka*) oraz utworzonymi w ciągu ostatnich kilku lat dwiema nowymi agendami KEP (Biurem Delegata KEP ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży oraz Biurem ds. Komunikacji Zagranicznej KEP). Za badawczo wartościowe uznać należy także odniesienie się do kwestii finansowania działalności BP KEP.

4.3.2.1. Biuro prasowe Konferencji Episkopatu Polski wobec jego dyrektora, rzecznika KEP oraz sekretarza generalnego KEP

Jak wspomniano, w strukturach Konferencji Episkopatu Polski, biuro prasowe funkcjonuje w ramach sekretariatu generalnego, podlegając pod sekretarza KEP. Jednocześnie jest kierowane przez dyrektora, będącego rzecznikiem KEP. SG KEP z lat 2007-2011 komentuje tę kwestię w sposób następujący: „BP KEP podlega właśnie SG KEP, a jest kierowane przez rzecznika. Ta zależność podkreślona w statucie nie jest tylko teorią, ale chodzi o realne zakorzenienie funkcji rzecznika i biura głęboko w strukturze KEP, której służą i podlegają, oraz której są integralną częścią. Teoretycznie obsługę medialną można by było przecież zlecać jakimś podmiotom zewnętrznym, ale w statucie chodziło właśnie o to, by podkreślić, że BP KEP z rzecznikiem na czele nie tylko wykonują jakiś zakres pracy dla KEP, ale że są od niego zależne i współtworzą jego sekretariat”¹⁶⁵. Obecny SG KEP dopowiada: „Zgodnie z art. 40. *Statutu Konferencji Episkopatu Polski* sekretarzowi generalnemu KEP podlega biuro prasowe, kierowane przez rzecznika KEP, wybranego przez zebranie plenarne. Biuro prasowe, jak i inne urzędy oraz biura sekretariatu podlegają sekretarzowi generalnemu, ponieważ są powołane w celu wspierania KEP i jej przewodniczącego w wykonywaniu zadań statutowych”¹⁶⁶.

¹⁶⁵ Aneks, II, 1.

¹⁶⁶ Aneks, IV, 1.

Jeśli chodzi o (wpisujące się w omawianą w niniejszym wywodzie tematykę strukturalnych aspektów funkcjonowania BP KEP) zagadnienie nadzoru nad biurem prasowym KEP warto podsumować, iż od początku jego istnienia w sposób formalny odpowiedzialni za nie byli:

- 1) jako sekretarze generalni KEP:
 - a) bp B. Dąbrowski (1969-1993);
 - b) bp T. Pieronek (1993-1998);
 - c) bp P. Libera (1998-2007);
 - d) abp S. Budzik (2007-2011);
 - e) abp W. Polak (2011-2014);
 - f) bp A. Miziński (od roku 2014);
- 2) jako dyrektorzy BP KEP:
 - a) bp A. Orszulik (1968-1993);
 - b) bp T. Pieronek (1993-1998);
 - c) o. A. Schulz (1998-2003);
 - d) ks. J. Kloch (2003-2015);
 - e) ks. P. Rytel-Andrianik (2015-2020);
 - f) o. L. Gęsiak (od roku 2020).

W tym:

- 1) jako wyłącznie sekretarze generalni KEP:
 - a) bp B. Dąbrowski (1969-1993);
 - b) bp P. Libera (1998-2007);
 - c) abp S. Budzik (2007-2011);
 - d) abp W. Polak (2011-2014);
 - e) bp A. Miziński (od roku 2014);
- 2) jako wyłącznie dyrektor BP KEP:
 - a) bp A. Orszulik (1968-1993);
- 3) jako jednocześnie sekretarz generalny KEP i dyrektor BP KEP:
 - a) bp T. Pieronek (1993-1998);
- 4) jako jednocześnie rzecznicy KEP i dyrektorzy KEP:
 - a) o. A. Schulz (1998-2003);
 - b) ks. J. Kloch (2003-2015);
 - c) ks. P. Rytel-Andrianik (2015-2020);
 - d) o. L. Gęsiak (od roku 2020).

Warto skonstatować, iż:

- 1) od początku istnienia BP KEP zawsze miało swojego dyrektora;
- 2) od początku istnienia BP KEP zawsze podlegało sekretarzowi generalnemu KEP;
- 3) przez pierwsze ćwierćwiecze funkcjonowania BP KEP (1968-1993) urząd jego dyrektora nie był złączony z innym urzędem w sposób formalny;
- 4) przez 5 lat funkcjonowania BP KEP (1993-1998) urząd jego dyrektora był formalnie złączony z urzędem sekretarza generalnego KEP;
- 5) przez ostatnie ćwierćwiecze funkcjonowania BP KEP (1998-2023) urząd jego dyrektora jest formalnie złączony z urzędem rzecznika KEP.

Podkreślana przez adekwatne dokumenty i podmioty KEP podległość strukturalna BP KEP i RP KEP względem SG KEP nie oznacza jednak całkowitej zależności działań i harmonogramu pracy BP KEP i RP KEP od SG KEP. Widać to m. in. w odniesieniu do materii zadań oraz spotkań członków BP KEP (czyli dyrektora i pozostałych pracowników BP KEP): z przeprowadzonych przez nas badań wynika, iż (w sposób systematyczny) w spotkaniach BP KEP nie uczestniczył żaden z ostatnich przełożonych RP i BP KEP¹⁶⁷.

Stanowisko dyrektorskie RP KEP względem BP KEP w praktyce działań oznacza natomiast realne kierowanie pracami BP KEP¹⁶⁸. Obecny RP KEP stwierdza ponadto, iż „kompetencje zarówno rzecznika, jak i dyrektora biura prasowego są komplementarne, aczkolwiek nie zawsze są tożsame”¹⁶⁹, dodając: „Moim zdaniem, bez ich połączenia, żadnej z nich nie da się realizować w sposób wzorcowy”¹⁷⁰.

¹⁶⁷ Do omawianej tematyki odnoszą się:

- 1) abp S. Budzik: „Bardzo często, praktycznie codziennie bywałem w biurze, ponieważ pracowaliśmy niedaleko od siebie, pod jednym dachem. Spotykaliśmy się na obradach, modlitwie i posiłkach, stąd kontakt był bardzo bliski. Natomiast BP KEP miało też wewnętrzne spotkania, w których nie uczestniczyłem ze względu na wspomnianą już wcześniej autonomię prac biura w zakresie jego obowiązków” (Aneks, II, 6);
- 2) abp W. Polak: „W czasie mojej kadencji nie uczestniczyłem w systematycznych spotkaniach BP KEP. Uczestniczyłem natomiast w spotkaniach związanych z przygotowaniem jakichś istotniejszych tematów wpisujących się w szeroko rozumiany kontekst medialny. Organizowanie, prowadzenie i uczestnictwo w regularnych spotkaniach BP KEP leżały w gestii rzecznika” (Aneks, III, 8)”;
- 3) bp Miziński: na pytanie o uczestnictwo w spotkaniach BP KEP odpowiedział przecząco (por. Aneks, IV, 5).

¹⁶⁸ Rzecznicy KEP stwierdzają: „Pracowników biura prasowego zatrudniał sekretariat KEP, natomiast ja byłem ich szefem, przełożonym” (Aneks, VI, 16); „Zgodnie z dokumentami KEP jako rzecznik KEP automatycznie byłem dyrektorem BP KEP” (Aneks, VII, 7); „Jako rzecznik KEP z urzędu jestem dyrektorem biura prasowego KEP” (Aneks, VIII, 11).

¹⁶⁹ Aneks, VIII, 11.

¹⁷⁰ Aneks, VIII, 11.

4.3.2.2. Biuro prasowe Konferencji Episkopatu Polski wobec wybranych podmiotów powołanych przez KEP

Jak wspomniano w rozdziale drugim, Kościół w Polsce dysponuje bogatymi zasobami komunikacyjnymi, spośród których zasobami o charakterze strategicznym są związane z komunikowaniem i mediami podmioty zależne od Konferencji Episkopatu Polski¹⁷¹. W tym względzie za szczególnie istotne dla działań informacyjno-komunikacyjnych BP KEP uznać należy odrębne od niego podmioty takie, jak:

- 1) powołaną przez KEP w 1993 roku *Katolicką Agencję Informacyjną*¹⁷²;
- 2) powołaną przez KEP w 1998 roku *Opokę*¹⁷³;
- 3) powołane przez KEP w 2019 roku Biuro Delegata KEP ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży¹⁷⁴;
- 4) powołane przez KEP w 2020 roku Biuro ds. Komunikacji Zagranicznej KEP¹⁷⁵.

4.3.2.2.1. Biuro prasowe Konferencji Episkopatu Polski wobec *Katolickiej Agencji Informacyjnej i Opoki*

Do współpracy BP KEP z KAI i *Opoką*, jego dyrektorzy z ostatniego dwudziestopięcioletnia odnoszą się w sposób następujący:

- 1) o. Schulz: „Gdy byłem rzecznikiem KEP, ks. Józef Kloch, twórca *Opoki* i zresztą mój następca, mocno propagował wprowadzenie Internetu w życie Kościoła. Pracowaliśmy nad tym wspólnie. Ja pomagałem trochę ks. Klochowi w uruchomieniu *Opoki*”¹⁷⁶; „Wspólnie z KAI wydawaliśmy (...) informator dla mediów w okresie jubileuszu roku 2000 (...), aby wszyscy wiedzieli, co się będzie działo w polskim Kościele w tym czasie, w związku z jubileuszem. Tak samo było z okresem referendum unijnego”¹⁷⁷;

¹⁷¹ Por. A. Warzecha, *Kościół w sferze publicznej: Natanek, Nergal, Boniecki. Wybrane studia przypadków*, Katowice 2019, s. 80, 162.

¹⁷² Por. <https://m.niedziela.pl/arttykul/87483/nd/Szybko-szybciej-KAI> (12. 05. 2023).

¹⁷³ Fundacja *Opoka* została powołana przez KEP w 1998 roku, a uroczysta premiera portalu internetowego www.opoka.org.pl odbyła się w roku 1999 (por. <https://opoka.org.pl/Fundacja/Historia> [19. 05. 2023]).

¹⁷⁴ Por. <https://ochrona.episkopat.pl/biuro> (15. 05. 2023).

¹⁷⁵ Por. <https://episkopat.pl/przewodniczacy-episkopatu-kosciol-w-polsce-potrzuje-stalej-komunikacji-z-zagranica/> (13. 05. 2023). Por. także: <https://episkopat.pl/sekretariat-kep/#1674569184841-250ec019-349b> (13. 05. 2023).

¹⁷⁶ Aneks, V, 22.

¹⁷⁷ Aneks, V, 14.

- 2) ks. Kloch: „Chcę podkreślić bardzo dobrą współpracę z KAI i *Opoką*. Z naszej współpracy z KAI korzystały inne media, tygodniki, radio, telewizja, prasa, Internet”¹⁷⁸;
- 3) ks. Rytel-Andrianik: „KAI zawsze publikowała to, co przekazywaliśmy, natomiast *Opoka*, która również otrzymywała od nas te same treści, z tej racji, że nie jest agencją informacyjną, robiła to rzadziej. Muszę dodać, że zawsze, gdy któraś z tych instytucji: KAI, *Opoka* bądź BP KEP potrzebowała konsultacji z pozostałymi, to przedstawiciele każdej z nich od razu byli gotowi do rozmów. Współpraca układała się bardzo dobrze”¹⁷⁹;
- 4) o. Gęsiak: „Biuro Prasowe KEP, KAI i *Opoka* to trzy niezależne podmioty. Współpraca od lat jest stabilna, życzliwa i profesjonalna. Są oczywiście pewne trudności, ponieważ inny jest charakter agencji, a inny biura czy portalu. Ponadto, agencja i portal zarabiają na udostępnianiu treści, a BP KEP nie”¹⁸⁰; „KAI, *Opoka* i BP KEP pracują fizycznie w jednym miejscu, co bardzo ułatwia pracę i ustalenie wspólnej polityki funkcjonowania”¹⁸¹.

Trzech ostatnich przełożonych RP i BP KEP komentuje tę kwestię w słowach:

- 1) abp Budzik: „Relacje tych instytucji były poprawne (...). W większości te instytucje świetnie się uzupełniały i współpracowały. Inny jest trochę charakter każdej z nich, inna struktura, inny zarząd i finansowanie, ale to nie przeszkadzało we wspólnym działaniu dla realizacji nadrzędnego celu, jakim jest informowanie o wielorakiej działalności Kościoła. Pełniąc zadania SG KEP, chętnie korzystałem z owoców ich działań, współpracowałem z nimi i wspierałem na różne sposoby”¹⁸²; „Jeśli chodzi o autonomię w sprawach medialnych dotyczących KEP, to wydaje mi się, że największą cieszy się KAI, która jest podmiotem najbardziej obecnym na medialnym styku Kościoła i świata”¹⁸³;
- 2) abp Polak: „To, co pamiętam najbardziej to po pierwsze duża niezależność tych podmiotów od siebie. Po drugie, mimo tej niezależności, była owocna współpraca i skupienie się na wspólnym celu. W tym względzie jako sekretarz KEP miałem rolę swoistego łącznika. Moim zadaniem było spajanie działań tych gremiów i nadawanie pracom eklezjalnej jedności, gdy chodziło o tematy związane

¹⁷⁸ Aneks, VI, 74.

¹⁷⁹ Aneks, VII, 30.

¹⁸⁰ Aneks, VIII, 50.

¹⁸¹ Aneks, VIII, 35.

¹⁸² Aneks, II, 28.

¹⁸³ Aneks, II, 4.

z episkopatem czy ogólnie rozumiane kwestie dotyczące życia Kościoła w Polsce. Były obszary, w których współpracowały ze sobą te trzy podmioty, natomiast w niektóre angażowały się pojedynczo bądź po dwa. To zawsze była kwestia indywidualna w danej sprawie i wynikała z charakteru konkretnego przypadku¹⁸⁴; „Pamiętam spotkania odpowiedzialnych za te podmioty. Jako sekretarz KEP organizowałem posiedzenia, w których uczestniczyli ks. Kloch, p. Preciszewski z KAI i p. Górnicki jako wówczas odpowiedzialny za *Opokę*. Starłem się prowadzić taką politykę informacyjną, by BP KEP, *Opoka* i KAI były dopuszczane do informacji na równych zasadach¹⁸⁵; „W czasie mojej kadencji jako SG KEP *Opoka* jako portal informacyjny polskiego episkopatu funkcjonowała w takim środowisku wirtualnym, w którym nie było jeszcze tak wielkiego rozkwitu polskich portali kościelnych. To siłą rzeczy miało dla *Opoki* pewne plusy, ponieważ trudno jej było zaginać w tej niewypełnionej jeszcze przestrzeni i nie trzeba było tak intensywnie szukać własnego miejsca. Były natomiast pewne trudności finansowe. Podejmowaliśmy nawet próby *fundraisingu*¹⁸⁶; „KAI była bardziej ugruntowana, stabilniejsza, jeśli chodzi o jej rolę, tożsamość i finanse. Jako sekretarz KEP starałem się oczywiście wspierać KAI. Inicjatywę wspierania KAI poprzez wpłacanie jednego grosza przez każdego wiernego, propagowaną przez abp. Budzika, uczyniłem za swojej kadencji narzędziem systemowym¹⁸⁷;

- 3) bp Miziński: „Wzmocniona obecność w tych wszystkich obszarach, które mogą przekazywać dziś światu informacje o Kościele, wydaje się niezwykle ważna (...). Być może pewnym rozwiązaniem byłaby tu lepsza koordynacja rozproszonych i autonomicznych podmiotów medialnych¹⁸⁸.

Jeśli chodzi o napięcia czy konflikty pomiędzy BP KEP, KAI i *Opoką*, należy zauważyć, iż zdecydowana większość rozmówców nie podnosiła tej kwestii w swoich wypowiedziach. Zwróciło na nią uwagę dwóch przełożonych RP i BP KEP:

- 1) abp Budzik: „Oczywiście czasem zdarzyło się jakieś nieporozumienie, ponieważ *Katolicka Agencja Informacyjna* utrzymuje się z przekazywania wiadomości za opłatą, a BP KEP przekazuje je za darmo. BP KEP wyraża oficjalne stanowisko

¹⁸⁴ Aneks, III, 36.

¹⁸⁵ Aneks, III, 37.

¹⁸⁶ Aneks, III, 38.

¹⁸⁷ Aneks, III, 39.

¹⁸⁸ Aneks, IV, 35.

Konferencji, natomiast KAI prezentuje szeroką panoramę Kościoła i różne opinie istniejące w Kościele i wokół Kościoła”¹⁸⁹;

- 2) abp Polak: „Jeśli chodzi o napięcia między wspomnianymi podmiotami, to takie się oczywiście zdarzały, ale nie były to nigdy spory na zasadzie konkurencji w jakimś wyścigu o medialną popularność czy zyski finansowe. Napięcia, jeśli się w ogóle pojawiały, koncentrowały się raczej na niuansach systemowych. W takich sytuacjach konfliktowych nie do przecenienia jest rola sekretarza KEP, jego osobistego zaangażowania i kontaktów”¹⁹⁰.

Na podstawie przytoczonych wypowiedzi można stwierdzić, iż cechy charakterystyczne relacji BP KEP z KAI i *Opoką* to:

- 1) jedność genetyczna (wszystkie podmioty powołane do istnienia przez KEP);
- 2) odrębność instytucjonalna;
- 3) odrębność zarządcza;
- 4) odrębność finansowa;
- 5) odrębność charakteru pracy (BP KEP nie prowadzi działalności komercyjnej);
- 6) otwartość na współpracę i faktyczne jej podejmowanie;
- 7) spotkania odpowiedzialnych za BP KEP, KAI i *Opokę* w istotnych kwestiach;
- 8) mediacyjna i integracyjna rola SG KEP względem tych podmiotów;
- 9) znikomy i raczej krótkotrwały charakter sytuacji konfliktowych.

Dodajmy, iż dotychczasowi SG KEP korzystali z *Internetowego Dziennika Katolickiego* przygotowywanego przez KAI¹⁹¹ i doświadczali wsparcia agencji w sytuacjach kryzysowych¹⁹², ponadto zlecając niekiedy odpowiedzialnym za BP KEP i KAI wzajemne zadania recenzyjne¹⁹³. Nadmienmy, iż obecnie, zarówno SG KEP, jak i RP KEP wykazują chęć i gotowość podjęcia kroków zmierzających w kierunku ściślejszej współpracy omawianych podmiotów, dając temu wyraz w słowach: „Być

¹⁸⁹ Aneks, II, 28.

¹⁹⁰ Aneks, III, 40.

¹⁹¹ Potwierdzają to: abp Budzik (por. Aneks, II, 27); abp Polak (por. Aneks, III, 34); bp Miziński (por. Aneks, IV, 22).

¹⁹² Abp Polak wspomina: „Warto wspomnieć też o współpracy z *Katolicką Agencją Informacyjną* pod przewodnictwem p. Red. Marcina Preciszewskiego. Wówczas nie było jeszcze mowy o profesjonalnym gromadzeniu danych statystycznych dotyczących nadużyć seksualnych duchownych wobec małoletnich, ale już wtedy staraliśmy się razem z KAI-em opracowywać przynajmniej konkretne materiały, bazując choćby na nauczaniu Kościoła czy psychologów w tym względzie” (Aneks, III, 27).

¹⁹³ Abp Polak wspomina: „Duże pole do zdobywania wiedzy i do obiektywizacji treści dawało wzajemne recenzowanie pewnych oświadczeń przez odpowiedzialnych za poszczególne z tych podmiotów. Dla przykładu: Były takie oświadczenia, które przygotowywał Ks. Kloch, a ja przed ich zatwierdzeniem pokazywałem je panu Preciszewskiemu w celu konsultacji. I odwrotnie: niektóre teksty pana Preciszewskiego przygotowywane dla sekretariatu, wpierw pokazywałem Ks. Klochowi. Czasem nawet niekoniecznie oni nawzajem musieli o tym wiedzieć” (Aneks, III, 37).

może pewnym rozwiązaniem byłaby tu lepsza koordynacja rozproszonych i autonomicznych podmiotów medialnych¹⁹⁴; „Moim zdaniem te trzy podmioty powinny być bardziej zintegrowane od strony koncepcji i współpracy. Projekt ściślejszej niż obecna współpracy i zależności tych podmiotów został już przygotowany¹⁹⁵. Należy jednak dodać, iż aktualnie projekt ten jest trudny do zrealizowania¹⁹⁶.

4.3.2.2.2. Biuro prasowe Konferencji Episkopatu Polski wobec Biura Delegata KEP ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży

Jeśli chodzi o relację BP KEP z utworzonym w 2019 roku Biurem Delegata KEP ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży, jej omówienie wydaje się istotne ze względu na dostrzegalną w ostatnich latach intensyfikację medialności kwestii związanych z nadużyciami duchownych względem nieletnich. Obecny dyrektor BP KEP podkreśla, iż z osobami odpowiedzialnymi za media w omawianym biurze spotyka się zawsze w razie potrzeby¹⁹⁷. Kluczowym obszarem styku działań obu biur jest zarządzanie, a szczególnie komunikowanie kryzysowe w kontekście spraw związanych z przestępstwami seksualnymi duchownych¹⁹⁸. O. Gęsiak wyjaśnia: „kryzys dotyczący nadużyć seksualnych (...) dzieli się na dwie sfery: konkretne działania Kościoła dotyczące zwalczania pedofilii oraz samo komunikowanie kryzysowe. W tej pierwszej sferze BP KEP nie ma tak szerokiej możliwości działania, jak w tej drugiej, komunikacyjnej. Natomiast w sferze komunikacji tego kryzysu, część aktywności przejęło Biuro Delegata KEP ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży, co przy wielu pozytywnych aspektach, czasem powoduje u dziennikarzy pewnego rodzaju zamieszanie, ponieważ do dziś o komentarze w tych sprawach proszą przede wszystkim mnie jako rzecznika KEP¹⁹⁹. Obecny dyrektor BP KEP precyzuje, iż odkąd w ramach KEP funkcjonuje Biuro Delegata ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży, „w całości przejęło [ono] na siebie rolę informowania o tych rzeczach²⁰⁰. Mimo wspomnianej przez niego, i spotykanej wciąż niekiedy dezorientacji strukturalnej środowiska dziennikarskiego, puentuje: „Na ten moment mamy taką politykę, że za te sprawy odpowiada generalnie

¹⁹⁴ Aneks, IV, 35.

¹⁹⁵ Aneks, VIII, 50.

¹⁹⁶ Por. Aneks, VIII, 50.

¹⁹⁷ Por. Aneks, VIII, 38.

¹⁹⁸ Por. Aneks, VIII, 43-44.

¹⁹⁹ Aneks, VIII, 43.

²⁰⁰ Aneks, VIII, 43.

Biuro Delegata KEP ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży z ks. Piotrem Studnickim, aczkolwiek są sytuacje, w których – po konsultacjach – wypowiadam się ja jako rzecznik KEP”²⁰¹.

4.3.2.2.3. Biuro prasowe Konferencji Episkopatu Polski wobec Biura ds. Komunikacji Zagranicznej KEP

Jak zaznacza obecny (i pierwszy w historii) dyrektor Biura ds. Komunikacji Zagranicznej KEP, a wcześniej dyrektor BP KEP i rzecznik KEP, ks. Paweł Rytel-Andrianik, „sama idea komunikacji zagranicznej była w KEP obecna jeszcze przed II Wojną Światową”²⁰². Natomiast, jak wspominaliśmy wcześniej, BP KEP pod dyrekcją A. Orszulika przekazywało informacje o życiu polskiego Kościoła do odbiorców zagranicznych, współpracując przy tym m. in. z *Radiem Watykańskim* czy też *Radiem Wolna Europa*, a także wydając *Pismo Okólne* w języku francuskim. Jeśli chodzi jednak o specjalną jednostkę urzędową KEP zajmującą się wyłącznie komunikacją zagraniczną, należy stwierdzić, iż „formalnie takiego biura polski episkopat nigdy wcześniej nie miał”²⁰³. Wobec tego Konferencja Episkopatu Polski w 2020 r. powołała do istnienia biuro zajmujące się wyłącznie komunikacją zagraniczną²⁰⁴. Przewodniczący KEP odniósł się do tej kwestii w następujących słowach: „Kościół w Polsce ma wiele treści do przekazania za granicę. Wiele osób chce być na bieżąco z tym, czym żyje Kościół w Polsce, my zaś chcemy być na bieżąco z tym co dzieje się w Kościele w innych krajach”²⁰⁵. Utworzenie omawianego biura zbiegło się w czasie z zakończeniem kadencji poprzedniego dyrektora BP KEP, którego mianowano dyrektorem nowo powstałej jednostki²⁰⁶.

Powiązania podlegającej sobie agendy z biurem prasowym KEP ks. Rytel-Andrianik charakteryzuje w sposób następujący: „Jako dyrektor wspieram RP KEP i BP KEP w komunikacji z zagranicą, tłumacząc i przekazując w obcych językach to, co wychodzi z BP KEP. Publikacje BP KEP przekazujemy głównie do Watykanu oraz do

²⁰¹ Aneks, VIII, 44.

²⁰² Aneks, VII, 38.

²⁰³ Aneks, VII, 38.

²⁰⁴ „Od 2020 roku biuro ds. komunikacji zagranicznej KEP jest oficjalną instytucją w strukturach KEP” (Aneks, VII, 38).

²⁰⁵ <https://episkopat.pl/przewodniczacy-episkopatu-kosciol-w-polsce-potrzebuje-stalej-komunikacji-z-zagranica/> (12. 05. 2023).

²⁰⁶ „Po zakończeniu kadencji rzecznika KEP podjąłem i pełnię do dziś funkcję dyrektora ds. komunikacji zagranicznej KEP” (Aneks, VII, 38).

zagranicznych agencji prasowych. Zasięgi medialne tych publikacji są ogromne. Informacje BP KEP nasze biuro tłumaczy na 10 języków. Z powodu wojny, szczególnie cenne okazuje się teraz tłumaczenie na język ukraiński. W ostatnim czasie urzędnicy watykańscy docenili naszą pracę, podkreślając, że obecnie KEP jest jedynym episkopatem na świecie, który systematycznie przekazuje tłumaczenia publikacji biura prasowego do Watykanu w językach włoskim i angielskim, czyniąc to za pomocą odrębnej jednostki”²⁰⁷.

Z wypowiedzi respondenta wynika, iż przy strukturalnej i zadaniowej odrębności omawianych jednostek (oraz przy wynikającym z owej niezależności podejmowaniu przedmiotowych działań proaktywnych przez każdą z agend), kluczowym obszarem współpracy obu biur jest tłumaczenie i udostępnianie publikacji przygotowanych uprzednio przez BP KEP, co warunkowałoby *sui generis* wtórność działań biura zagranicznego względem aktywności biura prasowego KEP (oczywiście w samym zakresie styku materii ich odpowiedzialności).

Dyrektor Biura ds. Komunikacji Zagranicznej KEP dodaje: „Jest to nowa funkcja i trzeba tę gałąź komunikacji wciąż budować”²⁰⁸. Nadmienimy, iż płaszczyznę szeroko rozumianej komunikacji zagranicznej samego BP KEP (wyrażającej się przede wszystkim w prowadzeniu anglojęzycznych kont KEP w mediach społecznościowych itp.), którą poprzedni dyrektor BP KEP znacząco rozszerzył i sprofesjonalizował²⁰⁹, omówimy w dalszej części rozdziału.

Do omawianej tematyki, obecny dyrektor BP KEP, o. Gęsiak odnosi się w słowach: „W kwestiach międzynarodowych, współpracujemy z ks. Pawłem na bieżąco i jest to bardzo dobra współpraca”²¹⁰. Dodaje: „Rzecznik KEP z urzędu uczestniczy w spotkaniach rzeczników europejskich episkopatów. Ostatnio takie spotkanie CCEE zorganizowała w Tiranie (...). W takich spotkaniach, mimo ich międzynarodowego charakteru, udziału nie bierze ks. Paweł, lecz ja, jako rzecznik polskiego episkopatu”²¹¹.

²⁰⁷ Aneks, VII, 38.

²⁰⁸ Aneks, VII, 38.

²⁰⁹ Por. Aneks, VII, 36.

²¹⁰ Aneks, VIII, 9.

²¹¹ Aneks, VIII, 9.

4.3.2.3. Finansowanie działalności biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski

Jeśli chodzi o kontekst finansowy, należy zauważyć, iż BP KEP jest finansowane z puli przewidzianej na jego działalność w każdorazowym budżecie rocznym KEP²¹². Ze środków tych pokrywa się etatowe wynagrodzenia rzecznika oraz pozostałych pracowników biura²¹³. Uwzględniają one także koszty bieżącej działalności BP KEP, jednak ich szczegóły omawiane są na bieżąco z SG oraz ekonomem KEP²¹⁴.

Z naszych badań wynika, iż obecne finanse BP KEP, jakkolwiek zabezpieczają jego podstawową działalność i bieżące funkcjonowanie, nie umożliwiają jednak w pełni jego rozwoju i profesjonalizacji w pożądanym zakresie²¹⁵.

Warto nadmienić, iż BP KEP korzysta niekiedy ze wspomnianego przez nas w rozdziale pierwszym sposobu finansowania, jakim jest pozyskiwanie grantów²¹⁶.

4.3.3. Zatrudnienie i kompetencje pracowników biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski

Z przeprowadzonych przez nas badań wynika, iż praktycznie u samego początku reaktywacji biura w 1998 r., powrócono do znanej z lat 1968-1993 praktyki współtworzenia go przez świeckich współpracowników. W biurze prasowym KEP, oprócz dyrektora, którym jest rzecznik KEP, aż do dziś pracują osoby świeckie²¹⁷. Na

²¹² Por. Aneks, VI, 8.

²¹³ Por. Aneks, VI, 8.

²¹⁴ Por. Aneks, VI, 8.

²¹⁵ Obecny SG KEP stwierdza: „ze względów czysto finansowych utworzenie nowego etatu w BP KEP nie jest możliwe” (Aneks, IV, 33). O trudnościach wspominał także jego poprzednik (por. Aneks, III, 38). Drugi w historii rzecznik KEP wspomina: „[Adam Łaszyn] pokazywał nam książki kryzysowe przygotowane przez jego firmę dla różnych instytucji. To były świetne rzeczy, ale bardzo drogie. Nie sądzę, abym jako rzecznik KEP otrzymał takie pieniądze, nawet gdybym o nie wystąpił” (Aneks, VI, 73). Obecny RP KEP dodaje:

- 1) „Niestety finanse nie pozwalają nam na korzystanie z profesjonalnej pomocy płatnej” (Aneks, VIII, 55);
- 2) „Brakuje nam wielu rzeczy, co zwykle związane jest z finansami” (Aneks, VIII, 57);
- 3) „Wszystko wiąże się z finansami, to jest chyba największa dolegliwość, na którą nie mam recepty i nikt na razie nie potrafi mi pomóc” (Aneks, VIII, 57).

²¹⁶ Abp Polak stwierdza: „Pamiętam też, że np. dzięki grantowi uzyskanemu z mojej inicjatywy od *Reno Vabis* zatrudniliśmy osobę zajmującą się rzeczywistością nowych mediów. To była bardzo konkretna praca. Wiązała się m. in. z pewnego rodzaju restrukturyzacją BP i ukierunkowaniem jego działań w stronę platformy *YouTube*, wideokonferencji i udostępniania zdjęć w Internecie. Był to grant personalny i wraz z rzecznikiem mieliśmy pełną swobodę w dobraniu owego współpracownika. Osoba ta nie pracuje już dzisiaj w BP KEP” (Aneks, III, 10). Abp Polak wspomina także o próbach *fundraisingu* względem zależnej od KEP *Opoki* (por. Aneks, III, 38).

²¹⁷ Potwierdzają to wypowiedzi naszych respondentów, odnoszące się do kadencji wszystkich rzeczników KEP:

podstawie umowy o pracę są one zatrudniane na etacie i wynagradzane ze wspomnianej wyżej puli finansowej przewidzianej w rocznym budżecie KEP²¹⁸.

Jeśli chodzi o samą procedurę zatrudniania pracowników biura prasowego KEP od roku 1998, należy zauważyć, iż zakorzenia się ona w gruncie (podkreślanej w *Statutach KEP* z lat 1995 i 2009) podległości strukturalnej biura i rzecznika KEP względem sekretariatu generalnego. Mimo że dyrektorem biura prasowego, a więc pierwszym przełożonym jego pracowników jest na mocy urzędu rzecznik KEP, to jednak formalnie pracowników biura prasowego KEP zatrudnia sekretarz generalny: „Jeśli chodzi o współpracowników, to trzeba (...) zaznaczyć, że biuro prasowe nie jest podmiotem, który ich zatrudnia. Podmiotem zatrudniającym jest sekretariat KEP. Formalnie to sekretarz generalny episkopatu jest organem decyzyjnym”²¹⁹. Odnosząc się do tychże uwarunkowań, o. Schulz wspomina rok 1998 w następujących słowach: „Trzeba też było zatrudnić osoby do współpracy. Powiedziałem o tym sekretarzowi generalnemu [bp. P. Liberze] i udało się wygospodarować półtora etatu”²²⁰.

Nasze badania wykazały, iż sekretarz generalny (jako przełożony rzecznika i biura prasowego KEP) nie narzuca dyrektorowi biura ogólnych decyzji ws. doboru i zatrudnienia jego współpracowników. W praktyce działań BP KEP od roku 1998 można dostrzec, iż SG KEP zaprasza rzecznika do wspomnianego procesu decyzyjnego, przyznając mu niekiedy wręcz *sui generis* autonomię w tym zakresie²²¹:

- 1) kadencja o. Schulza (1998-2003): „To naprawdę był duży wysiłek moich współpracowników, by to wszystko przygotować, pozbierać, wyłapać, wyakcentować” (Aneks, V, 12); „O. Schulz miał jedną współpracowniczkę na etacie, p. Marię Pik” (Aneks, VI, 15);
- 2) kadencja ks. Klocha (2003-2015): „Gdy kończyłem, zespół rozrósł się do dwóch osób – redakterek i polonistek (Marta Dalgiewicz i Joanna Lipka). Współpracowała z nami jeszcze jedna osoba – fotograf i grafik (Monika Rybczyńska)” (Aneks, VI, 15); „BP KEP tworzyli ks. Józef Kloch i dwie bardzo kompetentne panie” (Aneks, II, 6); „Pracowały (...) panie z biura prasowego episkopatu: Marta Dalgiewicz i Joanna Lipka. Pracują tam zresztą do dziś” (Aneks, II, 26);
- 3) kadencja ks. Rytla-Andrianika (2015-2020): „Kiedy ktoś z pracowników biura podejmowała inną pracę, na miejsce tej osoby zatrudniliśmy nową” (Aneks, VII, 7); „Panie, z którymi współpracowałem w BP KEP wykonywały pracę, którą spokojnie można było rozłożyć na jeszcze jeden, dodatkowy etat” (Aneks, VII, 34);
- 4) kadencja o. Gęsiaka (od roku 2020): „Na ten moment sekretariat KEP zatrudnia w biurze prasowym cztery osoby, czyli mnie i trzech współpracowników” (Aneks, VIII, 12).

²¹⁸ Por. Aneks, VI, 8.

²¹⁹ Aneks, VIII, 5.

²²⁰ Aneks, V, 5.

²²¹ Do dialogicznego charakteru decyzji ws. zatrudniania pracowników BP KEP dotychczasowi rzecznicy i ich przełożeni odnoszą się w sposób następujący:

- 1) kadencja o. Schulza: „Miałem swobodę w wyborze współpracowników” (Aneks, V, 5);
- 2) kadencja ks. Klocha: „Ks. Józef sam wybierał te osoby i konsultował ze mną możliwość ich zatrudnienia” (Aneks, II, 7); „Pracowały (...) panie z biura prasowego episkopatu: Marta Dalgiewicz i Joanna Lipka (...). Zatrudniłem je w czasie swojej kadencji, a ich kandydatury zaproponował ks. Józef i, jak widać, miał dobre wyczucie” (Aneks, II, 26);
- 3) kadencja ks. Rytla-Andrianika: „Proponowałem osoby do zatrudnienia sekretarzowi generalnemu KEP i po jego zgodzie osoby były zatrudniane” (Aneks, VII, 7);

- 1) drugi w historii przełożony rzecznika prasowego KEP, abp Stanisław Budzik (SG KEP w latach 2007-2011), zapytany o kwestię zatrudniania pracowników BP KEP, odpowiada: „Tak, miałem prawo dobierać i mianować współpracowników SG KEP, czyli także członków BP KEP, ponieważ SG KEP jest pracodawcą współpracowników rzecznika (...). Pracownicy BP KEP formalnie są pracownikami sekretariatu KEP”²²². Potwierdzając jednak zasygnalizowaną przez nas wyżej praktykę wspólnego podejmowania przedmiotowych decyzji, dodaje: „Oczywiście nie wyobrażałem sobie sytuacji, w której narzucałbym rzecznikowi osoby do współpracy”²²³;
- 2) na fakt dialogicznego charakteru powoływania nowych pracowników BP KEP zwraca uwagę także trzeci w historii przełożony RP KEP, abp Wojciech Polak (SG KEP w latach 2011-2014): „Proponowanie, zatrudnianie czy zwalnianie pracowników BP KEP odbywało się w taki sposób, że wstępnie dane decyzje podejmował rzecznik, a później przedstawiał je mnie jako SG KEP i takie decyzje były wówczas konsultowane i na ogół zatwierdzane”²²⁴;
- 3) obecny zwierzchnik rzecznika KEP, bp Artur Miziński (SG KEP od roku 2014) potwierdza opisane przez poprzedników procedury²²⁵.

W kontekście zatrudnienia pracowników BP KEP należy dodać, iż w KEP nie funkcjonuje ani urząd zastępcy rzecznika, ani też urząd wicedyrektora biura prasowego²²⁶. Zapytani o możliwość utworzenia w ramach BP KEP funkcji wicedyrektorskiej (na wzór omówionego przez nas w rozdziale drugim funkcjonowania Biura Prasowego Stolicy Apostolskiej), dotychczasowi przełożeni BP KEP udzielili następujących odpowiedzi:

- 1) abp Budzik: „Wiadomo, że Stolica Apostolska troszczy się o Kościół rozproszony na całym świecie, więc w Watykanie musi być tych urzędów więcej. Ale czy są konieczne u nas? Z jednej strony dobrze, jeśli dział medialny się rozwija, bo dobra informacja jest dziś niezwykle ważna. Z drugiej strony tworzenie nowych etatów – przy bardzo skromnym budżecie sekretariatu KEP – wymaga każdorazowo solidnego namysłu. Nie możemy sobie pozwolić na tyle stanowisk, ile mają

4) kadencja o. Gęsiaka: „Jako rzecznik uczestniczyłem w procesie proponowania i wyłaniania odpowiednich kandydatów do pracy w biurze prasowym KEP” (Aneks, VIII, 5).

²²² Aneks, II, 7.

²²³ Aneks, II, 7.

²²⁴ Aneks, III, 9.

²²⁵ Por. Aneks, IV, 6.

²²⁶ „Na obu stanowiskach nie mam zastępców” (Aneks, VIII, 11).

struktury kościelne w innych krajach, gdzie budżet jest wielokrotnie większy od naszego”²²⁷;

- 2) abp Polak: „Modele prowadzenia kościelnych biur prasowych mogą oczywiście być różne (...). Wydaje mi się jednak, że taki model BP KEP, w którym mielibyśmy zastępcę rzecznika i jednocześnie wicedyrektora BP KEP jest jak najbardziej możliwy (...). Myślę, że to dobrze, by grono ludzi, dzięki którym rzecznik KEP nie jest skazany tylko na siebie, było możliwie najszersze i nieustannie profesjonalizowane”²²⁸;
- 3) bp Miziński: „Funkcja zastępcy rzecznika KEP, przynajmniej na ten moment, nie wydaje się konieczna”²²⁹.

Mając na względzie przytaczane przez nas w rozdziale pierwszym konstatacje specjalistów ds. rzecznictwa prasowego podkreślające konieczność profesjonalizacji działań współczesnych biur prasowych w zakresie *crisis management*²³⁰, zapytaliśmy również przełożonych RP KEP i BP KEP o możliwość utworzenia w ramach BP KEP funkcji specjalisty ds. zarządzania kryzysowego. Na pytanie udzielono następujących odpowiedzi:

- 1) abp Budzik: „Wiem, że *Katolicka Agencja Informacyjna* ma pomysł na stworzenie czegoś w rodzaju sztabu komunikacji kryzysowej, warto więc skorzystać ze współpracy z agencją, która już od niemal 30 lat oddaje ogromne usługi Kościołowi i społeczeństwu w dziedzinie informacji”²³¹;
- 2) abp Polak: „Można mieć pojedynczych specjalistów od najważniejszych obszarów albo doksztalcić rzecznika i pracowników w tych zakresach (...). W sytuacjach kryzysowych, których w obecnym świecie medialnym nie brakuje, takie wsparcie rzecznikowi by się przydało. Poza tym miałyby dzięki temu

²²⁷ Aneks, II, 42.

²²⁸ Aneks, III, 57.

²²⁹ Aneks, IV, 32.

²³⁰ Por. K. Gajdka, *Rzecznicy prasowi jednostek samorządu terytorialnego. Urzędnicy czy piarowcy?*, w: *Rzecznictwo prasowe. Teoria, praktyka, konteksty*, red. K. Gajdka, Z. Widera, Katowice 2010, s. 54. Por. także: K. Dudek, *Rola rzeczników prasowych w komunikacji masowej*, Sosnowiec-Praga 2015, s. 251. Por. także: A. Adamus-Matuszyńska, *Rzecznik i wizerunek organizacji*, w: *Rzecznictwo prasowe. Teoria, praktyka, konteksty*, red. K. Gajdka, Z. Widera, Katowice 2010, s. 11-16. Por. także: H. Pietrzak, J. Hałaj, *Rzecznik prasowy. Teoria i praktyka*, Rzeszów 2003, s. 116. Por. także: E. Wysłocka, *Kryzys – nieodłączny element funkcjonowania współczesnych organizacji*, w: *Zeszyty Naukowe*, 2011 (199), s. 139. Por. także: W. Furman, *Czy i jak korzystać z materiałów public relations*, w: *Źródła informacji dla dziennikarza*, red. K. Wolny-Zmorzyński, A. Kaliszewski, W. Furman, K. Pokorna-Ignatowicz, Warszawa 2008, s. 160. Por. także: M. Przybysz, *Rzecznictwo prasowe w instytucjach kościelnych w Polsce w kontekście mediów społecznościowych*, Kielce 2013, s. 81. Por. także: M. Przybysz, *Kościół w kryzysie? Crisis management w Kościele w Polsce*, Tarnów 2008, s. 95.

²³¹ Aneks, II, 42.

możliwość odniesienia do większej liczby osób, a taka konfrontacja jest zawsze cenna (...). Wydaje mi się jednak, że w sytuacji, w której z różnych powodów nie ma możliwości zatrudnienia specjalisty ds. kryzysowych, warto, by rzecznik posiłkował się wsparciem przynajmniej nieformalnej grupy doradców, jak praktykował to ks. Kloch²³² (do czego zresztą nawiążemy w kolejnym rozdziale);

- 3) bp Miziński: „Nawet jeśli funkcja taka wydaje się potrzebna, to niestety, ale ze względów czysto finansowych utworzenie nowego etatu w BP KEP nie jest możliwe. Zadanie to, po odpowiednim przygotowaniu, a tego rodzaju szkolenia są dostępne, może spełnić rzecznik KEP w bezpośrednim kontakcie z przewodniczącym episkopatu, SG KEP oraz biegłymi w danym temacie ekspertami”²³³.

Na podstawie przytoczonych odpowiedzi respondentów można wnioskować, iż w odniesieniu do możliwości utworzenia funkcji wicedyrektora biura prasowego oraz specjalisty ds. zarządzania kryzysowego przy BP KEP, adekwatne podmioty KEP cechują się ostrożną otwartością, uwzględniając jednakowoż trudności finansowe w materii kreowania nowych stanowisk etatowych w ramach BP KEP. Należy także docenić otwartość podmiotów odpowiedzialnych dotychczas za RP KEP i BP KEP wobec podejmowania przez biuro i rzecznika współpracy z zewnętrznymi specjalistami, ekspertami i doradcami.

Jeśli chodzi o zagadnienie kompetencji pracowników BP KEP, analiza wyników przeprowadzonych przez nas badań wykazała, iż od początku kadencji pierwszego rzecznika KEP, zarówno dyrektor biura prasowego, jak i sekretarz generalny, zwracają uwagę na odpowiednie kompetencje pracowników BP KEP²³⁴, podkreślając przede wszystkim faktory takie, jak:

- 1) kompetencje organizacyjne²³⁵;
- 2) kompetencje językowe²³⁶;
- 3) kompetencje informatyczne²³⁷;

²³² Aneks, III, 57.

²³³ Aneks, IV, 33.

²³⁴ „Jest rzeczą oczywistą, że w biurze może zostać zatrudniona tylko taka osoba, która ma pewne kompetencje” (Aneks, VIII, 5).

²³⁵ „Chciałem, aby były sprawne organizacyjnie” (Aneks, V, 5).

²³⁶ „Gdy kończyłem, zespół rozrósł się do dwóch osób – redaktorek i polonistek (Marta Dalgiewicz i Joanna Lipka)” (Aneks, VI, 15).

²³⁷ „Współpracowała z nami jeszcze jedna osoba – fotograf i grafik (Monika Rybczyńska)” (Aneks, VI, 15); „Główne obszary działania moich współpracowników to: media społecznościowe, audio, video,

- 4) oddanie²³⁸;
- 5) profesjonalizm²³⁹;
- 6) wielozadaniowość²⁴⁰;
- 7) dyspozycyjność²⁴¹;
- 8) odpowiednia formacja²⁴²;
- 9) odporność psychiczna²⁴³.

Podsumowując, należy stwierdzić, iż w BP KEP, zgodnie z konstatacją K. Dziewulskiej Siwek, „zespół prasowy zazwyczaj ma czterech pracowników: rzecznika i trzech asystentów”²⁴⁴. Za dwoma ostatnimi dyrektorami BP KEP trzeba jednak nadmienić: „W BP KEP była i na pewno jest dalej realna potrzeba zatrudnienia dodatkowych pracowników”²⁴⁵; „Brakuje przede wszystkim etatów”²⁴⁶.

4.3.4. Zadania biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski

Obecny dyrektor BP KEP stwierdza: „Biuro prasowe KEP to instytucja, która bardzo praktycznie wspiera działanie rzecznika. Obydwa podmioty, czyli rzecznik i biuro prasowe, odpowiadają za te same elementy polityki medialnej, stąd zachodzi tutaj pewnego rodzaju koherencja informacyjna”²⁴⁷; „BP KEP ma swoją strategię komunikacyjną, zbieżną z polityką informacyjną KEP. Jest ona ustalana bądź aktualizowana w zależności od aktualnych wydarzeń, niekoniecznie na każdy nowy rok”²⁴⁸.

Pewne zadania pracownicy BP KEP są w stanie realizować bez udziału dyrektora: „Biuro prasowe jest ważnym zapleczem dla rzecznika, a dzięki jego profesjonalnej pracy,

fotografie, poczta elektroniczna, odpowiadanie na pytania mailowe i telefoniczne, tworzenie informacji prasowych i tekstów” (Aneks, VIII, 13).

²³⁸ „Najbardziej usprawniający moją pracę byli zawsze ludzie: oddanie i profesjonalizm pracowników BP KEP” (Aneks, VII, 33).

²³⁹ „BP KEP tworzyli ks. Józef Kloch i dwie bardzo kompetentne panie” (Aneks, II, 6); „Marta Dalgiewicz i Joanna Lipka (...) to są świetnie współpracowniczki” (Aneks, II, 26). Por. Aneks, VII, 33.

²⁴⁰ „Mimo że zakres obowiązków jest podzielony, to myśl przewodnia biura jest taka, aby wszystkie zatrudnione osoby były przygotowane do wykonywania pracy w każdym z (...) obszarów” (Aneks, VIII, 13).

²⁴¹ „Nawet jeśli któraś z osób w danym momencie nie może pracować, np. z powodu urlopu czy choroby, to pozostałe osoby są w stanie czasowo przejąć jej obowiązki” (Aneks, VIII, 13).

²⁴² „Najbardziej zależało mi na ludziach kochających Kościół” (Aneks, V, 5).

²⁴³ [Zależało mi na osobach] nie bojących się pracy z mediami” (Aneks, V, 5); „[Ważne, by] nie zraziły się, widząc od środka wiele trudnych doświadczeń Kościoła” (Aneks, V, 5).

²⁴⁴ K. Dziewulska-Siwek, *Fundamenty etyczne rzecznika prasowego*, Warszawa 2016, s. 105.

²⁴⁵ Aneks, VII, 34.

²⁴⁶ Aneks, VIII, 57.

²⁴⁷ Aneks, VIII, 12.

²⁴⁸ Aneks, VIII, 17.

pewne sprawy nie wymagają bezpośredniej ingerencji rzecznika. Biuro dobrze selekcjonuje treści wymagające zaangażowania rzecznika oraz te, w których jest w stanie odnaleźć się samodzielnie, jak np. przygotowywanie zwykłych informacji prasowych. To wszystko bardzo usprawnia działanie²⁴⁹.

W prezentowanym tu wywodzie omówione zostaną podstawowe zadania BP KEP, realizowana przez nie działalność wydawnicza oraz wykorzystywane w jego pracy kanały komunikacyjne. Ze względu na spójność i płynność adekwatnych refleksji, zadania (i odpowiadające im narzędzia) nieomówione w niniejszym wywodzie, scharakteryzowane zostaną w rozdziale dotyczącym bezpośrednio rzecznika KEP.

4.3.4.1. Ogólny zarys podstawowych zadań biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski

Podstawową sferę zadaniową BP KEP jego obecny dyrektor charakteryzuje w sposób następujący: „Główne obszary działania moich współpracowników to: media społecznościowe, audio, video, fotografie, poczta elektroniczna, odpowiadanie na pytania mailowe i telefoniczne, tworzenie informacji prasowych i tekstów. Teksty są najbardziej czasochłonne i ich jest najwięcej²⁵⁰. Odnosząc się do podziału obowiązków swoich współpracowników, dyrektor BP KEP dodaje: „Mimo że zakres obowiązków jest podzielony, to myśl przewodnia biura jest taka, aby wszystkie zatrudnione osoby były przygotowane do wykonywania pracy w każdym z tych obszarów. Dzięki temu, nawet jeśli któraś z osób w danym momencie nie może pracować, np. z powodu urlopu czy choroby, to pozostałe osoby są w stanie czasowo przejąć jej obowiązki. To daje możliwość utrzymania płynności pracy²⁵¹.

Najdłużej urzędujący rzecznik KEP opisuje omawianą kwestię w słowach: „To była bardzo twórcza i owocna współpraca. Wspólnie redagowaliśmy na co dzień stronę *www.episkopat.pl* i media społecznościowe, wydawany był dziennie przegląd prasy, na bieżąco były obsługiwane kontakty z mediami, wydawane oświadczenia, pisane depesze, opracowywane materiały dla mediów, ustalane grafiki wywiadów i wypowiedzi rzecznika i członków prezydium KEP, przygotowywane konferencje prasowe. Biuro wydawało też periodyk *Akta Konferencji Episkopatu Polski*²⁵².

²⁴⁹ Aneks, VIII, 12.

²⁵⁰ Aneks, VIII, 13.

²⁵¹ Aneks, VIII, 13.

²⁵² Aneks, VI, 16.

Wspomniane obszary działalności wydawniczej oraz aktywności internetowej biura prasowego KEP zostaną omówione poniżej. Natomiast do pozostałych, istotnych zadań realizowanych przez rzecznika KEP, odniesiemy się w rozdziale piątym, poświęconym bezpośrednio jego urzędowi.

Dodajmy, iż BP KEP, podejmując współpracę ze wspomnianym wcześniej Biurem ds. Komunikacji Zagranicznej KEP, wykazuje się aktywnością także w zakresie publikowania treści w językach zagranicznych²⁵³, co zostanie doprecyzowane w dalszej części wywodu.

Gdy idzie natomiast o zaplecze wspomagające BP KEP w wykonywaniu właściwych mu zadań, należy zauważyć, iż od początku kadencji pierwszego rzecznika KEP aż do obecnego kształtu infrastruktury techniczno-logistycznej BP KEP nastąpił wyraźny rozwój. W czasach o. Schulza, jak wspomnieliśmy, organizowano pomieszczenia i pierwsze komputery (a także uruchomiono funkcjonujący do dziś tzw. stacjonarny numer telefonu do BP KEP, do czego nawiążemy poniżej). Kadencja ks. Klocha była periodem dynamicznej (ilościowej i jakościowej) profesjonalizacji zaplecza technicznego biura prasowego²⁵⁴ (w którym zorganizowano nawet dni otwarte w 2012 roku²⁵⁵). Staraniem BP KEP pod dyktando ks. Rytla-Andrianika utworzono studio do nagrań²⁵⁶. Obecnie, biuro prowadzone przez o. Gęsiaka „wyposażone jest w konieczny sprzęt komputerowy, audiowizualny i fotograficzny”²⁵⁷, jednak do dziś mierzy się z brakiem profesjonalnej sali do konferencji prasowych²⁵⁸.

Podsumowując wątek dotyczący płaszczyzny technicznej, spuentujmy za ks. Klochem: „Biuro prasowe w dzisiejszej formie założył dopiero, wraz z wybranym wówczas rzecznikiem, bp Piotr Libera w 1998 roku”²⁵⁹.

²⁵³ „Podjęto komunikację zagraniczną, systematycznie wysyłając za granicę materiały w językach obcych, opracowując funkcjonującą do dziś anglojęzyczną wersję strony internetowej KEP oraz publikując na niej materiały obcojęzyczne” (Aneks, VII, 36).

²⁵⁴ „Wiadomo, że brakowało czasem funduszy na rozszerzenie działań czy na lepszy sprzęt. Na początku nie było sprzętu do fotografowania i nagrywania filmików. Ale trudno, by od razu wszystko było. Sytuacja pod tym względem poprawiła się za czasów bp. Wojciecha Polaka. Jego staraniem jedna z organizacji zagranicznych przyznała nam grant na sprzęt” (Aneks, VI, 90).

²⁵⁵ Por. <https://www.youtube.com/watch?v=0Oq1-Y3pWWg> (12. 05. 2023).

²⁵⁶ „W czasie mej kadencji (...) zorganizowano studio radiowe w sekretariacie KEP” (Aneks, VII, 36).

²⁵⁷ Aneks, VIII, 6.

²⁵⁸ „Brakuje w budynku Sekretariatu KEP profesjonalnej sali prasowej, wyposażenia” (Aneks, VIII, 57).

²⁵⁹ Aneks, VI, 15.

4.3.4.2. Działalność wydawnicza biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski

Jeśli chodzi o omawianą w tym miejscu (rozumianą możliwie najszerszej) aktywność wydawniczą biura prasowego KEP od roku 1998, rozpoczniemy analizy od kadencji dyrektorskiej pierwszego rzecznika KEP. Stwierdza on: „Były trzy publikacje, które wydawaliśmy: *Codzienny przegląd prasy*, raz w tygodniu ukazywał się *Obraz Kościoła w mediach* oraz co kilka miesięcy *Akta Konferencji Episkopatu Polski*”²⁶⁰. Wpierw odnieśmy się do pierwszych dwóch, mających charakter bardziej nieformalny. Tematyką *Akt* (oraz powstałego później, stąd niewspomnianego przez o. Schulza *Informatora KEP*) zajmiemy się natomiast w dalszej części wywodu.

O. Schulz kontynuuje: „Dwie pierwsze publikacje były rozpowszechniane tylko dla najważniejszych hierarchów, w bardzo małych nakładach. Dziś część tej pracy wykonuje KAI (...). Te publikacje dostawali m. in.: przewodniczący KEP, wiceprzewodniczący, sekretarz KEP, nuncjusz i pewne instytucje kościelne”²⁶¹.

Jeśli chodzi o wspomniane przez o. Schulza: *Codzienny przegląd prasy* oraz *Obraz Kościoła w mediach*, przeprowadzone przez nas badania pozwalają utożsamić je z *Biuletynem KEP*, który od 1998 roku był wydawany w miejsce (publikowanego w latach 1968-1998) *Pisma Okólnego*. Sam episkopat na swojej oficjalnej stronie internetowej odnosi się do tej kwestii w słowach: „[W 1998 r.] w miejsce *Pisma Okólnego* biuro prasowe zaczęło wydawać poranny przegląd prasy zwany ogólnie *Biuletynem*”²⁶². Drugi w historii rzecznik KEP (ks. Kloch) stwierdza w tym kontekście, iż „codzienny przegląd prasy był przygotowywany przez biuro prasowe jeszcze za czasów ks. A. Schulza”²⁶³ i dodaje, że praktykę tę BP KEP kontynuowało także pod jego dyktando²⁶⁴, utrzymując jej codzienny charakter²⁶⁵. Natomiast drugi w historii przełożony RP i BP KEP (abp Budzik), wspomniany przez ks. Klocha (a przejęty od o. Schulza i publikowany codziennie) poranny przegląd prasy nazywa właśnie *Biuletynem*²⁶⁶.

²⁶⁰ Aneks, V, 12.

²⁶¹ Aneks, V, 12.

²⁶² <https://episkopat.pl/pol-wieku-biura-prasowego-episkopatu-od-biuletynu-do-twittera/> (12. 05. 2023).

²⁶³ Aneks, VI, 17.

²⁶⁴ „Oczywiście kontynuowaliśmy jego wydawanie” (Aneks, VI, 17).

²⁶⁵ „Wydawany był dziennie przegląd prasy” (Aneks, VI, 16).

²⁶⁶ Por. Aneks, II, 26.

W codziennym przeglądzie prasy opracowywanym przez BP KEP pod dyrekcją ks. Kłocha „uwzględniane były informacje związane nie tylko z Polską, ale dotyczące też Watykanu i Kościoła Powszechnego”²⁶⁷. Ks. Kłoch opisuje: „Objętościowo w 2003 roku było to kilka stron, natomiast w miarę upływu lat wydania się rozrastały aż do kilkudziesięciu stron. Powodem była rosnąca liczba materiałów na temat Kościoła w mediach m. in. o Janie Pawle II, pracy misyjnej i charytatywnej oraz kwestie związane z Kościelną Komisją Historyczną, zasobami IPN czy ochroną dzieci i młodzieży”²⁶⁸.

Codzienny przegląd prasy zwany *Biuletynem* biuro prasowe KEP opracowywało do 2011 roku²⁶⁹ (zaprzestało więc publikowania go w czasie kadencji dyrektorskiej ks. Kłocha). Wówczas to *Katolicka Agencja Informacyjna* zaczęła udostępniać opracowywany przez siebie (ukazujący się dwa razy dziennie aż do dziś²⁷⁰) *Internetowy Dziennik Katolicki*²⁷¹. O zastępczym względem *Biuletynu KEP* charakterze IDK wydawanego przez KAI przekonują nas wyniki przeprowadzonych przez nas empirycznych badań jakościowych²⁷². Fakt zaprzestania wydawania *Biuletynu* przez KEP w związku z działalnością KAI nie zdaje się być jednak istotną ingerencją w obszar sygnalizowanej przez nas wcześniej odrębności podmiotowej obu instytucji.

Koniec wydawania *Biuletynu* przez BP KEP ks. Kłoch podsumowuje w słowach: „Gdy kończyliśmy wydawanie przeglądu prasy, liczba odbiorców sięgnęła 3,5 tys. osób”²⁷³ (potwierdza to także ówczesny przełożony RP i BP KEP²⁷⁴). W kontekście pracy nad wydawanym przez BP KEP w latach 1998-2011 *Biuletynem* respondenci podkreślają także istotne zaangażowanie świeckich pracowników biura prasowego polskiego episkopatu²⁷⁵.

²⁶⁷ Aneks, VI, 18.

²⁶⁸ Aneks, VI, 17,

²⁶⁹ „Biuro prasowe do 2011 r. wydawało *Biuletyn* redagowany całkowicie przez BP KEP” (Aneks, III, 33); „*Biuletyn KEP* był wydawany do 2011 r.” (Aneks, IV, 22); „Z czasem opracowywanie przeglądu przejęła od nas *Katolicka Agencja Informacyjna*” (Aneks, VI, 18).

²⁷⁰ Por. <https://m.niedziela.pl/arttykul/87483/nd/Szybko-szybciej-KAI> (12. 05. 2023).

²⁷¹ Por. <https://www.ekai.pl/idk/> (12. 05. 2023).

²⁷² „Dziś część tej pracy wykonuje KAI” (Aneks, V, 12); „Obecnie podobną rolę spełnia *Internetowy Dziennik Katolicki* wydawany przez *Katolicką Agencję Informacyjną* w wersji elektronicznej, z porannym przeglądem prasy zawierającym informacje ze szczególnym uwzględnieniem informacji z życia Kościoła oraz z wieczornym serwisem informacyjnym z życia Kościoła w Polsce i na świecie” (Aneks, IV, 22).

²⁷³ Aneks, VI, 18.

²⁷⁴ „*Biuletyn* był wydawany przez ks. Kłocha i jego biuro. Rozchodził się do kilku tysięcy osób” (Aneks, II, 26).

²⁷⁵ „To naprawdę był duży wysiłek moich współpracowników, by to wszystko przygotować, pozbierać, wyłapać, wyakcentować” (Aneks, V, 12); „To była ogromna praca wykonywana przez moje współpracowniczkę” (Aneks, VI, 18); „Pracowały przy nim panie z biura prasowego episkopatu: Marta Dalgiewicz i Joanna Lipka (...). Z tego, co wiem, to zaangażowały się później także w *Internetowy Dziennik Katolicki* wydawany przez KAI” (Aneks, II, 26).

Jeśli chodzi o praktykę stosowaną przez BP KEP pod dyktando trzeciego rzecznika KEP, ks. P. Rytla-Andrianika, należy wspomnieć, iż było nią rozsyłanie kilka razy w tygodniu maila informacyjnego do polskich biskupów²⁷⁶, niezależnie od faktu otrzymywania przez nich IDK od KAI²⁷⁷. Mail ten nie miał jednak charakteru zbliżonego do dawnego *Biuletynu* ani konkurencyjnego względem IDK, a był jedynie wewnętrzną publikacją dotyczącą komunikatów BP KEP oraz wystąpień RP KEP²⁷⁸.

Jak podkreśla czwarty w historii rzecznik KEP, biuro prasowe episkopatu pod jego dyktando opracowuje przegląd prasy również obecnie²⁷⁹. Z naszych badań wynika jednak, iż dziś jest on przygotowywany wyłącznie na użytek własny biura, co czyni go nie tyle publikacją BP KEP, ile raczej wspomnianym w rozdziale pierwszym ewaluacyjno-weryfikacyjnym narzędziem badawczym rzecznika²⁸⁰.

W kontekście przeglądu prasy należy dodać, iż BP KEP nie przygotowywało odrębnej prasówki przeznaczonej specjalnie i wyłącznie na użytek swojego przełożonego, czyli SG KEP. Z naszych badań wynika, iż w latach wydawania *Biuletynu* sekretarze generalni otrzymywali go z racji przynależności do KEP, natomiast od czasu zaprzestania publikowania *Biuletynu* przez BP KEP, SG KEP korzystają z IDK wydawanego przez KAI²⁸¹.

Dodajmy, iż wyniki naszych badań umożliwiły nam dodatkowo dostrzeżenie dwóch istotnych czynników dotyczących kontekstu omawianego w niniejszym wywodzie zagadnienia:

- 1) należy podkreślić otwartość przełożonych RP i BP KEP względem umieszczania w *Biuletynie* (oraz później w IDK) informacji o publikacjach krytycznych względem Kościoła i KEP²⁸²;

²⁷⁶ „Księża biskupi praktycznie co dzień otrzymywali z BP KEP maila informacyjnego” (Aneks, VII, 14).

²⁷⁷ „Korzystałem z zestawu przygotowywanego przez KAI i rozsyłanego wszystkim biskupom” (Aneks, III, 34).

²⁷⁸ „[Biskupi] byli informowani o komunikatach BP KEP i o moich wystąpieniach” (Aneks, VII, 14).

²⁷⁹ „Wraz z biurem prasowym przygotowujemy przegląd mediów” (Aneks, VIII, 23).

²⁸⁰ „To jest robione na naszą potrzebę, niezależnie od przeglądu, który robi KAI. Robimy swój przegląd, dla naszych potrzeb. Każdego dnia zapoznaję się z pakietem informacji, które dają mi pojęcie o tym, co się dzieje w Kościele i w kraju” (Aneks, VIII, 23).

²⁸¹ Trzech ostatnich SG KEP odnosi się do omawianej kwestii w następujących słowach:

- 1) abp Budzik: „Biuro prasowe nie przekazywało mi jakiegoś specjalnego przeglądu prasy. Korzystałem z *Biuletynu* i z tego, co publikowała KAI” (Aneks, II, 27);
- 2) abp Polak: „Prywatnej prasówki nie miałem” (Aneks, III, 35); „Korzystałem z zestawu przygotowywanego przez KAI i rozsyłanego wszystkim biskupom” (Aneks, III, 34); „każdego ranka miałem na swoim biurku aktualną prasę prenumerowaną przez sekretariat KEP” (Aneks, III, 35);
- 3) bp Miziński: „Otrzymuję codziennie *Internetowy Dziennik Katolicki* i w nim zawarty przegląd prasowy” (Aneks, IV, 23).

²⁸² „Było rzeczą cenną wiedzieć co inni o nas piszą, i to nie tylko ci, którzy są nam bliscy, ale także ci, którzy nas krytykują” (Aneks, II, 27); „Sprawa [IDK] również przechodziła pewne kryzysy, zwłaszcza gdy

- 2) na uwagę zasługuje fakt pełnienia przez RP i BP KEP roli uzupełniającej względem *Biuletynu*, IDK oraz maili informacyjnych, szczególnie w kontekście informacji kluczowych oraz momentów intensyfikacji kryzysów²⁸³.

Podsumowując wątek publikacji BP KEP wydawanych w charakterze przeglądu mediów należy skonstatować, iż:

- 1) w latach 1962-1968 BP KEP wydawało *Zeszyty bibliograficzne*;
- 2) w latach 1968-1998 BP KEP wydawało *Pismo Okólne*;
- 3) w latach 1998-2011 BP KEP wydawało *Biuletyn*²⁸⁴;
- 4) w latach 2015-2020 BP KEP rozsyłało do członków KEP maile informacyjne;
- 5) od roku 2020 BP KEP przygotowuje przegląd mediów na własny użytek.

Oprócz publikacji mających charakter przeglądu prasy, BP KEP przygotowuje także publikacje informacyjne o szerszym i bardziej formalnym charakterze. Są to:

- 1) *Akta Konferencji Episkopatu Polski* (wydawane od roku 1998);
- 2) *Informator Konferencji Episkopatu Polski* (wydawany od roku 2009).

Warto podkreślić na wstępie, iż pierwsza z publikacji (*Akta*) jest opracowywana przez BP KEP na mocy statutowego obowiązku. Druga z publikacji (*Informator*) jest przez BP KEP wyłącznie redagowana, natomiast jej wydawcą jest oficjalnie sekretariat KEP. Ze względu na istotne zaangażowanie BP KEP w proces przygotowania *Informatora*, publikację tę również uwzględniamy w niniejszym wątku.

Jeśli chodzi o *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, na oficjalnej stronie internetowej KEP czytamy: „W 1998 r. ukazał się (...) pierwszy numer organu urzędowego KEP (...) zbierającego najważniejsze dokumenty Episkopatu pod nazwą «Akta Konferencji Episkopatu Polski»”²⁸⁵. Obecny przełożony RP i BP KEP, SG KEP bp A. Miziński dodaje: „Statutowym obowiązkiem biura prasowego KEP jest wydawanie organu urzędowego *Akta Konferencji Episkopatu Polski*” (art. 40. *Statutu KEP*)²⁸⁶. Pierwszy rzecznik KEP wspomina początki wydawania *Akt* w następujący sposób: „Gdy

część biskupów uważała, że w prasówkach nie należy sięgać do prasy krytycznej wobec Kościoła. Jako sekretarz KEP broniłem jednak mocno tego, by krytyka Kościoła również w prasówce KAI-owskiej się znajdowała i byśmy co rano mogli się z tym zapoznawać, i jakoś do tego odnosić. Nie można udawać, że krytyka nie istnieje. Z tym również się trzeba mierzyć” (Aneks, III, 34).

²⁸³ „Jeśli czasem jakiś przekaz medialny był ważny, a było ryzyko, że o nim się nie dowiem, to ks. Kloch bezpośrednio informował mnie o tym, co się w mediach dzieje” (Aneks, II, 27); „Otrzymałem (...) od rzecznika KEP wskazania dotyczące bieżących spraw medialnych (...). Nieraz rozmawialiśmy z rzecznikiem na bieżąco” (Aneks, III, 35).

²⁸⁴ Początkowo (w latach 1998-2003) wydawano *Biuletyn* jako kilkustronicowe opracowanie ukazujące się każdego dnia jako *Codzienny przegląd prasy*, a raz w tygodniu jako *Obraz Kościoła w mediach*. Od roku 2003 *Biuletyn* zaczął się rozrastać aż do postaci kilkudziesięciostronicowej publikacji udostępnianej ponad trzem tysiącom odbiorców pod koniec jego wydawania (w 2011 roku).

²⁸⁵ <https://episkopat.pl/pol-wieku-biura-prasowego-episkopatu-od-biuletynu-do-twittera/> (12. 05. 2023).

²⁸⁶ Aneks, IV, 22.

chodzi o *Akta*, to pierwszy numer ukazał wówczas, gdy podjąłem już obowiązki rzecznika, ale był przygotowany jeszcze przez mojego poprzednika na stanowisku dyrektora biura prasowego, czyli przez bp. Pieronka. Następne numery *Akt KEP* przygotowywałem już ja. To było ważne, żeby była oficjalna publikacja KEP, gdzie zebrane będą wszystkie dokumenty Kościoła. Było w tym dużo mozolnej pracy. Biuro prasowe KEP musiało to przygotować na takim poziomie, by wszyscy mogli się do tego odnieść jako do dokumentu oficjalnego i ostatecznego²⁸⁷.

BP KEP wydawało *Akta* także w czasie kadencji kolejnych rzeczników²⁸⁸ i czyni to do dziś²⁸⁹. Rolę wydawanych przez BP KEP *Akt*, poprzedni SG KEP charakteryzuje w słowach: „Jest to narzędzie bardzo przydatne. Zawsze na finalnym etapie przygotowań, przeglądałem i zatwierdzałem je jako SG KEP. Ważną kwestią, którą przypominam sobie z czasu pełnienia funkcji sekretarza KEP było to, że *Akta* zbierały pewne podstawowe rzeczy, jak dokumenty kościelne, nauczanie Kościoła, decyzje KEP itp. Było to swoistego rodzaju narzędzie archiwizacji pracy KEP. Widzę to jako przydatną rzeczywistość w formie papierowej, wysyłanej potem każdemu biskupowi. To podręczny zestaw aktualnego nauczania Kościoła i decyzji polskich biskupów. Zapewne dzisiaj większa część jest digitalizowana i sam proces archiwizacji również zaprzęga coraz częściej narzędzia cyfrowe, natomiast nie zmienia to faktu, że *Akta* miały i wciąż mają ważną rolę²⁹⁰.

Wspomnianą przez abp. Polaka digitalizację publikacji potwierdza fakt zamieszczenia wszystkich dotychczasowych numerów *Akt* na oficjalnej stronie internetowej Konferencji Episkopatu Polski (numery dostępne są do wglądu i pobrania w formacie PDF)²⁹¹.

Oficjalnie wydawcą *Akt Konferencji Episkopatu Polski* jest BP KEP:

- 1) jedynie w numerach pierwszym²⁹² (wydanym pod koniec kadencji bp. Pieronka na stanowisku SG KEP) i dwudziestym siódmym²⁹³ (wydanym w pierwszym roku kadencji ks. Rytla-Andrianika na stanowisku RP KEP i dyrektora BP KEP) widniał zapis: „Wydawca: Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski”;

²⁸⁷ Aneks, V, 12.

²⁸⁸ Por. Aneks, VI, 16.

²⁸⁹ Por. Aneks, III, 33.

²⁹⁰ Aneks, III, 33.

²⁹¹ Por. https://episkopat.pl/akta_kep_dokumenty/ (12. 05. 2023).

²⁹² Por. *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 1(1)/1998.

²⁹³ Por. *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 27/2015.

- 2) w latach 1998-2003²⁹⁴ (kadencja o. A. Schulza na stanowisku RP KEP i dyrektora BP KEP) w stopce informacyjnej umieszczano zapis: „Wydawnictwo: Biuro Prasowe Konferencji Episkopatu Polski”;
- 3) od roku 2004²⁹⁵ (kadencje: ks. Klocha, ks. Rytla-Andrianika i o. Gęsiaka na stanowisku RP KEP i dyrektora BP KEP), z wyjątkiem wspomnianego numeru 27/2015, w *Aktach* widnieje zapis: „Wydawca: Biuro Prasowe Konferencji Episkopatu Polski”.

Da się zauważyć, że w niektórych latach *Akta* ukazywały się jako półroczniki, a w większości lat publikacyjnych były one wydawane jako roczniki. Warto dodać, iż praktycznie od samego początku wydawania (od drugiego numeru z roku 1998²⁹⁶) periodyk ma swój (niezmieniony do dziś) numer ISSN (1505-1807). Jego poprawność i autentyczność można potwierdzić na adekwatnych portalach internetowych²⁹⁷. Jednocześnie od wspomnianego numeru drugiego z roku 1998 (nr 2[2]/1998) jako redaktora naczelnego publikacji (w przeważającej większości numerów) wskazuje się rzeczownika KEP (jako dyrektora biura prasowego KEP). Niekiedy jednak jako redaktora wskazywano sekretarza generalnego KEP (np. wspomniany numer 27/2015²⁹⁸).

Pracę redakcyjną biura prasowego KEP w kontekście przygotowywania *Akt* zaznacza się najczęściej poprzez zamieszczenie na stronie tytułowej zapisu: „Biuro Prasowe Konferencji Episkopatu Polski”²⁹⁹, bądź poprzez zamieszczanie w stopce redakcyjnej informacji: „Skład, łamanie, korekta: Biuro Prasowe KEP”³⁰⁰. Nazwiska pracowników BP KEP uwzględnia się także przy okazji wzmianki o redaktorach³⁰¹.

Na podstawie analizy wszystkich dotychczasowych numerów *Akt Konferencji Episkopatu Polski* (od roku 1998 do roku 2022 włącznie) skonkludujmy, iż:

- 1) w 9 latach *Akta* wydano jako półroczniki³⁰²;
- 2) w 16 latach *Akta* wydano jako roczniki³⁰³;
- 3) numery *Akt* obejmują łącznie 25 lat;

²⁹⁴ Numery: od 2/1998 do 8/2003.

²⁹⁵ Od numeru 1(9)/2004 do numeru 34/2022 (z wyjątkiem numeru 27/2015).

²⁹⁶ Był to jednocześnie pierwszy numer przygotowany przez BP KEP pod dyрекcją pierwszego rzeczownika KEP, o. A. Schulza (por. Aneks, V, 12).

²⁹⁷ Por. <https://portal.issn.org/resource/ISSN/1505-1870> (19. 05. 2023).

²⁹⁸ Por. *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 27/2015.

²⁹⁹ Por. *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 3/1999. Por. także: *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 31/2019.

³⁰⁰ Por. *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 6/2001.

³⁰¹ Por. *Akta Konferencji Episkopatu Polski*, nr 1(15)/2009.

³⁰² Po dwa numery *Akt* wydawano w latach: 1998, 2000, 2006, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014.

³⁰³ Pojedyncze numery *Akt* wydano w latach: 1999, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2007, 2008, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022.

- 4) łącznie wydano 34 numery *Akt*;
- 5) numeracja kolejnych *Akt*:
 - a) w przypadku roczników uwzględnia kolejny numer liczony od początku wydawania oraz rok, którego *Akta* dotyczą³⁰⁴;
 - b) w przypadku półroczników uwzględnia numer w obrębie danego roku, kolejny numer liczony od początku wydawania oraz rok, którego *Akta* dotyczą³⁰⁵.

Fakt przygotowywania i publikowania *Akt* przez BP KEP wpisuje się w omówiony przez nas w rozdziale pierwszym (i zsynchronizowany ze sferą zadaniową *public relations*) zakres zarządzania informacją. Jest jednocześnie wyrazem działań wewnątrzinstytucjonalnych przy uwzględnieniu sygnalizowanego rozumienia Kościoła jako instytucji *sensu largo*.

Kolejna ze wspomnianych wyżej (bardziej formalnych) publikacji, którą jest *Informator Konferencji Episkopatu Polski*, ukazuje się od roku 2009³⁰⁶, czyli od czasu kadencji ks. Kłocha na stanowisku dyrektora BP KEP. Zauważmy za drugim rzecznikiem KEP, iż „pomysł przygotowania publikacji narodził się w Biurze Prasowym Episkopatu”³⁰⁷ (z naszych badań wynika, iż wymyśliły go pracownice BP KEP³⁰⁸), a jej pierwszy numer miał prawie dwieście stron³⁰⁹. *Informator* jest źródłem danych teled adresowych polskich biskupów oraz najważniejszych instytucji Kościoła w kraju i za granicą; uwzględnia się w nim także dykasterie watykańskie, Polskie Misje Katolickie oraz instytucje powołane przez KEP³¹⁰. Mający 276 stron *Informator KEP* z roku 2020 scharakteryzowano w słowach: „Publikacja zawiera komplet informacji na temat funkcjonowania wszystkich najważniejszych instytucji kościelnych w Watykanie i Polsce”³¹¹. Warto zauważyć, iż ubogaceniem *Informatora* są przygotowane przez Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego statystyki niedzielnych praktyk religijnych oraz

³⁰⁴ Dla przykładu: *Akta* wydane w roku 2019 jako numer pojedynczy (rocznik) noszą numer 31/2019.

³⁰⁵ Dla przykładu: *Akta* wydane w roku 2006 jako półroczniki noszą kolejne numery: 1(11)/2006 oraz 2(12)/2006.

³⁰⁶ Por. <https://info.wiara.pl/doc/261145.Wydano-Informator-Konferencji-Episkopatu-Polski> (12. 05. 2023).

³⁰⁷ <https://m.katolik.pl/zostal-wydany-informator-konferencji-episkopatu-polski,21518,794,news.html> (15. 05. 2023).

³⁰⁸ „Pragnę wspomnieć o moich współpracownikach z biura prasowego (...). To one wymyśliły m. in. *Informator KEP*” (Aneks, VI, 85).

³⁰⁹ Por. <https://www.zyciezakonne.pl/wiadomosci/archiwum/nowy-informator-konferencji-episkopatu-polski-2087/> (12. 05. 2023).

³¹⁰ Por. <https://zabno.diecezja.tarnow.pl/index.php/strona-startowa-mainmenu-1/archiwum-wiadomosci/1992-nowa-edycja-informatora-konferencji-episkopatu-polski> (12. 05. 2023).

³¹¹ Por. <https://kmt.pl/pozycja.asp?ksid=51116> (12. 05. 2023).

powołań w Polsce³¹². Ks. Kloch dodaje: „Dane na temat Kościoła w Polsce uzupełnia część publikacji, zawierająca kalendaria na rok bieżący: opis programu duszpasterskiego, czynności Episkopatu oraz inicjatywy duszpasterskie w Kościele Powszechnym i w Kościele w Polsce”³¹³.

Mimo że, podobnie jak w przypadku *Akt KEP*, redaktorem *Informatora KEP* jest dyrektor BP KEP³¹⁴, to jednak, inaczej niż w przypadku *Akt*, wydawcą *Informatora* jest sekretariat KEP³¹⁵. Mimo wydawania *Informatora* praktycznie każdego roku, publikacja nie posiada numeru ISSN, lecz nadawany każdorazowo, inny numer ISBN³¹⁶, co czyni ją tzw. wydawnictwem zwartym (książkowym), a nie ciągłym (periodycznym)³¹⁷.

Informator jest publikacją możliwą do zakupu³¹⁸, lecz z uwagi na wspomniany wyżej fakt niewydawania (a jedynie redagowania) go przez BP KEP, przygotowywanie i rozpowszechnianie *Informatora* nie stanowi dla biura prasowego KEP działalności o charakterze komercyjnym.

Podsumowując cały wywód nt. *sensu largo* działalności wydawniczej BP KEP należy stwierdzić, iż biuro prasowe Konferencji Episkopatu Polski:

- 1) w latach 1962-1968 wydawało *Zeszyty bibliograficzne*;
- 2) w latach 1968-1998 wydawało *Pismo Okólne*;
- 3) w latach 1998-2011 wydawało *Biuletyn*³¹⁹;
- 4) od roku 1998 wydaje *Akta KEP*;
- 5) od roku 2009 przygotowuje (wydawany przez SG KEP) *Informator KEP*;
- 6) w latach 2015-2020 rozsyłało do członków KEP maile informacyjne;
- 7) od roku 2020 przygotowuje przegląd mediów na własny użytek.

³¹² Por. <https://iskk.pl/aktualnosci/3-aktualnosci/115-informator-kep> (13. 05. 2023).

³¹³ <https://wydarzenia.interia.pl/mazowieckie/news-opublikowano-pierwszy-informator-o-polskich-biskupach.nId,1202164> (17. 05. 2023).

³¹⁴ Por. <https://wydawnictwowam.pl/prod.konferencja-episkopatu-polski.16380.htm?sku=77527> (12. 05. 2023).

³¹⁵ Por. <https://info.wiara.pl/doc/261145.Wydano-Informator-Konferencji-Episkopatu-Polski> (16. 05. 2023).

³¹⁶ Dla przykładu *Informator* z roku 2019 posiada numer 978-83-7793-643-6, a wydanie z roku 2020: 978-83-7793-714-3.

³¹⁷ Por. <https://www.viperprint.pl/numer-isbn-i-issn> (12. 05. 2023).

³¹⁸ Por. <https://wydawnictwowam.pl/prod.konferencja-episkopatu-polski.16380.htm?sku=77527> (12. 05. 2023). Por. także: <https://kmt.pl/pozycja.asp?ksid=51116> (12. 05. 2023).

³¹⁹ Początkowo (w latach 1998-2003) wydawano *Biuletyn* jako kilkustronicowe opracowanie ukazujące się każdego dnia jako *Codzienny przegląd prasy*, a raz w tygodniu jako *Obraz Kościoła w mediach*. Od roku 2003 *Biuletyn* zaczął się rozrastać aż do postaci kilkudziesięciostronicowej publikacji udostępnianej ponad trzema tysiącami odbiorców pod koniec jego wydawania (w 2011 roku).

4.3.4.3. Kanały komunikacyjne biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski

Jak wspomnieliśmy w rozdziale pierwszym, używane przez współczesnych rzeczników oraz ich biura prasowe kanały komunikacyjne to najczęściej:

- 1) rozmowy i wiadomości telefoniczne (w tym faks);
- 2) wideorozmowy i komunikatory;
- 3) e-maile;
- 4) strony internetowe;
- 5) platformy internetowe;
- 6) media społecznościowe.

Jako że w przypadku biura prasowego KEP mamy do czynienia ze wszystkimi wyszczególnionymi wyżej oficjalnymi kanałami komunikacyjnymi, poniższy wywód przeprowadzimy w oparciu o te właśnie rodzaje. W refleksjach (szczególnie, gdy chodzi o stronę internetową, komunikatory oraz media społecznościowe KEP) oprzemy się zarówno na (dokonanej w prywatnym zakresie) podstawowej analizie zawartości mediów (scharakteryzowanej w rozdziale poprzednim), jak również na specjalnym raporcie technicznym przygotowanym dla nas na potrzeby niniejszego projektu przez pracowników biura prasowego KEP³²⁰.

Nadmienimy, iż fakt wykorzystywania omawianych tu kanałów komunikacyjnych przez biura prasowe oraz rzeczników jest zbieżny nie tylko z zaleceniami (przyczacanej w rozdziale pierwszym) literatury przedmiotowej, lecz także z (omówionymi w rozdziale drugim) nauczaniem, misją i praktyką działania Kościoła, gdy chodzi o rzeczników i biura prasowe instytucji eklesjalnych.

³²⁰ Raport BP KEP został nam przesłany drogą mailową w dn. 19. 05. 2023 r. Uwzględnia odpowiednie dane do dn. 18. 05. 2023 r. włącznie. W odniesieniu do zadanych przez nas (drogą mailową) adekwatnych pytań raport prezentuje dane takie, jak:

- 1) daty utworzenia kont *WhatsApp* oraz *Signal* związanych z numerem tel. kom. BP KEP;
- 2) fakt wykorzystywania komunikatorów videokonferencyjnych *Zoom* i *Skype*;
- 3) liczba depesz opublikowanych na stronie internetowej KEP od dn. 1. 12. 2022 r.;
- 4) daty utworzenia prowadzonych aktualnie przez BP KEP kont społecznościowych na FB i TT;
- 5) liczba postów opublikowanych na adekwatnych kontaktach FB od dn. 21. 04. 2023 r.

Autor niniejszej monografii, wyrażając wdzięczność względem pracowników BP KEP, pragnie nadmienić, iż otrzymał od biura zgodę na wykorzystanie w dysertacji przesłanych danych, natomiast nie otrzymał zgody na dołączenie raportu do jej aneksu. Powołując się na raport, w adekwatnych przypisach będziemy stosować zapis: „Dane z raportu BP KEP z dn. 19. 05. 2023 r. (prywatne archiwum badawcze autora monografii)”.

4.3.4.3.1. Komunikacja telefoniczna z biurem prasowym Konferencji Episkopatu Polski

Biuro prasowe Konferencji Episkopatu Polski korzysta zarówno z tzw. numeru stacjonarnego, jak również z numeru komórkowego. Są one zamieszczone na podstronach oficjalnej strony internetowej KEP:

- 1) oba numery można znaleźć w zakładce *Media* dostępnej bezpośrednio z odsłony startowej, gdzie wskazano, iż są to kanały komunikacyjne rzecznika KEP³²¹;
- 2) oba numery podano również na podstronie kontaktowej przewodniczącego KEP, gdzie uwzględnia się je jako numery kontaktowe biura prasowego KEP³²²;
- 3) numerów nie podano w zakładce *Kontakt* widocznej na odsłonie startowej³²³;
- 4) numery nie zostały podane także na podstronie samego biura prasowego KEP³²⁴.

Badania przeprowadzone za pomocą specjalistycznych narzędzi *online* do odzyskiwania dawnych zasobów Internetu³²⁵ pozwoliły nam stwierdzić, iż aktualny numer stacjonarny BP KEP funkcjonował już za czasów o. Schulza (na pewno co najmniej od kwietnia 2001 roku³²⁶) i podawano go razem z numerem faks (podobnie było w czasie kadencji ks. Kłocha³²⁷). Na wspomnianych wyżej aktualnych podstronach KEP dotyczących kontaktu z BP KEP, brakuje obecnie informacji o numerze faks.

4.3.4.3.2. Komunikatory biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski

Z raportu BP KEP wynika³²⁸, iż jego aktualny numer komórkowy funkcjonuje co najmniej od października 2017 roku. Jednocześnie warto dodać, iż pod wskazanym numerem komórkowym można skontaktować się z biurem prasowym KEP także za pomocą komunikatorów *WhatsApp* (od dnia 17. 10. 2017 r.) oraz *Signal* (od dnia 10. 04. 2021 r.). Konto *WhatsApp* uruchomiono zatem w czasie kadencji dyrektorskiej

³²¹ Por. <https://episkopat.pl/dla-mediow/> (12. 05. 2023).

³²² Por. <https://episkopat.pl/przewodniczacy-kontakt/> (12. 05. 2023).

³²³ Por. <https://episkopat.pl/kontakt/> (12. 05. 2023)

³²⁴ Por. <https://episkopat.pl/category/biuro-prasowe-kep/> (14. 05. 2023).

³²⁵ Por. <https://web.archive.org/> (15. 05. 2023).

³²⁶ Por. <http://web.archive.org/web/20010408193246/http://www.episkopat.pl/adresy/prymas.htm> (15. 05. 2023).

³²⁷ Por. https://archiwum.nbp.pl/aktualnosci/wiadomosci_2006/episkopat.html (12. 05. 2023). Por. także: <https://m.niedziela.pl/artykul/429> (12. 05. 2023). Por. także: <https://m.niedziela.pl/artykul/429> (12. 05. 2023).

³²⁸ Dane z raportu BP KEP z dn. 19. 05. 2023 r. (prywatne archiwum badawcze autora monografii).

ks. Rytla-Andrianika, a konto *Signal* w czasie kadencji obecnego rzecznika KEP, o. Gęsiaka.

Jeśli chodzi o komunikatory wideokonferencyjne *Zoom* i *Skype*, pracownicy BP KEP odpowiadają w raporcie: „*Zooma* używamy (...) w przybliżeniu od 2017 roku, na pewno zaczęliśmy [go] używać (...) w czasie kadencji ks. Pawła Rytla-Andrianika, a częściej z niego korzystamy od czasów pandemii. *Skype* był już używany za czasów ks. Kłocha, aczkolwiek nie było to zbyt często”³²⁹.

4.3.4.3.3. Poczta elektroniczna biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski

Zarówno rzecznik, jak i biuro prasowe KEP posiadają swoje oficjalne adresy e-mailowe. Podobnie, jak numery kontaktowe, są one zamieszczone na podstronach oficjalnej strony internetowej KEP:

- 1) adres e-mail do rzecznika KEP podano w zakładce *Media* dostępnej bezpośrednio z odsłony startowej KEP³³⁰;
- 2) adres e-mail do biura prasowego KEP podano na podstronie kontaktowej przewodniczącego KEP³³¹;
- 3) adresów e-mail RP i BP KEP nie podano w zakładce *Kontakt* widocznej na odsłonie startowej³³²;
- 4) adresy e-mail RP i BP KEP nie zostały podane także na podstronie samego biura prasowego KEP³³³.

Dodajmy, iż w czasie kadencji poprzedniego dyrektora BP KEP, na adekwatnych podstronach KEP dotyczących BP KEP podawano także dwa inne (oprócz obecnego) kontaktowe adresy e-mailowe do BP KEP³³⁴. Obecnie na oficjalnej stronie internetowej KEP biuro podaje wyłącznie swój jeden oficjalny adres mailowy.

³²⁹ Dane z raportu BP KEP z dn. 19. 05. 2023 r. (prywatne archiwum badawcze autora monografii).

³³⁰ Por. <https://episkopat.pl/dla-mediow/> (12. 05. 2023).

³³¹ Por. <https://episkopat.pl/przewodniczacy-kontakt/> (12. 05. 2023).

³³² Por. <https://episkopat.pl/kontakt/> (12. 05. 2023).

³³³ Por. <https://episkopat.pl/category/biuro-prasowe-kep/> (14. 05. 2023).

³³⁴ Por. <https://episkopat.pl/dla-mediow-3/> (13. 05. 2023).

4.3.4.3.4. Strona internetowa prowadzona przez biuro prasowe Konferencji Episkopatu Polski

Jak stwierdza obecny przełożony RP i BP KEP, SG KEP bp Miziński, „biuro prasowe KEP (...) prowadzi oficjalną stronę internetową www.episkopat.pl”³³⁵. Nadmienimy, iż BP KEP nie prowadzi własnej strony³³⁶, lecz oficjalną stronę episkopatu³³⁷ (w strukturze której ma swoją podstronę³³⁸).

Zapytany o okoliczności utworzenia strony internetowej, pierwszy rzecznik KEP odpowiada: „Gdy byłem rzecznikiem KEP, ks. Józef Kloch, twórca *Opoki* i zresztą mój następca, mocno propagował wprowadzenie Internetu w życie Kościoła. Pracowaliśmy nad tym wspólnie. Ja pomagałem trochę ks. Klochowi w uruchomieniu *Opoki* i było wiadome, że zależy mi na tym, aby każda diecezja i instytucja kościelna miała swoją stronę internetową. Stąd uruchomiona została strona www.episkopat.pl, która funkcjonuje do dziś. Dzięki temu informacje o Kościele docierały nie tylko do dziennikarzy, ale do wszystkich”³³⁹. Poprzedni rzecznik KEP stwierdza: „Jeśli chodzi o stronę internetową, to została założona jeszcze w poprzednim wieku, pod koniec lat 90.”³⁴⁰. Badanie przeprowadzone przez nas za pomocą specjalistycznego narzędzia *online* badającego wiek domen internetowych³⁴¹ pozwoliło nam ustalić, iż domenę [episkopat.pl](http://www.episkopat.pl) utworzono dokładnie dn. 3. 08. 1998 roku³⁴². Na pochodzącej z dn. 10. 04. 2000 r. odsłonie startowej oficjalnej strony internetowej KEP (odzyskanej przez nas za pomocą wspomnianego już wcześniej narzędzia *Internet Archive Wayback Machine*³⁴³) widniał napis: „Strona utworzona przez Fundację «Opoka». Aktualizowana we współpracy z Biurem Prasowym KEP”³⁴⁴.

Następca o. Schulza wspomina, iż w latach 2003-2015 stronę prowadziły przede wszystkim pracownicy BP KEP³⁴⁵, jednak niekiedy było to działanie wspólne pracowników BP KEP oraz RP KEP³⁴⁶. Dyrektorska względem BP KEP kadencja

³³⁵ Aneks, IV, 22.

³³⁶ Por. Aneks, VIII, 49.

³³⁷ Por. <https://episkopat.pl/> (12. 05. 2023).

³³⁸ Por. <https://episkopat.pl/category/biuro-prasowe-kep/> (14. 05. 2023).

³³⁹ Aneks, V, 22.

³⁴⁰ Aneks, VII, 29.

³⁴¹ Por. <https://who.is/> (13. 05. 2023).

³⁴² Por. <https://who.is/whois/episkopat.pl> (13. 05. 2023).

³⁴³ Por. <https://web.archive.org/> (15. 05. 2023).

³⁴⁴ Por. <http://web.archive.org/web/20010202064200/http://www.episkopat.pl/> (1. 06. 2023).

³⁴⁵ „Stronę internetową www.episkopat.pl prowadziły redaktorki z biura prasowego KEP” (Aneks, VI, 38).

³⁴⁶ „[Jako BP KEP] wspólnie redagowaliśmy na co dzień stronę www.episkopat.pl” (Aneks, VI, 16).

ks. Klocha była czasem intensywnego jej rozwoju: zreformowano szatę graficzną³⁴⁷, wprowadzono więcej informacji oraz ubogacono stronę licznymi fotografiami³⁴⁸.

Zmiany graficzne przyniosła także kadencja trzeciego w historii rzecznika KEP: „W 2015 roku opracowano nową szatę graficzną, która funkcjonuje do dziś”³⁴⁹. Warto dodać, iż BP KEP pod dyrekcją ks. Rytla-Andrianika opracowało także funkcjonującą do dziś³⁵⁰ anglojęzyczną wersję strony³⁵¹. Poprzedni dyrektor BP KEP dodaje: „W czasie trwania mej kadencji łącznie zamieściliśmy (...) [na stronie internetowej] ok. 11 tysięcy informacji: tekstów, materiałów audio, grafik i tłumaczeń na języki obce”³⁵².

Obecnie stroną internetową KEP prowadzi BP KEP pod dyrekcją o. Gęsiaka. Zamieszczane na stronie przez pracowników BP KEP publikacje w językach zagranicznych są przygotowywane przez wspomniane wcześniej Biuro ds. Komunikacji Zagranicznej KEP.

Jak stwierdzają dwaj ostatni dyrektorzy BP KEP, strona internetowa KEP prowadzona przez biuro prasowe episkopatu, w kontekście internetowych kanałów komunikacyjnych BP KEP jest witryną podstawową³⁵³, oficjalną i instytucjonalną³⁵⁴, a także najstarszą³⁵⁵. Na podstawie badań przeprowadzonych przez nas za pomocą narzędzia *online* do sprawdzania responsywności³⁵⁶ stron internetowych *Responsive Checker*³⁵⁷ dodajmy, iż obecna strona internetowa polskiego episkopatu jest stroną responsywną. Obecna architektura strony składa się z co najmniej trzydziestu podstron, na których BP KEP sukcesywnie zamieszcza nowe treści.

Gdy idzie o publikacje zamieszczane na stronie internetowej KEP, biuro prasowe wskazuje w przesłanym nam raporcie³⁵⁸, iż do dwóch najistotniejszych i najczęściej

³⁴⁷ Szatę graficzną strony internetowej KEP:

- 1) z pierwszej połowy roku 2000 (kadencja o. Schulza) można zobaczyć m. in. pod adresem: <http://web.archive.org/web/20010204051600/http://www.episkopat.pl/adresy/dane.htm>
- 2) (12. 05. 2023);
- 3) z pierwszej połowy roku 2013 (kadencja ks. Klocha) można zobaczyć m. in. pod adresem: <http://web.archive.org/web/20130115225908/http://episkopat.pl/?a=rzecznik> (12. 05. 2023).

³⁴⁸ Por. Aneks, VI, 85.

³⁴⁹ Aneks, VII, 29.

³⁵⁰ Por. <https://episkopat.pl/en/> (12. 05. 2023).

³⁵¹ Por. Aneks, VII, 36.

³⁵² Aneks, VII, 29.

³⁵³ „Ta strona jest w pewnym sensie podstawą dla naszych kont społecznościowych” (Aneks, VII, 29).

³⁵⁴ „Jest to oficjalna witryna instytucjonalna” (Aneks, VII, 29).

³⁵⁵ „Podobnie jest z najstarszym medium internetowym KEP, czyli stroną internetową” (Aneks, VIII, 49).

³⁵⁶ „[Istotą responsywności jest] takie projektowanie strony, by jej układ dostosowywał się do rozmiarów ekranu urządzenia, na którym jest ona wyświetlana” (G. Umiński, *Diecezjalne WWW w Polsce a nowa ewangelizacja*, Warszawa 2017, s. 11).

³⁵⁷ Por. <https://www.websiteplanet.com/pl/webtools/responsive-checker/> (12. 05. 2023).

³⁵⁸ Dane z raportu BP KEP z dn. 19. 05. 2023 r. (prywatne archiwum badawcze autora monografii).

aktualizowanych nowymi depeszami³⁵⁹ podstron należą odsłona startowa (główna)³⁶⁰ oraz podstrona pt. *Z życia Kościoła*³⁶¹. Liczba depesz zamieszczonych na wskazanych podstronach w minionym półroczu³⁶² prezentuje się w sposób następujący:

- 1) maj (1-18) 2023 r. – 38, w tym:
 - a) odsłona startowa – 15;
 - b) podstrona *Z życia Kościoła* – 23;
- 2) kwiecień 2023 r. – 95, w tym:
 - a) odsłona startowa – 58;
 - b) podstrona *Z życia Kościoła* – 37;
- 3) marzec 2023 r. – 74, w tym:
 - a) odsłona startowa – 54;
 - b) podstrona *Z życia Kościoła* – 20;
- 4) luty 2023 r. – 71, w tym:
 - a) odsłona startowa – 40;
 - b) podstrona *Z życia Kościoła* – 31;
- 5) styczeń 2023 r. – 45, w tym:
 - a) odsłona startowa – 32;
 - b) podstrona *Z życia Kościoła* – 13;
- 6) grudzień 2022 r. – 70, w tym:
 - a) odsłona startowa – 52;
 - b) podstrona *Z życia Kościoła* – 18.

Łącznie, w okresie od 1. 12. 2022 r. do 18. 05. 2023 (169 dni) zamieszczono na wskazanych podstronach 393 depesze, co w przeliczeniu daje wynik średnio 2,33 nowych depesz dziennie. Ponadto, jak informuje nas BP KEP, na dzień 18. 05. 2023 r. liczba wszystkich depesz dostępnych na wskazanych podstronach to 7693, z czego:

- 1) 5594 depesze znajdują się na odsłonie startowej;
- 2) 2099 depesz znajduje się na podstronie *Z życia Kościoła*.

³⁵⁹ Terminem „depesza” określają jednostkę publikacyjną strony internetowej KEP sami pracownicy BP KEP, stąd zastosowane przez nich nazewnictwo przejmujemy także w niniejszym opracowaniu (por. Dane z raportu BP KEP z dn. 19. 05. 2023 r. [prywatne archiwum badawcze autora monografii]).

³⁶⁰ W kontekście publikowania depesz na odsłonie startowej (por. <https://episkopat.pl/> [19. 05. 2023]), należy zauważyć, iż treściowo jest to odsłona tożsama z podstroną *Informacje episkopatu* w (dostępnej z głównej witryny) zakładce *Aktualności* (por. <https://episkopat.pl/informacje-episkopatu/> [19. 05. 2023]).

³⁶¹ W kontekście publikowania przez BP KEP depesz na podstronie *Z życia Kościoła* (por. https://episkopat.pl/z_zycia_kosciola/ [19. 05. 2023]) należy zauważyć, iż nie są to depesze widoczne na odsłonie startowej, a jedynie na rzeczonyj podstronie, do której odsyła (dostępna z głównej witryny) zakładka *Aktualności*.

³⁶² Od 1 grudnia 2022 roku do 18 maja 2023 r.

Do wskazanych danych statystycznych odniesiemy się jeszcze w dalszej części rozdziału, zestawiając je z adekwatnymi wartościami dotyczącymi wykorzystywanych przez BP KEP platform internetowych i mediów społecznościowych.

4.3.4.3.5. Konta biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski na wybranych platformach internetowych

Obecnie biuro prasowe KEP prowadzi konta na multimedialnych platformach internetowych takich, jak³⁶³: *YouTube*³⁶⁴, *SoundCloud*³⁶⁵ oraz *Flickr*³⁶⁶.

Konto YT zostało założone w czasie kadencji ks. Klocha: „Kanał @bpkep na platformie *YouTube* założyliśmy w styczniu 2009 roku i funkcjonuje on do dziś jako oficjalny profil KEP w tym serwisie”³⁶⁷ (data założenia konta wskazana precyzyjnie w zakładce *Informacje* to 26. 01. 2009 r.³⁶⁸). Najstarszy (dostępny obecnie³⁶⁹) materiał filmowy zamieszczony na koncie³⁷⁰ (opublikowany w dn. 4. 10. 2012 r.) to dokonane przez ówczesnego dyrektora BP KEP, ks. J. Klocha, podsumowanie 359. Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu Polski w związku z rozpoczynającym się wówczas Rokiem Wiary³⁷¹. Konto jest obecnie obserwowane przez 7,32 tys. użytkowników, a liczba opublikowanych na nim filmów wynosi 1200³⁷². Biorąc pod uwagę dostępne aktualnie zasoby filmowe³⁷³ należy stwierdzić, iż skoro łącznie, w okresie od 26. 01. 2009 r. do 18. 05. 2023 (5225 dni) zamieszczono na koncie 1200 (dostępnych obecnie) filmów, to właściwy owemu kanałowi średni wynik dzienny wynosi 0,23 filmu.

³⁶³ Por. Aneks, VIII, 49.

³⁶⁴ Por. <https://www.youtube.com/@bpkep> (19. 05. 2023).

³⁶⁵ Por. <https://soundcloud.com/user-297863066> (19. 05. 2023).

³⁶⁶ Por. <https://www.flickr.com/photos/episkopatnews/> (19. 05. 2023). Co prawda podany link jest adresem konta, jednak po aktywowaniu linku platforma *Flickr* niekiedy przekierowuje użytkownika do odsłony startowej, stąd wskazany adres należy uruchomić bezpośrednio z pozycji paska adresowego przeglądarki internetowej.

³⁶⁷ Aneks, VI, 38.

³⁶⁸ Por. <https://www.youtube.com/@bpkep/about> (12. 05. 2023).

³⁶⁹ Na dzień 18. 05. 2023 r.

³⁷⁰ Por. <https://www.youtube.com/watch?v=0Oq1-Y3pWWg> (12. 05. 2023).

³⁷¹ Rok Wiary był specjalnym okresem kościelnym, trwającym od 11. 10. 2012 r. do 24. 11. 2013 r., ogłoszonym (w dokumencie pt. *Porta fidei* z dn. 11. 10. 2011 r.) i rozpoczętym przez papieża Benedykta XVI, a zakończonym przez papieża Franciszka. Rok Wiary ogłoszono w związku z 50. rocznicą otwarcia Soboru Watykańskiego II. Założeniem Roku Wiary było zaproszenie wiernych do pogłębienia wiary oraz autentycznego nawrócenia. W związku z Rokiem Wiary podejmowano w Kościele liczne inicjatywy duszpasterskie, liturgiczne, ewangelizacyjne i naukowe (por. <https://liturgia.dominikanie.pl/projekt/rok-wiary/> [12. 05. 2023]).

³⁷² Por. <https://www.youtube.com/@bpkep/about> (18. 05. 2023).

³⁷³ Por. <https://www.youtube.com/@bpkep> (19. 05. 2023).

Konto na platformie *SoundCloud* BP KEP założyło na początku kadencji dyrektorskiej ks. Rytla-Andrianika: „W październiku 2015 roku założyliśmy konto na platformie *soundcloud.com* (...) żeby dzielić się w mediach materiałami dźwiękowymi (...). To umożliwiało dziennikarzom gratisowy dostęp do naszych materiałów prasowych, za co byli wdzięczni”³⁷⁴. Pierwsze nagranie³⁷⁵ zamieszczono na koncie dn. 12. 10. 2015 r., a była to wypowiedź prymasa Polski, abp. W. Polaka, przed tzw. X Zjazdem Gnieźnieńskim³⁷⁶. Konto jest obecnie obserwowane przez 285 użytkowników, a liczba dostępnych na nim nagrań wynosi 2510³⁷⁷. Biorąc pod uwagę dostępne aktualnie zasoby dźwiękowe³⁷⁸ należy stwierdzić, iż skoro łącznie, w okresie od 12. 10. 2015 r. do 18. 05. 2023 (2775 dni) zamieszczono na koncie 2510 nagrań, to średni wynik dzienny wynosi 0,91 nagrania.

Podobnie jak konto na SC, tak też konto BP KEP na platformie *Flickr* założono w czasie kadencji poprzedniego rzecznika KEP, co miało miejsce w kwietniu 2016 roku³⁷⁹ (dokładnie w dn. 12 kwietnia³⁸⁰). Pierwsze zdjęcie opublikowano dn. 13. 04. 2016 roku³⁸¹ w związku z uruchomieniem konta z udziałem ówczesnego (i wciąż pełniącego urząd) SG KEP, bp. A. Mizińskiego. Konto jest obecnie obserwowane przez 193 użytkowników, a liczba dostępnych na nim albumów³⁸² (zawierających łącznie 32501 zdjęć) wynosi 932³⁸³. Biorąc pod uwagę dostępne aktualnie zasoby fotograficzne³⁸⁴ należy stwierdzić, iż skoro łącznie, w okresie od 12. 04. 2016 r. do 18. 05. 2023 (2592 dni) zamieszczono na koncie 932 albumy (32501 zdjęć), to średni wynik dzienny wynosi 0,36 albumu (12,5 zdjęcia).

Warto zaznaczyć, iż fakt publikowania na platformach materiałów zawierających komentarze rzecznika KEP na bieżące tematy bądź dotyczące spotkań, dokumentów i decyzji biskupów (szczególnie, gdy idzie o filmy na YT czy nagrania na SC), cechując

³⁷⁴ Aneks, VII, 27.

³⁷⁵ Por. <https://soundcloud.com/user-297863066/prymas-polski-abp-wojciech-polak-przed-x-zjazdem-gnieznienskim> (12. 05. 2023).

³⁷⁶ Por. <https://archidiecezja.pl/europa-nowych-poczatkow-x-zjazd-gnieznienski/> (16. 05. 2023).

³⁷⁷ Por. <https://soundcloud.com/user-297863066> (19. 05. 2023).

³⁷⁸ Por. <https://soundcloud.com/user-297863066> (19. 05. 2023).

³⁷⁹ Por. Aneks, VII, 27.

³⁸⁰ Por. <https://www.flickr.com/photos/episkopatnews/25799247764/in/album-72157666986854881/> (19. 05. 2023).

³⁸¹ Por. <https://www.flickr.com/photos/episkopatnews/25799247764/in/album-72157666986854881/> (19. 05. 2023).

³⁸² Właściwą jednostką publikacyjną na platformie *Flickr* są albumy. Nawet publikowane pojedynczo fotografie zawarte są w albumach. Podobnie, jak w związku z danym wydarzeniem publikuje się depesze na stronie internetowej, filmy na YT, nagrania na SC czy posty na FB bądź TT, tak na *Flickrze* publikuje się albumy.

³⁸³ Por. <https://www.flickr.com/photos/episkopatnews/albums> (19. 05. 2023).

³⁸⁴ Por. <https://www.flickr.com/photos/episkopatnews/albums> (19. 05. 2023).

się proaktywnością i natychmiastowością, wpisuje się w (związany z omówioną w rozdziale pierwszym funkcją wizerunkową rzecznika) proces tzw. narzucania narracji.

4.3.4.3.6. Konta w mediach społecznościowych prowadzone przez biuro prasowe Konferencji Episkopatu Polski

Jak stwierdza obecny przełożony RP i BP KEP: „Biuro prasowe KEP (...) prowadzi (...) profile w mediach społecznościowych”³⁸⁵. Bp Miziński dodaje: „Kościół musi być obecny w przestrzeni medialnej, a ta coraz bardziej koncentruje się obecnie wokół mediów społecznościowych (...). Chodzi mi zarówno o sam przekaz pełnej i prawdziwej informacji, jak i dobre jej skanalizowanie”³⁸⁶. Obecny dyrektor BP KEP stwierdza w tym kontekście: „Jeśli chodzi o media społecznościowe, to biuro prasowe KEP nie prowadzi odrębnego, własnego konta. Rzecznik, wraz z BP KEP, sprawuje pieczę nad oficjalnymi kontami Konferencji Episkopatu Polski, przewodniczącego KEP oraz rzecznika KEP na dwóch platformach, czyli *Twitterze* i *Facebooku*, a także nad kontem KEP w języku angielskim na *Twitterze*. Stąd też konta facebookowe są trzy, a twitterowe cztery”³⁸⁷.

Jeśli chodzi więc o aktualnie prowadzone przez BP KEP siedem profili w mediach społecznościowych, są to:

- 1) na *Twitterze*:
 - a) profil KEP w języku polskim³⁸⁸;
 - b) profil KEP w języku angielskim³⁸⁹;
 - c) profil przewodniczącego KEP³⁹⁰;
 - d) profil rzecznika KEP³⁹¹;
- 2) na *Facebooku*:
 - a) profil KEP³⁹²;
 - b) profil przewodniczącego KEP³⁹³;
 - c) profil rzecznika KEP³⁹⁴.

³⁸⁵ Aneks, IV, 22.

³⁸⁶ Aneks, IV, 35.

³⁸⁷ Aneks, VIII, 49.

³⁸⁸ Por. <https://twitter.com/EpiskopatNews> (12. 05. 2023).

³⁸⁹ Por. <https://twitter.com/ChurchInPoland> (12. 05. 2023).

³⁹⁰ Por. https://twitter.com/Abp_Gadecki (12. 05. 2023).

³⁹¹ Por. <https://twitter.com/rzecznikKEPpl> (12. 05. 2023).

³⁹² Por. <https://www.facebook.com/episkopatpolski/> (12. 05. 2023).

³⁹³ Por. <https://www.facebook.com/Abp.Gadecki> (12. 05. 2023).

³⁹⁴ Por. <https://www.facebook.com/RzecznikKonferencjiEpiskopatuPolski/> (12. 05. 2023).

W czasie kadencji dyrektorskiej pierwszego rzecznika KEP, biuro prasowe nie prowadziło jeszcze żadnych profili społecznościowych: „Nie mieliśmy wtedy świata mediów społecznościowych”³⁹⁵. Najwcześniej utworzonym profilem społecznościowym związanym z BP KEP było założone w lutym 2013 roku³⁹⁶ (w czasie kadencji ks. J. Klocha³⁹⁷) oficjalne konto rzecznika KEP na TT³⁹⁸. Mimo że było to konto urzędowe, a nie prywatne, ks. Kloch prowadził je jednak samodzielnie, bez pomocy BP KEP³⁹⁹. Wybór *Twittera* ks. Kloch uzasadnił w następujący sposób: „Uznałem właśnie mikroblog za najlepsze narzędzie dla rzecznika i polityki informacyjnej Kościoła. Zmuszał do krótkich i rzeczowych wypowiedzi, a takie są bardziej nośne. Ponadto oszczędzał czas dziennikarzom, bo nie musieli czytać długich tekstów. *Twitter* to także platforma najbardziej sprzężona ze sferą informacyjną i oficjalnymi przekazami. Informacje, które zamieszczałem na *Twitterze* błyskawicznie docierały do dziennikarzy, zasięgi konta regularnie się powiększały. Konto @RzecznikKEP zaczęło być wymieniane w prasie i literaturze naukowej”⁴⁰⁰. Warto dodać, iż za pomocą wspomnianego konta ks. Kloch poprowadził (prawdopodobnie pierwszy w historii polskich instytucji ekklezjalnych) *live tweeting*⁴⁰¹.

Pod koniec kadencji na stanowisku RP KEP i dyrektora BP KEP, ks. Kloch wraz z przełożonym zdecydowali o nieprzekazywaniu konta następcy jako oficjalnego kanału komunikacyjnego rzecznika KEP: „Po rozmowie z sekretarzem generalnym KEP zdecydowaliśmy, by nie przekazywać tego konta kolejnym rzecznikom. Nie przekazaliśmy go dalej, ponieważ z tego konta kontaktowałem się z wieloma osobami wykorzystując *Direct Messages*, a w korespondencji było wiele danych prywatnych. Co prawda nie obowiązywało jeszcze wówczas RODO, ale ochrona prywatności zawsze

³⁹⁵ Aneks, V, 19.

³⁹⁶ „W lutym 2013 roku założyłem na *Twitterze* konto @RzecznikKEP. Ku mojemu zdumieniu już po kilku minutach od uruchomienia konta został *followersem* Eryk Mistewicz, specjalista od PR i mediów społecznościowych” (Aneks, VI, 34).

³⁹⁷ Drugi w historii przełożony RP i BP KEP, SG KEP abp S. Budzik, w kontekście swojej kadencji (2007-2011) odnosi się do zagadnienia mediów społecznościowych w następujących słowach: „Co prawda [media społecznościowe] już wtedy były dostępne, bo *Facebook* powstał, zdaje się, 3 lata przed moim objęciem funkcji SG KEP, a *Twitter* rok wcześniej, ale otwartość na te media była o wiele mniejsza niż dzisiaj. Nie mówiąc o aktywności w tych mediach” (Aneks, II, 32).

³⁹⁸ Por. <https://twitter.com/RzecznikKEP> (12. 05. 2023).

³⁹⁹ „Kontem *twitterowym* rzecznika zajmowałem się osobiście” (Aneks, VI, 38).

⁴⁰⁰ Aneks, VI, 35. Por. J. Kloch, *Kościół blogujący. Jak wykorzystać blog w misji Kościoła?*, w: *Internet i Kościół*, red. J. Kloch, Warszawa 2011, s. 215-226.

⁴⁰¹ „Ciekawym wydarzeniem okazał się *live tweeting*, chyba pierwszy w historii polskich instytucji kościelnych, z wyborów przewodniczącego KEP w marcu 2014 roku. Gdy kończyła się druga kadencja abp. Michalika jako szefa KEP i nastąpiły wybory na zebraniu plenarnym, tweetowałem na żywo to wydarzenie. Dziennikarze czekali na zewnątrz, a ja zza zamkniętych drzwi na bieżąco informowałem o tym, co aktualnie się dzieje i jakie są rezultaty głosowań. Podobnie zrobiłem w czerwcu 2015 roku podczas wyborów mojego następcy” (Aneks, VI, 36).

obowiązuje. Zapewne gdybym od początku wiedział, iż to konto docelowo utrzyma się i będzie przekazywane dalej, nie posługiwałbym się nim do prowadzenia prywatnej korespondencji z dziennikarzami. I z tej racji z bp. Arturem Mizińskim zdecydowaliśmy o zaprzestaniu korzystania z tego konta, przy jednoczesnym pozostawieniu go na platformie społecznościowej *Twitter* jako pewnego rodzaju świadka historii oraz materiału źródłowego dla przyszłych analiz historycznych czy medioznawczych. Dnia 12 sierpnia 2015 roku zamieściłem na tym profilu tweeta ze zdjęciem kartki informującej użytkowników o założeniu przeze mnie nowego konta prywatnego i pozostawieniu dotychczasowego «jako archiwum dla celów naukowych». Natomiast 28 sierpnia 2015 roku zamieściłem ostatnią wiadomość odsyłającą do nowego profilu o nazwie *@EpiskopatNews*, założonego przez mojego następcę. To jest obecnie oficjalny profil BP KEP, a dostęp do niego jest przekazywany kolejnym rzecznikom⁴⁰².

Wspomniany przez ks. Klocha tweet informujący o pozostawieniu konta do celów naukowych jest w Internecie dostępny do dziś⁴⁰³. Z kolei treść wspomnianego (i również dostępnego do dziś⁴⁰⁴) ostatniego tweeta (z dn. 28. 08. 2015 r.) brzmi: „Z chwilą uruchomienia *@EpiskopatNews* profil *@RzecznikKEP* jest tylko archiwum mojej aktywności na TT do tej pory, zapraszam na: *@KsJozefKloch*”⁴⁰⁵. Wspomniane konto *@KsJozefKloch*, utworzone w sierpniu 2015 r., pozostaje do dzisiaj aktywnym kontem prywatnym ks. Klocha⁴⁰⁶.

Wspomniana wyżej kwestia nieprzekazania konta *@RzecznikKEP* następcy ks. Klocha na stanowisku RP KEP i dyrektora BP KEP była przedmiotem wielowątkowej dyskusji prowadzonej na *Twitterze* przez przedstawicieli środowiska medialnego związanego z polskim Kościołem:

- 1) dnia 8. 06. 2015 roku⁴⁰⁷ (w przeddzień wyboru swojego następcy) ks. Kloch napisał: „Jutro zostanie wybrany nowy rzecznik KEP. Kto zostanie moim następcą? Informacja oczywiście najszybciej na TT!”⁴⁰⁸;
- 2) w odpowiedzi Anna Wojtas⁴⁰⁹ zapytała: „a dostanie w spadku to konto?”⁴¹⁰;

⁴⁰² Aneks, VI, 37.

⁴⁰³ Por. <https://twitter.com/RzecznikKEP/status/631522931563065344> (12. 05. 2023).

⁴⁰⁴ Por. <https://twitter.com/RzecznikKEP/status/637198955370164224> (12. 05. 2023).

⁴⁰⁵ <https://twitter.com/RzecznikKEP/status/637198955370164224> (12. 05. 2023).

⁴⁰⁶ Por. <https://twitter.com/KsJozefKloch> (12. 05. 2023).

⁴⁰⁷ Por. <https://twitter.com/RzecznikKEP/status/608013393392476162> (12. 05. 2023).

⁴⁰⁸ <https://twitter.com/RzecznikKEP/status/608013393392476162> (12. 05. 2023).

⁴⁰⁹ Por. <https://twitter.com/AnnaWojtas1> (12. 05. 2023).

⁴¹⁰ Por. <https://twitter.com/AnnaWojtas1/status/608013662566105088> (12. 05. 2023).

- 3) odpowiadając Annie Wojtas, ks. Kloch stwierdził: „Myślę, że go zachowam dodając, że byłem rzecznikiem KEP w latach 2003-2015. Nowy rzecznik jeśli zechce założyć własne”⁴¹¹;
- 4) w dyskusję zaangażowała się także Monika Przybysz⁴¹²: „ja bym nie oddała :-)
nowy rzecznik może założyć nowe :-)
konto na TT to jednak coś osobistego”⁴¹³;
„choćby dla badaczy komunikacji Kościoła na TT byłoby szkoda usuwać tweety...
A zostawić nie można bo kto inny”⁴¹⁴;
- 5) odpowiadając Monice Przybysz, ks. Kloch stwierdził: „Dlatego właśnie zostawię to konto. A jakby nie było to też trudno mi opuścić ponad 5 tys. obserwujących mnie!”⁴¹⁵.

Jak widać, temat przekazania pierwszego w historii urzędowego profilu społecznościowego rzecznika KEP był przedmiotem refleksji właściciela co najmniej kilka tygodni przed poinformowaniem o jego zachowaniu dla celów badawczych. Ostatecznie więc „konto @RzecznikKEP” dziś nie jest już oficjalnym kontem rzecznika KEP⁴¹⁶. Dodajmy, iż w czasie kadencji ks. Klocha (2003-2015) nie założono urzędowego konta RP KEP na platformie *Facebook*.

W omawianym kontekście warto również zauważyć, iż następcą ks. Klocha na stanowisku RP KEP i dyrektora BP KEP, ks. P. Rytel-Andrianik, w czasie swojej kadencji (2015-2020) nie posługiwał się urzędowymi kontami społecznościowymi rzecznika KEP ani na TT, ani na FB. Używał wówczas swoich (funkcjonujących do dziś) profili prywatnych zarówno na TT⁴¹⁷, jak i na FB⁴¹⁸. Oba konta (TT⁴¹⁹ i FB⁴²⁰) zostały założone jeszcze przed jego kadencją. Do funkcjonujących obecnie urzędowych profili rzecznika KEP na TT i FB nawiążemy w dalszej części wywodu.

Najwcześniej utworzony i funkcjonujący do dzisiaj profil społecznościowy prowadzony przez BP KEP to konto episkopatu na FB⁴²¹ założone 13. 11. 2013 roku⁴²² (również w czasie kadencji ks. Klocha). Jest ono dziś obserwowane przez 37189

⁴¹¹ <https://twitter.com/RzecznikKEP/status/608017144085889024> (12. 05. 2023).

⁴¹² Por. https://twitter.com/monika_przybysz (12. 05. 2023).

⁴¹³ https://twitter.com/monika_przybysz/status/608014722395422720 (12. 05. 2023).

⁴¹⁴ https://twitter.com/monika_przybysz/status/608016419079483393 (12. 05. 2023).

⁴¹⁵ <https://twitter.com/RzecznikKEP/status/608019017962541056> (12. 05. 2023).

⁴¹⁶ Aneks, VI, 37.

⁴¹⁷ Por. <https://twitter.com/xRytel> (12. 05. 2023).

⁴¹⁸ Por. <https://www.facebook.com/Pawel-Rytel-Andrianik/> (12. 05. 2023).

⁴¹⁹ Por. <https://twitter.com/xRytel> (12. 05. 2023).

⁴²⁰ Por. <https://www.facebook.com/photo/?fbid=10202352153433335&set=a.1587830503812> (12. 05. 2023).

⁴²¹ Por. <https://www.facebook.com/episkopatpolski/> (12. 05. 2023).

⁴²² Dane z raportu BP KEP z dn. 19. 05. 2023 r. (prywatne archiwum badawcze autora monografii).

użytkowników⁴²³, a w dniach 21 kwietnia – 18 maja 2023 roku (w ciągu 28 dni) BP KEP opublikowało na nim 270 nowych postów⁴²⁴, co w przeliczeniu daje średnio 9,64 postu dziennie.

Następne w kolejności (i również funkcjonujące do dziś) profile społecznościowe prowadzone przez BP KEP to (założone pod koniec kadencji ks. Klocha) konta przewodniczącego KEP: na FB⁴²⁵ (utworzone dn. 8. 02. 2015 roku⁴²⁶) oraz na TT⁴²⁷ (utworzone 3 dni później, dn. 11. 02. 2015 roku⁴²⁸). Pierwsze z nich (FB) jest dziś obserwowane przez 13,6 tys. użytkowników⁴²⁹, a w dniach 21 kwietnia – 18 maja 2023 roku (w ciągu 28 dni) BP KEP opublikowało na nim 71 nowych postów⁴³⁰, co w przeliczeniu daje średnio 2,54 postu dziennie. Drugie z nich (TT) jest dziś obserwowane przez 13,2 tys. użytkowników⁴³¹, a od dnia jego utworzenia do dnia 18 maja 2023 roku (3018 dni) BP KEP opublikowało⁴³² na nim 6887 nowych tweetów⁴³³, co w przeliczeniu daje średnio 2,28 tweeta dziennie.

Jak wspomnieliśmy, dn. 28. 08. 2015 r. ks. Kloch zamieścił na (nieprzekazanym następcy) urzędowym koncie RP KEP na TT ostatnią wiadomość odsyłającą do nowego profilu TT o nazwie *@EpiskopatNews*, założonego przez ks. Rytla-Andrianika⁴³⁴. Prowadzone do dzisiaj przez BP KEP konto⁴³⁵ *@EpiskopatNews* na *Twitterze* powstało w ten sam dzień (28. 08. 2015 roku⁴³⁶) i było następnym (w kolejności utworzenia) oficjalnym kanałem społecznościowym BP KEP. Jego twórca komentuje ów wątek w następujących słowach: „Odkąd ks. Józef Kloch założył konta na *Twitterze* i *Facebooku*, odbiorcy byli przyzwyczajeni, że BP KEP informuje także przez media społecznościowe. Kontynuowałem to, zakładając na *Twitterze* konto *@EpiskopatNews*, które jest do dziś oficjalnym kontem BP KEP i ma już ponad 32 tysiące obserwujących. Po konsultacjach ze znajomymi dziennikarzami zdecydowałem się na taką nazwę,

⁴²³ Por. <https://www.facebook.com/episkopatpolski/> (19. 05. 2023).

⁴²⁴ Dane z raportu BP KEP z dn. 19. 05. 2023 r. (prywatne archiwum badawcze autora monografii).

⁴²⁵ Por. <https://www.facebook.com/Abp.Gadecki> (12. 05. 2023).

⁴²⁶ Dane z raportu BP KEP z dn. 19. 05. 2023 r. (prywatne archiwum badawcze autora monografii).

⁴²⁷ Por. https://twitter.com/Abp_Gadecki (12. 05. 2023).

⁴²⁸ Dane z raportu BP KEP z dn. 19. 05. 2023 r. (prywatne archiwum badawcze autora monografii).

⁴²⁹ Por. <https://www.facebook.com/Abp.Gadecki> (19. 05. 2023).

⁴³⁰ Dane z raportu BP KEP z dn. 19. 05. 2023 r. (prywatne archiwum badawcze autora monografii).

⁴³¹ Por. https://twitter.com/Abp_Gadecki (19. 05. 2023).

⁴³² W odniesieniu do liczby tweetów opublikowanych na twitterowych kontach prowadzonych obecnie przez BP KEP w adekwatnych okresach czasu precyzujemy, iż podawane przez nas w niniejszym opracowaniu liczby uwzględniają nie tylko tweety autorstwa BP KEP, lecz także tzw. tweety podane dalej oraz tzw. tweety zacytowane.

⁴³³ Por. https://twitter.com/Abp_Gadecki (19. 05. 2023).

⁴³⁴ Por. Aneks, VI, 37.

⁴³⁵ Por. <https://twitter.com/EpiskopatNews> (12. 05. 2023).

⁴³⁶ Dane z raportu BP KEP z dn. 19. 05. 2023 r. (prywatne archiwum badawcze autora monografii).

ponieważ to było nawiązanie do konta Stolicy Apostolskiej: @VaticanNews. Czas potwierdził słuszność tej decyzji⁴³⁷.

Warto dodać, iż o utworzeniu omawianego konta BP KEP na TT informowano (w tym samym dniu) także w programie *Teleexpress* nadawanym przez TVP, a nagranie do dziś można obejrzeć na koncie BP KEP na YT⁴³⁸. W materiale telewizyjnym stwierdzono: „Ruszył nowy profil biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski. Od dziś adres na *Twitterze* to @EpiskopatNews. Powitalny tweet pojawił się w pięciu językach – po: polsku, angielsku, włosku, hiszpańsku i hebrajsku. Z tego szybkiego kanału informacji korzysta wielu polskich biskupów, a *Twitter* papieża Franciszka obserwuje już siedem milionów osób na świecie”⁴³⁹.

W kontekście założonego przez ks. Rytla-Andrianika profilu @EpiskopatNews na TT, na podstawie naszych badań chcemy zwrócić szczególną uwagę na:

- 1) dobrze przemyślaną strategię synchronizacji utworzenia konta z zamieszczeniem przez poprzednika ostatniego tweeta na koncie @RzecznikKEP;
- 2) rozpoznawalną nazwę nawiązującą do watykańskiego profilu @VaticanNews;
- 3) zorganizowanie nagłaśniającej sprawę akcji promocyjnej w TVP.

Konto jest dziś obserwowane przez 32,5 tys. użytkowników⁴⁴⁰, a od dnia jego utworzenia do dnia 18 maja 2023 roku (2820 dni) BP KEP opublikowało na nim 71,7 tys. nowych tweetów⁴⁴¹, co w przeliczeniu daje średnio 25,4 tweeta dziennie.

Spośród prowadzonych do dziś przez BP KEP kont społecznościowych, jako kolejny został utworzony anglojęzyczny profil @ChurchInPoland na *Twitterze*⁴⁴². Założone dn. 13. 12. 2017 roku⁴⁴³ (również w czasie kadencji poprzedniego RP KEP⁴⁴⁴) konto stało się jednocześnie pierwszym w historii BP KEP oficjalnym kontem urzędowym w języku zagranicznym. Konto jest dziś obserwowane przez 7975 użytkowników⁴⁴⁵, a od dnia jego utworzenia do dnia 18 maja 2023 roku (1982 dni) BP KEP opublikowało na nim 11,7 tys. nowych tweetów⁴⁴⁶, co w przeliczeniu daje średnio 5,9 tweeta dziennie.

⁴³⁷ Aneks, VII, 26.

⁴³⁸ Por. <https://www.youtube.com/watch?v=7erB54achvk> (15. 05. 2023).

⁴³⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=7erB54achvk> (15. 05. 2023).

⁴⁴⁰ Por. <https://twitter.com/EpiskopatNews> (19. 05. 2023).

⁴⁴¹ Por. <https://twitter.com/EpiskopatNews> (19. 05. 2023).

⁴⁴² Por. <https://twitter.com/ChurchInPoland> (12. 05. 2023).

⁴⁴³ Dane z raportu BP KEP z dn. 19. 05. 2023 r. (prywatne archiwum badawcze autora monografii).

⁴⁴⁴ „Niecو ponad 2 lata później założyłem anglojęzyczne konto twitterowe naszego biura: @ChurchInPoland. Jest obserwowane przez prawie 8 tysięcy użytkowników” (Aneks, VII, 26).

⁴⁴⁵ Por. <https://twitter.com/ChurchInPoland> (19. 05. 2023).

⁴⁴⁶ Por. <https://twitter.com/ChurchInPoland> (19. 05. 2023).

Charakteryzując działania BP KEP w kontekście prowadzenia kont w mediach społecznościowych ks. Rytel-Andrianik stwierdza: „Na *Twitterze* i *Facebooku* na ogół publikowaliśmy treści paralelnie, choć wiadomo, że nieco inny jest charakter tych mediów i przez to grono odbiorców czy użytkowników też jest różnorodne”⁴⁴⁷; „Warto dopowiedzieć, że w procesie publikowania treści w mediach społecznościowych braliśmy pod uwagę nie tylko *content*, ale i *target*. Papież Franciszek zapytał kiedyś dziennikarzy, do kogo docierają. To ważne pytanie. Dlatego śledziliśmy reakcje, statystyki itp. Chcieliśmy wiedzieć, na co ludzie zwracają uwagę. Pamiętam, że jeden tweet dotyczący kwestii *pro-life* miał ponad sto tysięcy wyświetleń. Ważna była też pora publikacji. Publikację niektórych postów czy tweetów programowaliśmy na konkretną godzinę, bo przecież jest możliwość zaplanowania pory publikacji. Od pory również zależą zasięg i możliwość dotarcia do konkretnej grupy odbiorców. Rano był czas publikowania treści związanych z Ewangelią. Niektóre treści lepiej rozchodziły się wieczorem. To wszystko również należało brać pod uwagę”⁴⁴⁸.

Poprzedni rzecznik KEP podkreśla rolę mediów społecznościowych BP KEP także w kontekście funkcji ewangelizacyjnej „Jako BP KEP, zainspirowani działaniem medialnym Franciszka, utworzyliśmy dobrze funkcjonujący do dziś hasztag *#BibliaNaDziś*. W tego rodzaju aktywności był też pomocny m. in. kalendarz liturgiczny. Staraliśmy się promować treści związane z fragmentami Pisma Świętego czy postaciami świętych na konkretny dzień, czy też z danym okresem kościelnym, jak np. akcje czy hasztagi dotyczące Bożego Ciała bądź pielgrzymek pieszych. To była też wielka mobilizacja dla użytkowników, którzy dzięki temu sami zaczęli publikować własne zdjęcia i refleksje. Hasztagi: *#PolskaPielgrzymuje* czy *#Procesja* były i nadal są bardzo popularne”⁴⁴⁹.

Omawiana aktywność BP KEP w czasie kadencji jego poprzedniego dyrektora odgrywała istotną rolę także w kontekście pandemii⁴⁵⁰: „W czasie pandemii polscy biskupi zachęcali wiernych, by poświęcili palmy osobiście. Od razu wzięliśmy się za przygotowanie i umieszczenie w Internecie folderu dotyczącego tego obrzędu. Dodatkowo wymyśliliśmy i promowaliśmy akcję twitterową polegającą na publikowaniu przez użytkowników zdjęć własnych palm. O tym wspominały potem największe stacje telewizyjne i portale internetowe w Polsce. Utworzyliśmy tzw. wirtualną procesję

⁴⁴⁷ Aneks, VII, 26.

⁴⁴⁸ Aneks, VII, 28.

⁴⁴⁹ Aneks, VII, 19.

⁴⁵⁰ „Do inicjatyw ewangelizacyjnych skłoniła nas także pandemia” (Aneks, VII, 19).

z palmami i hasztagi: #MójKrzyż, #Święconka, #Palma. One, jak się później okazało, miały na *Twitterze* kilkumilionowe zasięgi⁴⁵¹.

W kontekście aktywności BP KEP w mediach społecznościowych za czasów poprzedniego RP KEP podkreślić należy także zarówno reaktywność, jak też proaktywność działań: „Zintensyfikowanie promowania treści religijnych w Internecie wynikało z reakcji BP KEP na obostrzenia pandemiczne, natomiast charakter i treść promowanych przekazów niejednokrotnie wynikały z proaktywnego wcielania w życie inicjatyw i pomysłów⁴⁵².”

Ks. P. Rytel-Andrianik wspomina także o niezrealizowanych (aż do dziś) planach utworzenia konta BP KEP na *Instagramie*: „Myśleliśmy za mojej kadencji o założeniu konta na *Instagramie*, ale musieliśmy mierzyć siły na zamiary i ostatecznie nie zdecydowaliśmy się na prowadzenie dodatkowego konta⁴⁵³.” W kontekście mediów społecznościowych poprzedni rzecznik KEP podsumowuje: „To są konta należące do BP KEP, dlatego po zakończeniu kadencji, dostęp do nich przekazałem nowemu rzecznikowi⁴⁵⁴.”

Ostatnie w kolejności utworzenia dwa konta społecznościowe prowadzone do dziś przez BP KEP powstały dn. 2. 09. 2020 roku⁴⁵⁵, czyli na początku kadencji obecnego RP KEP i dyrektora BP KEP, o. L. Gęsiaka. Są to urzędowe konta RP KEP na TT⁴⁵⁶ i FB⁴⁵⁷. Obecne konto urzędowe RP KEP na TT jest drugim w historii aktywności BP KEP profilem rzecznika episkopatu w serwisie *Twitter*, natomiast założone przez o. Gęsiaka konto urzędowe RP KEP na FB jest pierwszym w historii oficjalnym profilem urzędowym rzecznika polskiego episkopatu na *Facebooku*. Konto RP KEP na TT jest dziś obserwowane przez 5841 użytkowników⁴⁵⁸, a od dnia jego utworzenia do dnia 18 maja 2023 roku (988 dni) BP KEP opublikowało na nim 5631 nowych tweetów⁴⁵⁹, co w przeliczeniu daje średnio 5,7 tweeta dziennie. Z kolei konto RP KEP na FB jest dziś obserwowane przez 2,5 tys. użytkowników, a w dniach 21 kwietnia – 18 maja 2023 roku (w ciągu 28 dni) BP KEP opublikowało na nim 118 nowych postów⁴⁶⁰, co w przeliczeniu daje średnio 4,21 postu dziennie.

⁴⁵¹ Aneks, VII, 20.

⁴⁵² Aneks, VII, 19.

⁴⁵³ Aneks, VII, 26.

⁴⁵⁴ Aneks, VII, 26.

⁴⁵⁵ Dane z raportu BP KEP z dn. 19. 05. 2023 r. (prywatne archiwum badawcze autora monografii).

⁴⁵⁶ Por. <https://twitter.com/rzecznikKEPpl> (12. 05. 2023).

⁴⁵⁷ Por. <https://www.facebook.com/RzecznikKonferencjiEpiskopatuPolski/> (12. 05. 2023).

⁴⁵⁸ Por. <https://twitter.com/rzecznikKEPpl> (19. 05. 2023).

⁴⁵⁹ Por. <https://twitter.com/rzecznikKEPpl> (19. 05. 2023).

⁴⁶⁰ Dane z raportu BP KEP z dn. 19. 05. 2023 r. (prywatne archiwum badawcze autora monografii).

Wybrane wartości liczbowe dotyczące prowadzonych obecnie przez BP KEP profili w mediach społecznościowych oraz kont na platformach internetowych, a także oficjalnej strony internetowej KEP, zaprezentujemy poniżej za pomocą graficznych opracowań statystycznych w formie wykresów, uwzględniając stan na dzień 18. 05. 2023 r. W wykresach posłużymy się następującymi skrótami:

- 1) w odniesieniu do profili na *Twitterze*:
 - a) TT/KEP(PL) – profil KEP w języku polskim na TT⁴⁶¹;
 - b) TT/KEP(EN) – profil KEP w języku angielskim na TT⁴⁶²;
 - c) TT/P KEP – profil przewodniczącego KEP na TT⁴⁶³;
 - d) TT/RP KEP – profil rzecznika KEP na TT⁴⁶⁴;
- 2) w odniesieniu do profili na *Facebooku*:
 - a) FB/KEP – profil KEP na FB⁴⁶⁵;
 - b) FB/P KEP – profil przewodniczącego KEP na FB⁴⁶⁶;
 - c) FB/RP KEP – profil rzecznika KEP na FB⁴⁶⁷;
- 3) w odniesieniu do kont na platformach internetowych:
 - a) YT/KEP – konto KEP na platformie *YouTube*⁴⁶⁸;
 - b) SC/KEP – konto KEP na platformie *SoundCloud*⁴⁶⁹;
 - c) F/KEP – konto KEP na platformie *Flickr*⁴⁷⁰;
- 4) w odniesieniu do strony internetowej:
 - a) WWW/KEP – oficjalna strona internetowa KEP.

W kontekście zaprezentowanych poniżej wykresów:

- 1) ujmowanymi przez nie kategoriami będą:
 - a) liczba obserwujących użytkowników;
 - b) średnia liczba nowych publikacji w ciągu doby;
- 2) pod pojęciem nowych publikacji rozumiemy następujące jednostki publikacyjne:
 - a) w przypadku strony internetowej – pojedyncze depesze;

⁴⁶¹ Por. <https://twitter.com/EpiskopatNews> (12. 05. 2023).

⁴⁶² Por. <https://twitter.com/ChurchInPoland> (12. 05. 2023).

⁴⁶³ Por. https://twitter.com/Abp_Gadecki (12. 05. 2023).

⁴⁶⁴ Por. <https://twitter.com/rzecznikKEPpl> (12. 05. 2023).

⁴⁶⁵ Por. <https://www.facebook.com/episkopatpolski/> (12. 05. 2023).

⁴⁶⁶ Por. <https://www.facebook.com/Abp.Gadecki> (12. 05. 2023).

⁴⁶⁷ Por. <https://www.facebook.com/RzecznikKonferencjiEpiskopatuPolski/> (12. 05. 2023).

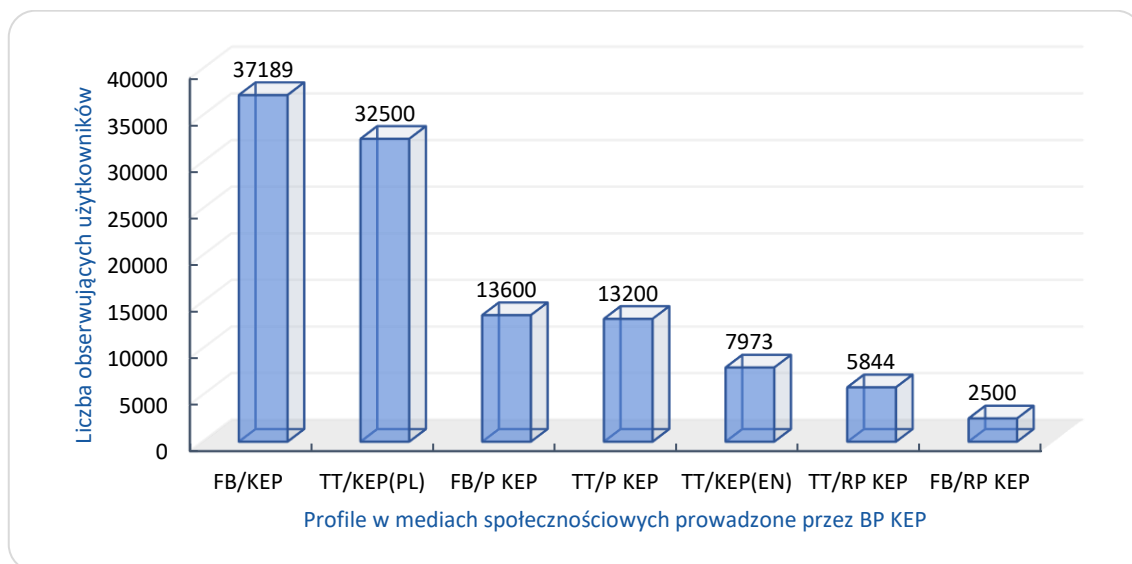
⁴⁶⁸ Por. <https://www.youtube.com/@bpkep> (19. 05. 2023).

⁴⁶⁹ Por. <https://soundcloud.com/user-297863066> (19. 05. 2023).

⁴⁷⁰ Por. <https://www.flickr.com/photos/episkopatnews/> (19. 05. 2023). Co prawda podany link jest adresem konta, jednak po aktywowaniu linku platforma *Flickr* niekiedy przekierowuje użytkownika do odsłony startowej, stąd wskazany adres należy uruchomić bezpośrednio z pozycji paska adresowego przeglądarki internetowej.

- b) w przypadku platformy *YouTube* – pojedyncze pliki wideo;
 - c) w przypadku platformy *SoundCloud* – pojedyncze pliki audio;
 - d) w przypadku platformy *Flickr* – pojedyncze albumy zdjęć;
 - e) w przypadku platformy *Facebook* – pojedyncze posty;
 - f) w przypadku platformy *Twitter* – pojedyncze tweety;
- 3) przypomnijmy, iż podane wcześniej wartości określające średnie liczby nowych publikacji w ciągu doby zostały wyliczone:
- a) w przypadku profili facebookowych – w odniesieniu do okresu od 21 kwietnia do 18 maja 2023 roku (włącznie), na podstawie raportu z BP KEP⁴⁷¹;
 - b) w przypadku strony internetowej – w odniesieniu do okresu od 1 grudnia 2022 roku do 18 maja 2023 roku (włącznie), na podstawie raportu z BP KEP⁴⁷², z uwzględnieniem depesz publikowanych wyłącznie na odświeżeniu startowej (główniej) oraz na podstronie pt. *Z życia Kościoła*;
 - c) w przypadku profili twitterowych oraz kont na platformach internetowych – w odniesieniu do okresu od daty utworzenia konta do 18 maja 2023 roku (włącznie), na podstawie ogólnej analizy zawartości mediów.

Wykres 1.: Liczba użytkowników obserwujących profile w mediach społecznościowych prowadzone przez BP KEP (stan na dzień 18. 05. 2023 r.)

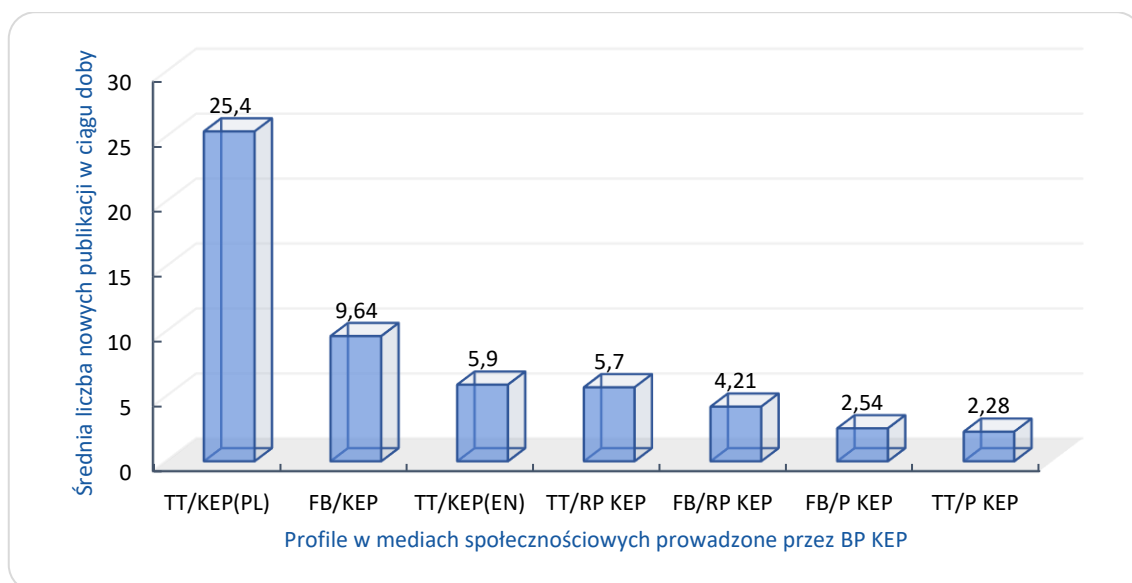

Źródło: Opracowanie własne

⁴⁷¹ Dane z raportu BP KEP z dn. 19. 05. 2023 r. (prywatne archiwum badawcze autora monografii).

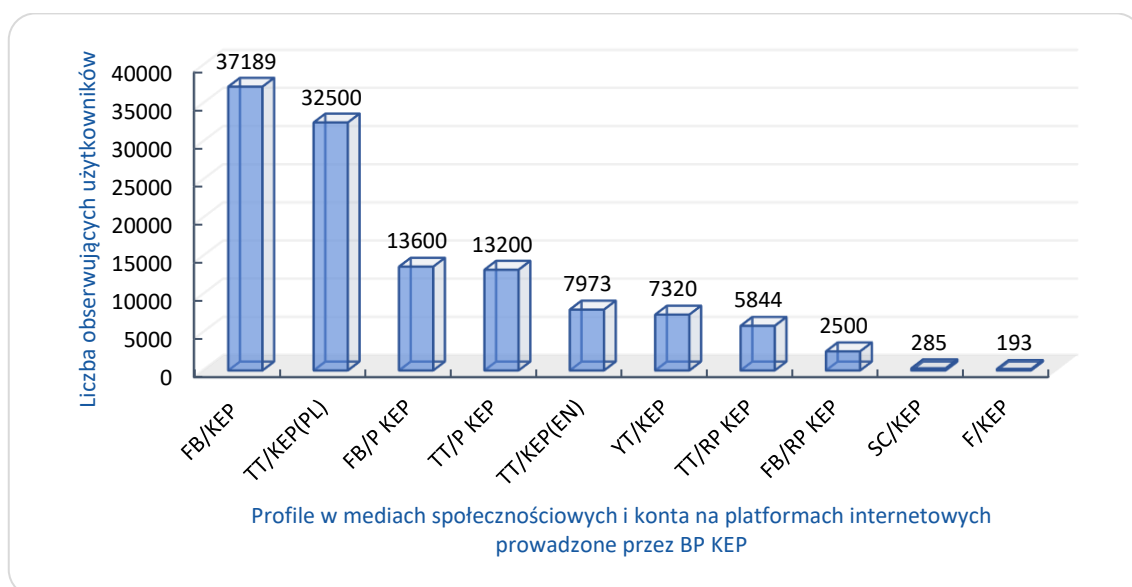
⁴⁷² Dane z raportu BP KEP z dn. 19. 05. 2023 r. (prywatne archiwum badawcze autora monografii).

Wykres 2.: Średnia liczba nowych publikacji zamieszczanych w ciągu doby na profilach w mediach społecznościowych prowadzonych przez BP KEP (stan na dzień 18. 05. 2023 r.)

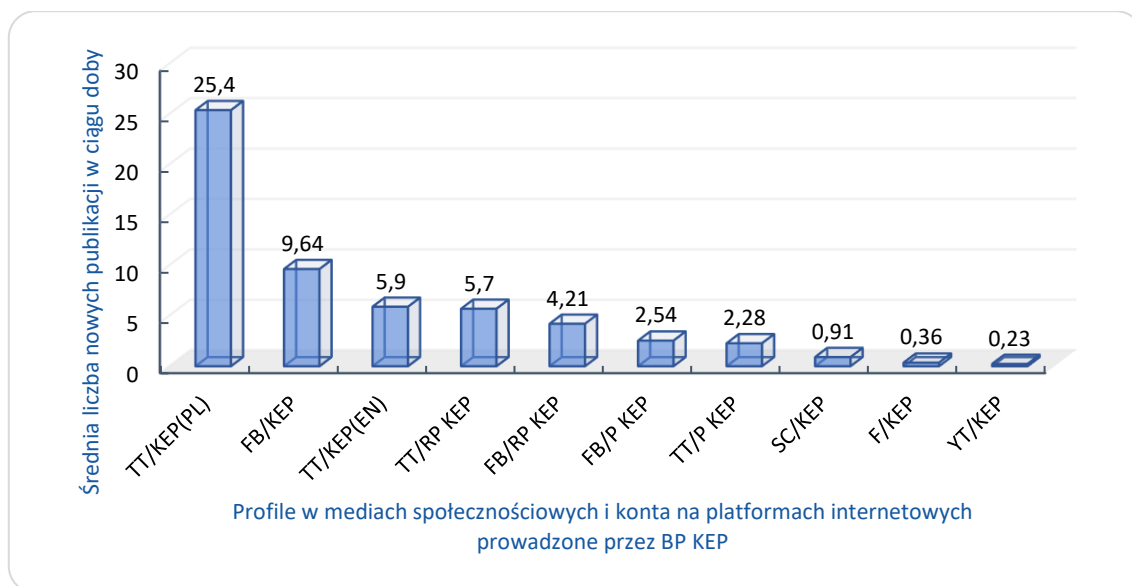
Źródło: Opracowanie własne

Wykres 3.: Liczba użytkowników obserwujących profile w mediach społecznościowych i konta na platformach internetowych prowadzone przez BP KEP (stan na dzień 18. 05. 2023 r.)

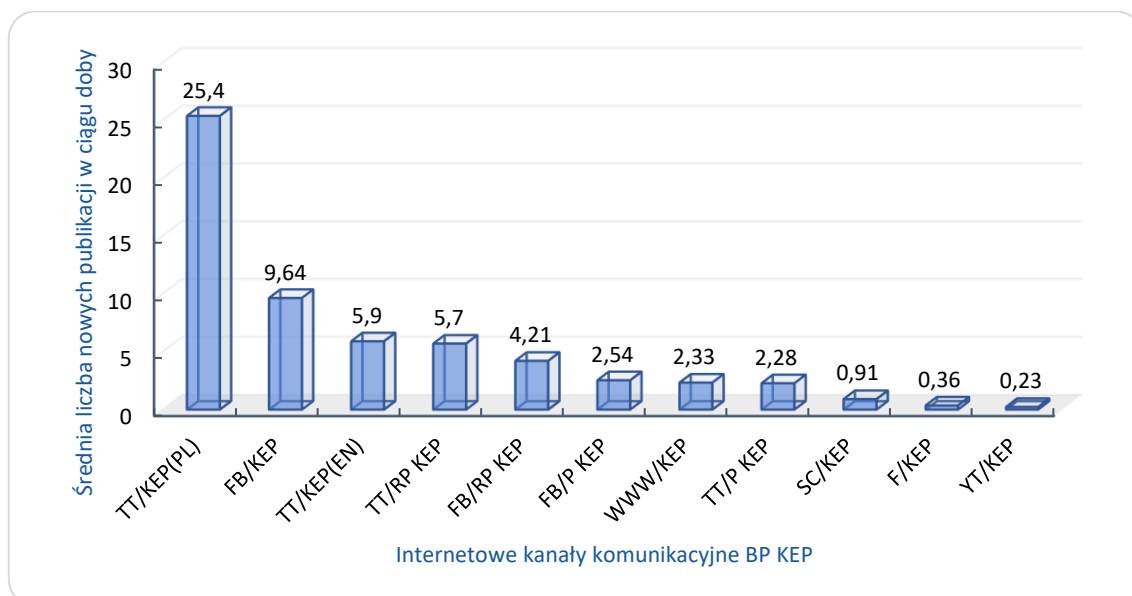
Źródło: Opracowanie własne

Wykres 4.: Średnia liczba nowych publikacji zamieszczanych w ciągu doby na profilach w mediach społecznościowych i kontaktach na platformach internetowych prowadzonych przez BP KEP (stan na dzień 18. 05. 2023 r.)

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 5.: Średnia liczba nowych publikacji zamieszczanych w ciągu doby na prowadzonych przez BP KEP: profilach w mediach społecznościowych, kontaktach na platformach internetowych, stronie internetowej KEP (stan na dzień 18. 05. 2023 r.)

Źródło: Opracowanie własne

W nawiązaniu do zaprezentowanych wykresów oraz odpowiadających im wyników naszych badań można sformułować następujące wnioski:

- 1) w odniesieniu do liczby użytkowników obserwujących profile prowadzone przez BP KEP w mediach społecznościowych:
 - a) obserwowane przez największą liczbę użytkowników jest konto KEP na FB;
 - b) obserwowane przez najmniejszą liczbę użytkowników jest konto RP KEP na FB;
 - c) polskojęzyczne konto KEP na TT jest obserwowane przez większą liczbę użytkowników niż anglojęzyczne konto KEP na TT;
 - d) konto przewodniczącego KEP na FB jest obserwowane przez większą (choć bardzo zbliżoną) liczbę użytkowników niż konto przewodniczącego KEP na TT;
 - e) konto RP KEP na TT jest obserwowane przez ponad dwa razy większą liczbę użytkowników niż konto RP KEP na FB;
- 2) w odniesieniu do średniej liczby nowych publikacji zamieszczanych w ciągu doby na profilach w mediach społecznościowych prowadzonych przez BP KEP:
 - a) BP KEP najczęściej publikuje na polskojęzycznym koncie KEP na TT;
 - b) BP KEP najrzadziej publikuje na koncie przewodniczącego KEP na TT;
 - c) na polskojęzycznym koncie KEP na TT biuro prasowe KEP publikuje ponad czterokrotnie częściej niż na anglojęzycznym koncie KEP na TT;
 - d) na koncie RP KEP na TT biuro prasowe KEP publikuje częściej niż na koncie RP KEP na FB;
 - e) na koncie przewodniczącego KEP na FB biuro prasowe KEP publikuje częściej niż na koncie przewodniczącego KEP na TT (choć średnie liczby nowych publikacji w ciągu doby właściwe dla obu tych kont są bardzo zbliżone, podobnie zresztą, jak zbliżone są liczby użytkowników obserwujących te konta, o czym wspomnieliśmy powyżej);
- 3) w odniesieniu do liczby użytkowników obserwujących konta prowadzone przez BP KEP na platformach internetowych:
 - a) obserwowane przez największą liczbę użytkowników jest konto KEP na YT;
 - b) obserwowane przez najmniejszą liczbę użytkowników jest konto KEP na *Flickrze*;
 - c) więcej użytkowników obserwuje konto KEP na SC niż konto KEP na *Flickrze*;

- 4) w odniesieniu do średniej liczby nowych publikacji zamieszczanych w ciągu doby na kontach prowadzonych przez BP KEP na platformach internetowych:
 - a) BP KEP najczęściej publikuje na koncie KEP na SC;
 - b) BP KEP najrzadziej publikuje na koncie KEP na YT;
 - c) BP KEP publikuje na koncie KEP na *Flickrze* ponad 1,5 raza częściej niż na koncie KEP na YT, mimo że konto KEP na *Flickrze* jest obserwowane przez prawie 40 razy mniej użytkowników niż konto KEP na YT;
- 5) w odniesieniu do liczby użytkowników obserwujących profile w mediach społecznościowych i konta na platformach internetowych prowadzonych przez BP KEP:
 - a) konto KEP na YT jest obserwowane przez większą liczbę użytkowników niż konta RP KEP na FB i TT;
 - b) konta KEP na SC i *Flickrze* są obserwowane przez mniejsze liczby użytkowników niż jakiegokolwiek konto prowadzone przez BP KEP w mediach społecznościowych;
- 6) w odniesieniu do średniej liczby nowych publikacji zamieszczanych w ciągu doby na profilach w mediach społecznościowych i kontach na platformach internetowych prowadzonych przez BP KEP:
 - a) BP KEP częściej publikuje w mediach społecznościowych niż na platformach internetowych;
 - b) na polskojęzycznym profilu KEP na TT BP KEP publikuje ponad 100 razy częściej niż na koncie KEP na YT;
- 7) w odniesieniu do średniej liczby nowych publikacji zamieszczanych w ciągu doby na prowadzonych przez BP KEP: profilach w mediach społecznościowych, kontach na platformach internetowych oraz stronie internetowej KEP:
 - a) BP KEP publikuje na stronie internetowej KEP częściej niż na koncie przewodniczącego KEP na TT;
 - b) BP KEP publikuje na stronie internetowej KEP częściej niż na każdym koncie KEP na platformie internetowej;
 - c) BP KEP publikuje na stronie internetowej KEP rzadziej niż na prawie wszystkich profilach w mediach społecznościowych;
 - d) średnia liczba nowych publikacji w ciągu doby na stronie internetowej KEP jest wyraźnie zbliżona do średnich liczb nowych publikacji w ciągu doby właściwych profilom przewodniczącego KEP na FB i TT.

Podsumujmy, iż prowadzone obecnie przez BP KEP internetowe kanały komunikacyjne powstały w następującej kolejności:

- 1) strona internetowa KEP – dn. 3. 08. 1998 r.;
- 2) konto KEP na platformie *YouTube* – dn. 26. 01. 2009 r.;
- 3) profil KEP na *Facebooku* – dn. 13. 11. 2013 r.;
- 4) profil przewodniczącego KEP na *Facebooku* – dn. 8. 02. 2015 r.;
- 5) profil przewodniczącego KEP na *Twitterze* – dn. 11. 02. 2015 r.;
- 6) polskojęzyczny profil KEP na *Twitterze* – dn. 28. 08. 2015 r.;
- 7) konto KEP na platformie *SoundCloud* – dn. 12. 10. 2015 r.;
- 8) konto KEP na platformie *Flickr* – dn. 12. 04. 2016 r.;
- 9) anglojęzyczny profil KEP na *Twitterze* – dn. 13. 12. 2017 r.;
- 10) profil RP KEP na *Facebooku* – dn. 2. 09. 2020 r.;
- 11) profil RP KEP na *Twitterze* – dn. 2. 09. 2020 r.

4.4. Podsumowanie

Na podstawie zaprezentowanych w niniejszym rozdziale analiz i refleksji oraz popartych wynikami badań empirycznych wywodów i konstatacji należy stwierdzić, iż instytucja biura prasowego Konferencji Episkopatu Polski, od początku istnienia (tj. od roku 1968) stanowi jednostkę integralnie związaną z materią wewnętrzną (*ad intra*) i zewnętrzną (*ad extra*) komunikacji KEP (przede wszystkim w zakresie komunikowania wewnątrzgrupowego, międzygrupowego, instytucjonalnego, a także komunikowania społecznego zapośredniczonego medialnie).

Od roku 1998 (tj. od czasu powołania pierwszego rzecznika KEP), BP KEP w zakresie instytucjonalnym i funkcjonalnym jest integralnie związane z zarządzającym nim rzecznikiem polskiego episkopatu, stanowiąc podstawowe środowisko jego pracy.

Sposób organizacji biura prasowego KEP, zakres jego zadań oraz sposób ich realizacji potwierdzają, iż jest to jednostka PR-owa episkopatu. Biuro prasowe obsługuje sfery zadaniowe *media relations* i *internal relations*, wykorzystując właściwe tym obszarom narzędzia pracy.

Od początku funkcjonowania, BP KEP jest agendą sekretariatu generalnego KEP, podlegając jednocześnie sekretarzowi KEP.

BP KEP miało dotychczas sześciu dyrektorów, przy czym formuła urzędowej synchronizacji stanowiska zarządczego względem BP KEP, ulegała dotąd formalnym modyfikacjom oraz praktycznym transformacjom.

Lata 1968-1993 należy uznać za okres intensywnego rozwoju i sukcesywnej profesjonalizacji działań BP KEP przy jednoczesnym wygaszaniu pod koniec tego okresu pewnych praktyk działania właściwych czasom PRL. Lata 1993-1998 należy uznać za okres zminimalizowania działań BP KEP (pod kątem instytucjonalnym oraz w zakresie zatrudnienia pracowników), przy jednoczesnym łączeniu części aktywności właściwych pracy biura z nieformalnym wypełnianiem części aktywności właściwych rzecznictwu prasowemu przez ówczesnego dyrektora BP KEP, sekretarza generalnego KEP, bp. T. Pieronka. Od roku 1998, czyli od czasu reaktywacji BP KEP przez SG KEP, bp. P. Libereę, ponownego zatrudnienia świeckich pracowników, odłączenia urzędu dyrektora BP KEP od stanowiska SG KEP oraz scalenia go z urzędem RP KEP, biuro prasowe KEP podejmuje aktywności właściwe działaniom jednostek PR, w tym m. in.:

- 1) obsługę kontaktów medialnych KEP przy wykorzystaniu narzędzi PR i MR;
- 2) medialną obsługę wydarzeń istotnych dla KEP;
- 3) wspomaganie KEP, SG KEP, członków KEP i RP KEP w kontaktach z mediami;
- 4) wydawanie organu urzędowego KEP (*Akt Konferencji Episkopatu Polski*) oraz szeroko rozumiane działania wydawnicze;
- 5) zarządzanie tradycyjnymi i internetowymi kanałami komunikacyjnymi KEP.

Utrzymanie i funkcjonowanie BP KEP jest zasilane z budżetu KEP, przy czym BP KEP (na co zwracają uwagę zbadani przez nas sekretarze i rzecznicy KEP) mierzy się z trudnościami finansowymi, brakami kadrowymi oraz ograniczeniami infrastrukturalno-logistycznymi. Aktualne wyposażenie BP KEP umożliwia jednak realizację właściwych mu zadań co najmniej w zakresie podstawowym. BP KEP zatrudnia świeckich pracowników, przy czym nie zatrudnia specjalisty ds. antykryzysowych ani wicedyrektora.

BP KEP podejmuje współpracę z powołanymi przez KEP: *Katolicką Agencją Informacyjną* oraz *Opoką*, a także z utworzonymi w ostatnich latach biurami KEP: ds. ochrony dzieci i młodzieży, a także ds. komunikacji zagranicznej.